

40/41

SAN × CAH

SERBIAN CANADIAN MAGAZINE

СЕВЕРНОАМЕРИЧКЕ НОВИНЕ

ISSN 2369-4505

9 772369 450000

CAH Северноамеричке новине
Излази сезонски.
Пролеће/лето, јун 2025, број 40/41
Цена \$10

SAN Serbian Canadian Magazine
Published seasonally.
Spring/Summer, June 2025, Issue 40/41
Price \$10

ISSN 2369 - 4505 - ISBN - 978-0-9940059

PUBLICATION DETAILS

SAN Serbian Canadian magazine © 2015
ISSN 2369-4505 ISBN 978-0-9940059
Publisher: SAN magazine Inc.

Editor-in-chief:

Vesna Nedić

Executive board:

Tamara Miličić-Grbić, Karolina Grujić,
Vesna Nedić, Ljiljana Vujanović Ilić

Managing Editor:

Jelena Lutrov

Journalists and Contributors

(for Spring/Summer 2025 issue):

Sonja Apostolov, Tino Brejak, Marina Bulatović,
Aleksandra Veljović Čekić, Željka Despotović, Violeta Dimitrijević,
Milan Dimitrijević, Dijana Dimitrovska, Mirjana Đumić, Ivana M.
Djordjević, Milica Glogovac, Dušica Ivanović, Kolin Kembel,
Ivan Milenković, Filip Mrkić, Mladen Obradović,
Miljana Ristić, Ivana Stanisavljević

Contributor from Alberta: Tamara Jorgić

Contributors from USA:

Dejan Jovanović, Mirko Radaković

Contributor from British Columbia: Slobodan Despot

Language Editor: Jelena Lutrov

Graphic design & layout: Ana Laništanin

Translators:

Sanja Simić, Libra prevodilci

Marketing:

Željka Despotović

Social Marketing:

Snežana Ivković

Website and Newsletter: Vanja Đurković

Photos and graphics:

123rf.com, freepik.com

Address:

PO Box 84584

2336 Bloor St. W., Toronto,

Ontario M6S 4Z7 Canada,

Tel: 647-893-5346

Email: sanmagazinecontact@gmail.com

Web site: sanmagazine.ca

<https://sanmagazinecontact.podbean.com>

[www.facebook.com/SevernoamerickieNovine](https://facebook.com/SevernoamerickieNovine)

Instagram <https://www.instagram.com/sanmagazin>

Twitter https://twitter.com/canada_san

Canada
Funded by the Government of Canada
Financé par le gouvernement du Canada

We thankfully acknowledge the Government of Canada
in our inclusion of the Local Journalism Initiative

Printed in Toronto, quarterly.

40th and 41st issue, Spring/Summer 2025

To subscribe visit sanmagazine.ca

\$5.00 Year subscription \$40 for Canada, \$70 for USA, \$90
for International (including shipping).

Digital subscription \$20.

All rights reserved. Editorial team and Publisher shall
not be held liable for the information, points of view
and convictions expressed in the articles, interviews,
illustrations, photos and advertisements.

Часопис SAN излази сезонски. Преплатом на SAN помоћи ћете да
часопис настави да излази. За преплату као и за списак локација
на којима се SAN продаје посетите вебсајт sanmagazine.ca

SAN magazine is published seasonally. By subscribing to SAN you will
help the magazine to continue to be published. For a subscription as
well as a list of locations where SAN is sold,
visit the website sanmagazine.ca

Часопис SAN позива читаоце да шаљу своја писма и коментаре, чланке,
фотографије, илустрације, приче и песме на српском језику.
Сва писма и радови морају бити потписани пуним именом,
уз адресу и телефон.

Редакција часописа SAN задржава право да коригује и скрати чланак,
као и да материјал не објави.

Аутор задржава ауторска права, а часопис има право да ауторски рад
објави одштампано или у електронској форми.

Писма и радове шаљите на: sanmagazinecontact@gmail.com

SAN magazine invites readers to send their letters and comments,
articles, photos, illustrations, stories and poems in the Serbian language.
All letters and works must be signed with full name,
address and telephone number.

The editors of SAN magazine reserve the right to correct and shorten the
article, as well as not to publish the material.

The author retains the copyright, and the journal has the right to
publish the author's work in printed or electronic form.

Send letters and works to: sanmagazinecontact@gmail.com

4	ПИСМО УРЕДНИЦЕ АКТУЕЛНО	EDITOR'S NOTE TRENDING
5	Толеранција на Танталовим мукама	Tolerance on Tantalus' Torment
9	ИНТЕРВЈУ	INTERVIEW
12	КАНАДА	CANADA
19	РАДОЗНАЛОСТ ЈЕ СЕМЕ НАУКЕ – СЛОБОДАН СИМОНОВИЋ	Curiosity is the Seed of Science – Slobodan Simonović
24	КАНАДА Мускока – Онтарио's Jewel Никола Тесла – The Spark of Genius	Muskoka – Ontario's Jewel Nikola Tesla – The Spark of Genius
34	ТОРОНТО Поглед уназад, корак унапред: Торонто 2015 – 2025. СРПСКА ЗЛЕДНИЦА У ОНТАРИЈУ Хор „Кир Стефан Први“ Српски читалачки клуб у Торонту Од идеје до мреже – Serblink Српски језик као предмет у средњој школи	Looking Back, Stepping Forward: Toronto 2015–2025 THE SERBIAN COMMUNITY IN ONTARIO “Kir Stefan the First” Choir Serbian Book Club in Toronto From idea to the Network – Serblink The Serbian Language as a High School Subject
41	ИСТОРИЈА Пут на светости Да ли сте знали ово о Србији Милена у очима гардисте САН ЈУБИЛЕЈ Разговор с уредништвом Десет година српско-канадског часописа	HISTORY The Path to Sainthood Did You Know This About Serbia? Milena Through the Eyes of the Royal Guards SAN ANNIVERSARY A Conversation with the Editorial Team Ten Years of the Serbian-Canadian Magazine Congratulations
52	САН ПОДКАСТ Српски менталитет СРБИ ШИРОМ СВЕТА Енциклопедија националне дијаспоре Српски дани у Мајамију ЗАВИЧАЈ У подножју Црног врха Бањска – Задужбина треперава од злата МУЗЕЈ Невесинска пушка	SAN PODCAST The Serbian Mentality SERBS AROUND THE WORLD Encyclopedia of the National Diaspora Serbian Days in Miami HOMELAND At the Foot of Mount Crni Vrh Banjska – A Legacy Gleaming with Gold MUSEUM The Nevesinje Rifle
61	ФИНАНСИЈЕ И НЕКРЕТНОСТИ Емоције оставите испред врата КАНАДА У ФОКУСУ После избора – 51. држава? Ни под разло Мере за решење стамене кризе у Торонту Недеља православља званично у Онтарију У ОЧИМА СТРАНАЦА Моја летња школа језика НОВЕ ДЕСТИНАЦИЈЕ Ускршне острво Рапа Нуи ТАЛЕНТИ И УСПЕСИ У загревају плаве – Јелена Дума	FINANCE & REAL ESTATE Leave Emotions at the Door CANADA IN FOCUS After the Election – A 51st State? Never. Measures to Solve Toronto's Housing Crisis Orthodox Week Officially Recognized in Ontario THROUGH FOREIGN EYES My Summer Language School NEW DESTINATIONS Easter Island – Rapa Nui TALENTS & SUCCESSES Embracing Blue – Jelena Duma
64	НЕГОВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА Сербинглиш као званични хибридни језик ПРИКАЗ КНИГЕ Роман Лептирица – Александра Велјовић Ћекљ МЛАДИ НОВИНАРИ Будућност српских организација у Торонту НА КАФИ Када прошлост преговори гласом будућности	NURTURING THE SERBIAN LANGUAGE “Serbinglish” as the Official Hybrid Language BOOK REVIEW The She - Butterfly – Aleksandra Veljović Čekić YOUNG JOURNALISTS The Future of Serbian Organizations in Toronto COFFEE WITH When the Past Speaks with the Voice of the Future
68	ЖИВОТ ДАНАС Роб навика НАШИ МЛАДИ ИЗ НАШЕ КУХИЈЕ Балканска чаролија укуса ДЕЧЈА СТРАНА На слово, на слово...	LIFE TODAY Atomic Habits OUR YOUTH FROM OUR KITCHEN Balkan Magic of Flavors KIDS PAGE B is for...
69	ТАЛЕНТИ И УСПЕСИ У загревају плаве – Јелена Дума	TALENTS & SUCCESSES Embracing Blue – Jelena Duma
70	КАНАДА У ФОКУСУ После избора – 51. држава? Ни под разло Мере за решење стамене кризе у Торонту Недеља православља званично у Онтарију У ОЧИМА СТРАНАЦА Моја летња школа језика НОВЕ ДЕСТИНАЦИЈЕ Ускршне острво Рапа Нуи ТАЛЕНТИ И УСПЕСИ У загревају плаве – Јелена Дума	CANADA IN FOCUS After the Election – A 51st State? Never. Measures to Solve Toronto's Housing Crisis Orthodox Week Officially Recognized in Ontario THROUGH FOREIGN EYES My Summer Language School NEW DESTINATIONS Easter Island – Rapa Nui TALENTS & SUCCESSES Embracing Blue – Jelena Duma
76	НЕГОВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА Сербинглиш као званични хибридни језик ПРИКАЗ КНИГЕ Роман Лептирица – Александра Велјовић Ћекљ МЛАДИ НОВИНАРИ Будућност српских организација у Торонту НА КАФИ Када прошлост преговори гласом будућности	NURTURING THE SERBIAN LANGUAGE “Serbinglish” as the Official Hybrid Language BOOK REVIEW The She - Butterfly – Aleksandra Veljović Čekić YOUNG JOURNALISTS The Future of Serbian Organizations in Toronto COFFEE WITH When the Past Speaks with the Voice of the Future
79	ТАЛЕНТИ И УСПЕСИ У загревају плаве – Јелена Дума	TALENTS & SUCCESSES Embracing Blue – Jelena Duma
85	НЕГОВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА Сербинглиш као званични хибридни језик ПРИКАЗ КНИГЕ Роман Лептирица – Александра Велјовић Ћекљ МЛАДИ НОВИНАРИ Будућност српских организација у Торонту НА КАФИ Када прошлост преговори гласом будућности	NURTURING THE SERBIAN LANGUAGE “Serbinglish” as the Official Hybrid Language BOOK REVIEW The She - Butterfly – Aleksandra Veljović Čekić YOUNG JOURNALISTS The Future of Serbian Organizations in Toronto COFFEE WITH When the Past Speaks with the Voice of the Future
88	ПРИКАЗ КНИГЕ Роман Лептирица – Александра Велјовић Ћекљ МЛАДИ НОВИНАРИ Будућност српских организација у Торонту НА КАФИ Када прошлост преговори гласом будућности	BOOK REVIEW The She - Butterfly – Aleksandra Veljović Čekić YOUNG JOURNALISTS The Future of Serbian Organizations in Toronto COFFEE WITH When the Past Speaks with the Voice of the Future
94	ЖИВОТ ДАНАС Роб навика НАШИ МЛАДИ ИЗ НАШЕ КУХИЈЕ Балканска чаролија укуса ДЕЧЈА СТРАНА На слово, на слово...	LIFE TODAY Atomic Habits OUR YOUTH FROM OUR KITCHEN Balkan Magic of Flavors KIDS PAGE B is for...
96	ТАЛЕНТИ И УСПЕСИ У загревају плаве – Јелена Дума	TALENTS & SUCCESSES Embracing Blue – Jelena Duma
98	НЕГОВАЊЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА Сербинглиш као званични хибридни језик ПРИКАЗ КНИГЕ Роман Лептирица – Александра Велјовић Ћекљ МЛАДИ НОВИНАРИ Будућност српских организација у Торонту НА КАФИ Када прошлост преговори гласом будућности	NURTURING THE SERBIAN LANGUAGE “Serbinglish” as the Official Hybrid Language BOOK REVIEW The She - Butterfly – Aleksandra Veljović Čekić YOUNG JOURNALISTS The Future of Serbian Organizations in Toronto COFFEE WITH When the Past Speaks with the Voice of the Future
99	ЖИВОТ ДАНАС Роб навика НАШИ МЛАДИ ИЗ НАШЕ КУХИЈЕ Балканска чаролија укуса ДЕЧЈА СТРАНА На слово, на слово...	LIFE TODAY Atomic Habits OUR YOUTH FROM OUR KITCHEN Balkan Magic of Flavors KIDS PAGE B is for...

ПИСМО УРЕДНИЦИ

Ове сезоне обележавамо велики јубилеј – десет година и четрдесет бројева српско канадског часописа САН. Био је то један дуг, узбудљив и испуњен потком којег смо кроз јединствен садржај часописа, веб-сајта и подкаста настојали да дочарамо дух времена, забележимо важне догађаје и успехе из српске заједнице и интервјуишемо заслужне појединце широм Канаде, као и из других крајева света. САН је током ових десет година стваран с љубављу његових посвећених сарадника и волонтера, углавном досељеника из бивше Југославије у Канади, САД, Аустрији, Белгији, Аустралији, као и оних из Србије и Босне. Поезизвала нас је заједничка страст према писаној речи, свом народу и његовој богатој култури. На самом почетку САН је био само сан, сан који је остварен захваљујући несебичном тимском раду, ентузијазму и вери да је могуће сачувати наш идентитет, језик и културно наслеђе, чак и далеко од завичаја. Током свих ових година, у свима нама „Сановцима“, није се угасила снажна жеља да се идентитет српског народа очува и пренесе на нове генерације, у Канади и шире у расејању. Та жеља била је и остаје наша главна мисија.

Сада, када се САН налази на свом врхунцу, са поносом и поверењем препуштамо вођство САН медија новој генерацији. Руководиштво преузимају Миљана Ристић и Милан Чобанов из Српске телевизије Торонто, двоје посвећених људи који дуги низ година неуморно и предано раде у српској заједници у Канади. Миљана и Милан су се кроз свој ангажман на бројним културним, медијским и заједничким пројектима доказали као компетентни новинари и поштовани културни радници. Као и ми из САН-а, и они свој рад заснивају на ентузијазму, љубави према свом народу и култури, а не на материјалној добити. У једном од наших разговора Миљана ми је рекла: „Увек сам веровала да је важно остати повезан са сопственом културом, док истовремено прихватамо лепоту ове мултикултурне земље у којој живимо. САН је већ више од десет година темељ наше заједнице, глас који нас спаја и подсећа ко смо и одакле. Дозаимо. Као нова

У Торонту, јуна 2025. године
Весна Недић, главна и одговорна уредница

Pravda

Обзнањујемо да живимо на традиционалној територији многих народа укључујући Мисисага, Ожисвега, Хондешонне конфедерације, Чипева и Вендато. Неспору је и чињеница о непрекидном присуству Ортс Нејнкс, Метис и Индијанског народа.

уредница, бићу дубоко посвећена очувању те традиције, уз жељу да унесемо нове перспективе, младе гласове и свежу енергију. За мене ово није само посао—ово је културна мисија. Желимо да САН буде место сусрета где се истражује наша историја, слави наша култура, прати живот у Канади и Србији, али и ужива у лакшим садржајима попут рецепата, забаве и прича које доносе радост. Наш циљ ће бити да САН одговара сваком члану наше заједнице, младима и старима, било да се налазе у Торонту или било којем другом делу Канаде и света. Желим да ове стране буду извор знања, поноса и повезаности. Заједно ћемо чувати оно што је вредно, а уједно креирати и нешто ново, лепо и инспиративно. Захвални смо на поверењу и прилици да наставимо пут овог изузетног листа.“ Миљанине речи су ме дирнуле и додатно увериле да је права особа да преузме улогу главне и одговорне уреднице САН-а. Убеђена сам да ће Миљана и Милан успешно водити САН, наставити мисију САН-а, а уз увођење промена и иновација прилагодити САН медије још више времену у којем живимо и привући млађу публику.

Али, да би транзиција била успешна и да би САН медији наставили свој пут, потребна нам је ваша помоћ! Обраћамо се свима вама који читате САН, који верујете у нашу мисију и разумете колико је важно да Срби у дијаспори имају свој часопис, веб-сајт и подкаст. Поддржите нас сада више него икада раније. Претплатите се на часопис, огласите свој бизнис, професионалне услуге или нам понудите скромну донацију. Сваки допринос је значајан и приближава нас заједничком циљу – очувању српског језика, културе и идентитета у Канади и шире. И оно што је од изузетне важности – са уласком нове млађе генерације у САН, уверени смо да ће наш српски идентитет живети у годинама које долазе.

Захваљујем по хиљади пут свима који су за ових десет година допринели да САН живи, расте и траје. Пред вама је јубиларни пролећно-летњи двобој у којем славимо 10. рођендан САН-а. Уживајте и останите уз САН.

We acknowledge we are living on the lands of the Mississauga, the Anishinaabe, the Haudenosaunee Confederacy and the Wendat. We also recognize the enduring presence of all First Nations, Métis and the Inuit peoples.

АКТУЕЛНО

ПИСМЕ
Александра Вељковић Текилић

ТОЛЕРАНЦИЈА НА ТАНТАЛОВИМ МУКАМА

У временима која личе на лош ријалити шоу многимима полуштају живци да издрже до краја сезоне – незадовољни смо актерима и спиновој епизодама чији садржај ни продуценти више не разумеју. Намјесто дијалога, слушамо дебате које су на нивоу куртизана које се свађају око муштерија, а наш мозак не бира, упија као сунђер! Несвесно преузимамо понуђени образац понашања, постајемо раздражљиви и брзо подижемо тон, док нам толеранција измиче попут воде испод тантала. Посећено за њом, али у том истом тренутку – мишљење нам склизне низ језик као камен низ литицу и погоди сговорника право у груди!

Прикривали смо ружичасту будућност, али смо се нашли у педесет нијанси сиве – анксиозни смо, депресивни и емотивно исцрпљени, а успут смо изгубили способност прихватања и поштовања различитости других, као да је најстрашнија казна трпети туђе уверење. Почели смо да одбацујемо и избегавамо оне са којим се ставовима не слажемо, убеђени да су изманипулисани и заглављени у неприхватљивим вредностима; напосто не можемо да верујемо колико су неспособни да схвате! Исто мисле једни о другима: лијеви и десни, вакцинисани и невакцинисани, вокисти и уставни, дигитални аналогни, вегани и месоджери, теоретичари зајвеја и научни фанови... свака страна мисли да носи баклу просвећљења, док друга држи угалањ и бензин.

Поларизација, цијепање друштва у оштре супротности, није нов феномен, сапутник од антике историје још од јулијске Грчке, преко сукоба аристократа и плебејаца римске империје, средњовековних монархија, револуција, индустријализације, па све до идеолошких ратова хладних и крвавих

ратова. Ипак, чини се да је подјела коју живимо данас, упркос свој декларативној демократичности, дубља и подмуклија, као да не дијели само наше ставове, већ и саме темеље заједничке стварности. Друштвене мреже по којима добију и одјекују којеквакав опречан погледшта појачале су поларизацију до максимума јер су омогућиле људима да се повуку у идеолошке бункере и поведу анонимни рат на било коју тему или, како је сумирао Умберто Еко, „дале су легијама идотије право да говоре – док су некада говорили само у бару, послјери чаше вина, без веће штете по заједницу, данас имају исто право гласа као и добитници Нобелове награде. То је инвазија идотије.“

Одакле толики идотије, кад је статистика установила да половина популације има просјечну интелигенцију?

Карло Чипола, историчар и економиста, у свом есеју „Основни закони људске глупости“ подијелио је људе у четири основна квадранта: Паметни (користе себи и другима), Наивни (користе другима, штете себи), Злонамерни (користе себи, штете другима) и Глупи (штете свима). Суштина његових закона је да потцењујемо број глупих око себе јер глупост не дискриминише – има је међу онима с важним титулама. Глупа особа уништава све око себе, без логике и користи, и опаснија је од злонамерне јер прави хаос без разлога, циља и контроле. Паметни, најжалост, често потцењују разорну моћ глупости; уместо да је препознају као пријетњу, игноришу је, допуштају јој да расте и дјелује без отпора.

СВИ СМО МИ
ТУЂИ НЕКОМЕ.
ДОК НЕ НАУЧИМО
БИТИ ЉУДИ СВИМА.

Данин-Кругеров ефекат, феномен из психологије идентификован на Универзитету у Корнелу 1999. године, показује да најмање компетентни људи често имају највише самопоуздања, док најкомпетентнији често сумњају у своје способности. Разноврсни „стручњаци“ просипају знање као ко-нфете, а ми, генерално лавици, нисмо у стању да проценимо да ли су стварни експерти или су пијући спонзорисане идеологије. Поляризација не проистиче из разлика у мишљењу, већ из разлика у способности размишљања, зато многи олако падају на нечији шарм и грчевито бране идеје које ни сами не разумију. Таквим понашањем учвршћују властиту осјећај припадности уз аутоматско одбацивање „других“, које претварају у непријатеље убијених у њихову интелектуалну и моралну инфериорност. У име „истине“, била она здравствена, еколошка или политичке природе, покрећу се лажи, увереде и паника, а толеранција се повлачи пред лојалношћу „својој страни“.

Историја се често поигравала са људима у тежњи ка искључивости, пуна је примјера нетолеранције који су довели до масовних патњи, насиља и геноцида. Шпанска инквизиција, основана 1478. прогонима Јеретика шпиглија је католичку вјеру комбиновањем религиозне ревности са политичким интересима, прилично бруталним методама. У њемачкој је 1486. објављена књига *Malleus Maleficarum*, приручник за препознавање и кажњавање вештица – хит за инквизиторе, хорор за жене! Лов је почео и потрајало до осамнаестог вијека: на хиљаде жена (и понеки мушкарац) спаљени су на ломачи како би ватра прочистила душу. Идеја се из Европе проширила у Америку, где је у Салему „чувано“ понашање двију дјевојчица довело до оптумби против 200 људи. Деведнаесторо их је објешено, а један је каменован, иако су неки сведоци признали да су фабриковали исказе. Салем је постао симбол фанатизма и колективне параноје.

У ери колонијализације, Европљани су били екстремно нетолерантни према аутохтоним народима које су потчинио, а своје походе су правдали „цивилизацијом“, религијом и економским разлозима, али оно што су радили било је све осим цивилизовано. Систематско убијање, брисање културе и присилна асимилација, одвајања дјеце од породице, расизам под крином биологије, насиље и експлоатација, резултирали су историјским траумама и дубоко укоријењеним неправдама које одјекују кроз генерације.

Кад овим примјерима нетолеранције додамо антисемитизам који је кулминирао у холокаусту, жртве апартеида у Јужној Африци и бруталног Стаљиновог режима у Совјетском Савезу, савршено је јасно да је наша историја лоша учитељица – ни данас нисмо много бољи. Промјенили су се облици нетолеранције, али суштина је остала иста, и те и данас смо подложни предрасудама, дискриминацији и доктринама. Границе су постале мутне у друштву које истовремено промовише слободу говора и политичку

коректност, а често се дотађа да једно искључује друго.

Аустријски филозоф Карл Попер поставио је познати парадокс толеранције – ако друштво постане бесконечно толерантно, онда ризикује да постане жртва нетолерантних који ту слободу злоупотребљавају. Дакле, да бисмо сачували толерантно друштво, морамо ли бити нетолерантни према нетолерантнима? Ова дилема савршено одсликава стварност у којој живимо: док се владе, институције и медији номинално залажу за толеранцију, све чешће прибјегавају цензури и искључивању супротних мишљења, правдајући то „вишим“ циљем. Тако толеранција постаје параван за контролу, а слобода изражавања жртва властитог концепта.

Политичка коректност постала је кључни регулатор друштвених односа, те се у многим случајевима, из страха од друштвене осуде, људи уздржавају од искрености. У том насимном складу, у култури отказивања (*Cancel culture*) која гуши отворени дијалог и дубље размишљање, свиједочи смо све чешћих случајева у којима појединци из различитих сфера јавног и професионалног живота бивају изложени пријетњама и губитку каријере. Случај Сократа представља један од најранијих примјера друштвене поларизације. У атинском друштву, које је формално гajило слободу говора и мишљења, Сократ је својим упорним испитивањем ауторитета, опставањем „општег знања“ и разобличавањем површиности постао трн у оку владајућим структурама, па и обичним грађанима. Његова метода дијалога и ироничног пропитивања дјеловала је дестабилизујуће у друштву које је већ било уздрмано ратовима, промјенама режима и кризом идентитета. „Ја знам само једно, а то је да ништа не знам“ није био израз његове лажне скромности, већ позив на сумњу, разматрање и самоиспитивање. Сократ је осуђен и погубљен из страха од истине, али Атина је брзо схватила своју грешку и претворила га у икону критичног размишљања, моралне храбрости и борбе појединца наспрот маси.

У идеолошкој комори савременог доба, под притиском дезинформација и алгоритамски појачаних друштвених мрежа, оснажиу се екстремни ставови и доводе до огорчења чинећи људе реактивнијим и мање спремним да слушају нијансиране аргументе. Буде се из хибридније глади борби, па нахрањени говором мржње, из активизма журе право у вандализам. Мете су таргетиране етикетама које су постале мунџица у брзопотезном дигиталном ратовању: фашиста, соросевац, исламиста, педофил... бацају се као ранате и један погодак је довољан за егзекуцију. Лакше је елиминисати нечији глас него га толерисати, јер живимо у времену брзих лајкова и још бржих закључака: мишљење је валута, а размишљање луску. Толеранција тражи труд, а мржња, а размишљање и вирусна, па се претплатници усмјеравају да не постављају питања, већ само да вичу – и ко виче најгласније, тај је у праву.

Има ли излаза из зачараног круга?

Права толеранција не значи безусловно прихватање свега и свакога, већ способност да слушамо и размишљамо чак и оно с чиме се не слажемо. То је вјештина и снага духа, облик интелектуалне и емоционалне зрелости, а не климатолово пристајање моралним релативизмом, што води у опасну замку: да сви ставови, без обзира на то колико штетни или дискриминаторни били, треба да добију једнак простор под изговором „слободе мишљења“. Та равнотежа између слободе изражавања и заштите достојанства других није лако изводива, али је неопходна.

Различите културе се неповратно спајају, иде-нитети се преплићу, а сукوبي између традиционалних вриједности и савремених идеологија постају неизбјежни. Оно што се у једном друштву слави као врлина, у другом може бити доживљено као увреда, али такве разлике не би смјеле водити на затварању у сопствене околпе и радикализацији. Напротив, управо на тим тачкама трења морамо градити мостове међусобног размишљања. Законима, ма колико праведно и прецизно написани, могу да гарантују слободу, али не и поштовање; без промјене свијести, толеранција остаје мртво слово на папиру. Стога решење није брзо, дубље је и заштићеније: тражи стрпљење, отвореност ума, критичко размишљање и спремност да водимо непријатне разговоре без упадања у анимозитет. Потребна нам је култура дијалога, ријетка вјештина да се не сложимо, а да се не посвађамо, да супроставимо ставове, а не људе.

Кад они несклони промишљању добију гласињу позорницу од разборитих и кад завлада ујерење да је свако у праву, а нико не разматра могућност да griјеши, друштво почиње да пуца по шавовима. Зато је пресудно да научимо препознати буку без садржаја и не допустимо екстремима да нам обликују свијет; ни онима који шире мржњу под маском аутентичности, ни онима који гуше слободу изражавања у име лажне хармоније. Нетолеранција не рањава само ријечима, боли и љућњом која пориче постојање другог. Кад некемо ускратимо право на глас, идентитет и достојанство, не износимо мишљење већ чинимо насиље над људскошћу. Граница толеранције је као линија у пијеску, важно је гађе је повучена, али још је важније с колико пажње прелазимо преко ње. Јер, ако наставимо да сканемо као помажигитале буве и сваку разлику претварамо у пријетњу, неће нестати само толеранција – несташе и цивилизација.

Сви смо ми туђи некоме, док не научимо бити људи свима.

... ТОЛЕРАНЦИЈА ПОСТАЈЕ
ПАРАВАН ЗА КОНТРОЛУ, А
СЛОБОДА ИЗРАЖАВАЊА
ЖРТВА ВЛАСТИТОГ
КОНЦЕПТА.

Mike Donia

Mike (Misko) Donia has 34 years of experience as a real estate agent. Mike works with all kinds of clients for any type of property within the GTA. No matter if you are looking for the starter condo to live in or a condo for investment, an old house which needs reno or a luxurious new house, multiplex, properties with the potential for income, commercial properties, Mike is there with his expertise and experience to help you to close the deal in your best interests!

Mike Misko Donia is also a celebrity in the show Top Million Dollar Agent and Tubi or on www.topmilliondollaragent.com

your key to unlocking your dream home

ПРИПРЕМИЛА
Дјјана Димигровска

РАДОЗНАЛОСТ ЈЕ СЕМЕ НАУКЕ

Интервју са СЛОБОДАНОМ СИМОНОВИЋЕМ

Академик Слободан Симоновић, стручњак за хидрографију и климатске промене

– Још у раним данима моје професионалне каријере успео сам да дам значајан допринос примени системског приступа водоприливним проблемима. Тај допринос је криванс мојом првом књигом (*Sitapovic, S.P., Managing Water Resources: Methods and Tools for a Systems Approach, UNESCO, Paris and Earthscan James & James, London, pp.576, ISBN 978-1-84407-554-6, 2009*) – каже у разговору за часопис Сан професор Слободан Симоновић. – Друго најдраже професионално достигнуће је број студената којима сам био ментор: 22 постдоктора, 24 докторанда, 45 магистара и хиљаде редовних студената. И треће најдраже достигнуће је интерес за мој научни и практични рад који су манифестовали кроз преко 121.000 преузимања мојих радова од стране истраживача из 191 земље широм света.

Иностранци је члан САНУ од 2021. године, академик Канадске инжењерске академије од 2013. и Краљевског друштва Канаде од 2020, предавач на факултетима широм света и један од 1000 најутицајнијих научника који се баве климатским променама (2021). Много титула и награда, и много заслуга има академик Слободан Симоновић, српски и канадски стручњак за хидрографију и климатске промене, али су њему од свих најдраже три:

Која је по вашем мишљењу највећа разлика између студирања у Србији и у Канади? Шта је добро а шта лоше и за студенте и за професоре?

Највећа разлика је у организацији образовног система, приступу настави и истраживању, као и у могућностима које се пружају студентима и професорима.

У Канади, универзитети су углавном флексибилнији у погледу избора предмета и трајања студија. Студенти сами бирају темпо којим ће завршити студије, док је у Србији структура студија традиционалнија, с унапред дефинисаним програмом и мањом могућношћу прилагођавања. Систем у Канади је више оријентисан на истраживање и практичну примену, док се у Србији даље много ослања на теоријско знање. Канадски универзитети користе интерактивнији приступ, укључујући рад у малим групама, *case study* анализе, пројекте и практичну примену знања.

У Србији је настава чешће базирана на предавањима и репродукцији градива. Професори у Канади често функционисау више као ментори и подстицају студенте на критично размислање, док у Србији постоји већи ауторитет професора, где се знање углавном преноси кроз предавања и испитивања. У Канади су истраживања знатно више финансирана и универзитети имају приступ већим буџетима, што омогућава

И САН СЕ НАСТАВЉА...

THE HIGHEST GOOD IS LIKE THAT OF WATER.

Tao te Ching, Lao Tzu, Chapter VIII.

боље услове за рад, веће плате и више прилика за истраживаче. У Србији је проблем недостатак средстава, што отежава конкурентност домаћих истраживача на глобалном nivou. У Канади оцењивање укључује континуирани рад током семестра (есеји, пројекти, кавизови, истраживачки радови), док у Србији преовлађују завршни испити који често имају пресудан утицај на оцену.

Студенти у Србији су под већим притиском током испитних рокова, док је у Канади притисак равномерно распоређен током целе академске године. Студирање у Канади пружа више могућности, али долази с вишим трошковима и већим притиском. У Србији су студије поволније, али мање флексибилне и с мањим истраживачким капацитетима. За професоре, рад у Канади доноси боље услове, али и већу конкуренцију, док је у Србији професорски посао сигурнији, али с мање ресурса и мотивације за истраживање.

Шта бисте саветовали младима којим желе да студирају?

Да памћиво размотре своје интересе, циљеве и могућности пре него што донесу одлуку о студијама. Ево неколико кључних савета:

- Изаберите област која вас заиста занима
- Истражите могућности у земљи и иностранству
- Комбинируйте теорију и праксу
- Развијајте критичко размишљање и самосталност
- Учите стране језике и усавршавајте дигиталну писменост
- Градите мрежу контаката
- Будите спремни на изазове и континуирано учење

Без обзира на то где и шта студирате, најважније је да будете радознали, упорни и да увек тражите начине да се усавршаваате!

За прошлу годину сте рангирани на 74. месту у Канади и 1725. у свету по еколошким заслугама. Шта вам та награда лидера значи?

Изуетно ми је драго да мој истражан рад утиче на моју дисциплину и младе истраживаче који раде у истој области. У августу 2024. године објављена је „Ажурирана база података стандардизованих индикатора цитирања за све научне области“. Ово је јавно доступна база података најцитиранијих научника (од укупно 6.880.389 из свих дисциплина) која пружа

стандардизоване информације о броју цитата, h-индексу, h-m-индексу прилагођеном за коауторство, цитатима радава у различитим ауторским позицијама и композитном индикатору (с-score). Моје име је укључено у листу, а моја позиција ми сврстава у првих 0,4% научника у свету. Веома сам поносан на ово лично достигнуће.

Како се најбоље чувају воде?

Чување вода је од кључног значаја за одрживи развој, здравље екосистема и будућност човечанства. Најбоље праксе за заштиту вода обухватају смањење загађења вода, рационално коришћење воде, природни приступ заштити вода, образовање и начин управљања водама.

Најбољи начин очувања вода захтева комбинацију одговорне употребе, ефикасних технологија, еколошких приступа и образовања становништва. Сви – од појединца до индустрије и влада – морају допринети одрживом управљању водама како бисмо осигурали довољно чисте воде за садашње и будуће генерације.

Шта највише загађује реке и мора?

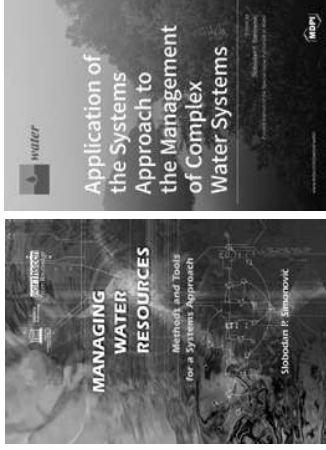
Индустријски и пољопривредни отпад, канализација, пластика, рударство и термално загађење. Ово захтева боље управљање отпадом, ефикаснију прераду воде и међународне напоре за заштиту водних ресурса.

Која вас је емоција везала за Канаду?

Моја веза са Канадом је више практична него емотивна. Позивом да дођем у Канаду су ми се отворила многа врата која у неком другом контексту не би. Моја породица и ја смо у Канади нашли место за живот, услове за рад и околину која нас је брзо прихватила. Као првој генерацији имиграната, која веза са Србијом и даље има значајну улогу. Узимајући у обзир децу и унуке, Канада постаје сваким даном све више моја земља.

Зашто су реке и језера Канаде посебни?

Канада је једна од најбогатијих земаља у свету по количини слатке воде, што је чини хидролошки јединственом. Са око 20% светских резерви слатке воде, од којих је 7% обновљиве, њене реке и језера представљају витални ресурс за природу и људе.

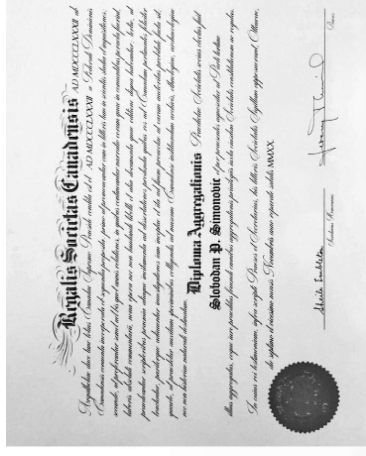
... НАЈВАЖНИЈЕ ЈЕ ДА БУДЕТЕ РАДОЗНАЛИ, УПОРНИ И ДА УВЕК ТРАЖИТЕ НАЧИНЕ ДА СЕ УСАВРШАВАТЕ!

Канада има више од два милиона језера, што је више него у било којој другој земљи. Значајне реке, попут Светог Лаврентија, Макензија, Јукона и Фрејзера, играју кључну улогу у екосистемима и привреди земље. Једна од главних карактеристика канадских вода је њихова чистоћа. Велики део водних ресурса налази се у ненасељеним или слабо насељеним подручјима, што их чини мање подложним загађењу. Реке и језера Канаде имају дубок историјски и културни значај. Поред тога, канадске реке су важан извор обновљиве енергије. Хидроелектране на канадским рекама производе велики део електричне енергије земље, што Канаду чини лидером у коришћењу чистих енергетских извора.

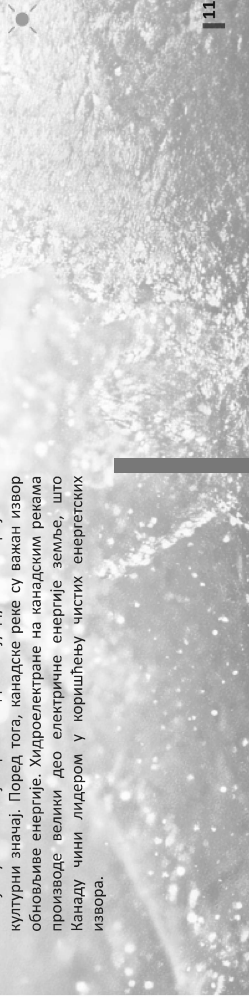
Slobodan P. Simonovic is globally recognized for his unique interdisciplinary research in Systems Analysis and the development of deterministic and stochastic simulation, optimization, multi criteria analysis, and other decision-making methodologies for addressing challenging system-of-systems problems lying at the confluence of society, technology and the environment. His research has been applied with a sustainable development perspective in water resources management, hydrology, energy, climate change and public infrastructure. His main contributions include modeling risk and resilience of complex systems. Professor Simonovic has influenced academia, industry and government via university teaching, publication of leading-edge research, mentoring of young people, delivering stimulating research seminars at institutions around the world, carrying out joint research projects, and consulting work. He has received awards for excellence in teaching, research and outreach. Dr. Simonovic has published over 550 professional publications (over 240 in peer reviewed Journals) and three major textbooks.

From Civil and Environmental Engineering website

Да ли имате неки сан који се још није остварио?

Као и многи други и ја волим да сањам. Једна жеља коју већ много година носим са собом је формирање тима стручњака који би под мојим вођством направили глобални водени модел – системски модел планете који би дефинисао интегралну улогу коју вода има у будућем развоју цивилизације. И сан се наставља...

МУСКОКА
ДРАГУЉ ОНТАРИЈА

На око 200 километара северно од Торонта, међу безбројним језерима, боровим шумама и стеновитим литицама, лежи област Мускока — део Онтарија чија природа одузима дах. Мускока већ деценијама привлачи туристе, уметнике, познате личности и све оне који трагају за спокојем, инспирацијом и исконским дијомом са природом.

У свако доба године Мускока је савршена за посетиоце. Лети због пријатне климе и бројних плажа на језерима, многим Канађанима је омиљено место за породични одмор. Љубитељи природе долазе да возе кајак, планинаре, пецају или посматрају птице. Летњи месеци доносе и богат културни живот — фестивале, уметничке сајмове, локалне пијаци и концерте. Јесен у Мускоки је прави спектакл боја, када шуме заблистају од златне до јаркоцрвене. Није случајно што је *National Geographic* сврстао Мускоку међу десет најлепших јесењих дестинација на свету.

Зими, ова област се претвара у чаробну зимску бајку — језера се заледе, шуме добију снежне крошње, а стазе за моторне санке и нордијско скијање привлаче авантуристе.

Данас је одрживост у Мускоки у првом плану. Многе локалне иницијативе и организације предано раде на очувању језера, шума и животињског света, како би будуће генерације могле да осете исту чаролнију коју данас откривају посетиоци из целог света.

Мускока почиња на Канадском штити, једној од најстаријих геолошких формација на свету, старој више од милијарду година. Гранитне стене сиворозикасте боје могу се видети дуж путева као острва која израњају из језера. На њима расту лугови четинара, стварајући јединствен и препознатљив пејзаж Мусконе.

Мускока се простире на око 6.475 км², а готово 30% њене укупне површине чине шуме, језера и мочваре зашћене кроз провинцијске паркове, природне резервате, конзервацијске области и земљишта под управом заштитних организација. Међу њима је *Six Mile Lake Provincial Park* који привлачи љубитеље птица, где се могу видети ретке врсте попут плаве чапље и зеленог чворка, а познат је и по богатом подводном животу. *Hardy Lake Provincial Park* посебан је по свом нетанјном језерском екосистему и стазама које воде кроз шуме пуне црног бора. Ово је један од ретких паркова без кампова и туристичких садржаја — посвећено искључиво очувању природе. Посебно место заузима *Targans Bogtens Dark-Sky Preserve* — заштићена област не само због природе, већ и због свог ноћног неба без светлосног загађења.

...ТУ ЈЕ МУСКОКА КАО ПРИРОДНА ОАЗА,
КОЛЕВКА ИСТОРИЈЕ И РИЗНИЦА УМЕТНОСТИ.

дестинација у региону заправо географски не припада Мускоки већ суседним областима. Али Алгонквин је свакако нераздвојни део ширег идентитета регије, посебно када је реч о туризму, дивљој природи и канадској историји.

Мускока је право благо биодиверзитета. Густе шуме у којима расту црни бор, бели бор, јавор и бреза су идеално станиште за бројне биљне и животињске врсте. У мочварама и поред језера расте ретка биљка месомедерка *sundew (Drosera rotundifolia)*, док су дивље орхидеје, попут румичасте дамине папучице (*Spirgerium ascahe*), чести и заштићени становници влажних шума. Када је реч о животињском свету, у регији се могу видети црни медведи, лосови, срне, као и више од 250 врста птица, укључујући великог северног гњураца (*colaptes auratus*) који је симбол канадског дивљег севера, чији тунки зов одјекује језерима у летњим вечерима. Мускока је такође једно од ретких места у Онтарију где се може срести водолемац *four-toed salamander (Hemidactylium scutatum)*. На Мускоки се често срећу и змије, има девет врста од којих је једна отровна.

Прича о Мускоки није само прича о природним лепотама — то је прича о храбрости, снажљивости и истрајности староседелача и досељеника који су у тешким условима живели у овом региону. Пре доласка Европљана, на Мускоки су живели припадници народа *Anishinaabe*, највише *Ojibwe* и *Algonquin*. Њихове легенде, језик и познавање природе су дубоко укоренењени у овом крају. Данас, Први народи и даље

играју важну улогу у културном идентитету Мусконе, а многе заједнице настављају да одржавају своју традицију, културу и језик.

У другој половини 19. века, Мускока је била практично непозната област — ненасељена, шумовита, пуна мочвара и стеновитих предела. Али тадашњи канадски политичари, желећи да подстанку насељавање северних делова Онтарија, као и да спрече америчко ширење на северу, покренули су иницијативу за колонизацију. Мускока је била део тзв. *Free Land Grant Act*-а из 1868. године, захваљујући којем су људи могли да добију бесплатно земљиште под условом да га култивишу, саграде кућу и обрађују га. Нажалост, многи од досељеника нису знали да је земља у Мускоки сиромашна, пуна граница и неплодна за озбиљну пољопривреду. Ипак, то није спречило хиљаде људи да покушају. Европски досељеници су стигли у Мускоку средином 19. века, привучени могућностима за сечу дрвећа и пољопривреду.

Већина европских досељеника у Мускоку потицала је из Ирске, посебно током и након Велике глади средином деветнаестог века, Шкотске и Енглеске, Немачке и нордијских земаља, а и у мањој мери из Пољске и Украјине. Већина су били сиромашни радници, бивши војници или фармери који су тражили нови почетак. Многи су долазили са својим новим животом, али су се сучили са екстремним условима, тешким зимама и великим напором да култивишу земљу за узгој хране.

Када је постало јасно да пољопривреда неће бити одржива, Мускока се окренула дрвној индустрији. Огромна шумска богатства брзо су привукла пажњу дрвосеча и пиљана, које су се оснивали дуж река и језера. Сеча белог бора и других четинара постала је главна економска активност. Транспорти дрва водом био је излучан – дрвени трупци су пуштани низ реке, а касније су превожени паробродима и железницом. Прва железничка пруга стигла је у Мускоку 1875. године и додатно убрзала развој. Паралелно са тим, појавила су се бродоградилшта, јер су бродови били једини начин да се дође до удаљених насеља. Тиме су отворена нова радна места и повећан прилив становништва.

Мускока није само место — то је осећај. Мирис боровине након кише, приказ паткица које пливају по језеру, дружење око ватре уз печење шећерних пенастих слаткиша (*marshmallows*), уживање на тераси испред дрвене куће (котџа)... На Мускоки се време успорава, а душа, окружена нетакнутом природом, проналази свој мир. Било да тражите авантуру у природи, дружење са породицом и пријатељима, или тишину и инспирацију — ту је Мускока као природна оаза, тогавка историје и ризница уметности.

МЕЂУ БЕЗБРОЈНИМ ЈЕЗЕРИМА, БОРОВНИМ ШУМАМА И СТЕПОВИТИМ ЛИТИЦАМА ДЕО ОНТАРИЈА ЧИЈА ПРИРОДА ОДУЗИМА ДАХ

ПРИЧА О „МУСКОКА“ СТОЛИЦАМА

Столице које данас зовемо „мускока“ заправо су настале у САД под именом *Adirondack*, назване по планинама где су настале. Оригинални дизајн столице потиче из 1903. године, када је Американец Томас Ли Боровио на одмору у планинама *Adirondack* у Њујорку. Тражећи савршену столицу за опуштање, направио је прототип користећи даске и тестирао га са породицом. Његов пријатељ, столар по имену Хари Банел, узео је дизајн и почео да прави и продаје столице — и то без Лијеве дозволе. Убрзо је и пријавио патент на дизајн 1905. године под својим именом. Патент је припао Банелу, а он је наредних двадесетак година правно и продавао столице са великим успехом. Томас Ли никада није правно оспорио Банелово власништво над патентом.

Током 20. века, како је Мускока постајала све популарнија као место за летњи одмор, столица је постала део свакодневних пејзажа уз језера, викендице и кампове. Људи су је почели повезивати са безбрижним летима, дугим вечерима поред ватре и тишином природе. Тако је канадска верзија ове столице добила име по Мускоки. Дизајн ове столице се разликује од америчке верзије у томе што је благо заобљен наслон и са мањим нагибом, па је у њима пријатније седење, док је руконаслон мало уки и заобљен што им даје елегантнији изглед. Али, није ствар у пореклу дизајна, већ у емоционалној и културној вези коју људи у Канади имају са овим столицама и регијом Мускока.

The Harrison Hotel, Muskoka Lakes, Ontario

Frank Carmichael (Group Of Seven) - Mirror Lake

ЗАНИМАЉИВОСТИ О МУСКОКИ

Име „Мускока“ потиче од имена поглавице *Mesquia Ukeg* што значи „дрвени медвед“.
Часописи као што су *National Geographic* и *Condé Nast* редовно урштавају Мускоку на листу најлепших места за одмор у Северној Америци.

Постоји више од 14.000 приватних викендица у региону, а многе су на острвима и доступне само чамцем.

Многе познате личности имају куће на Мускоки. Међу њима су: Даг Форд, Частин Бибер, Шенаја Теејн, Мајк Мејерс, Голди Хон и Курт Расел, Стивен Спилберг, Том Хенкс, Сидни Крафорд, Порц Клуни, Кевин О'Лири и многи други. Мускока је јелан од водећих произвођача *Brusnic* у Канади. Компаније као што је *Johnston's Cranberry Marsh* ко-мбинуу пољопривреду и туризам.

На Мускоки је изузетно висок проценат слободних уметника и галерија по глави становника.

Уметници који су чинили чувену сликарску Групу седам (*Group of Seven*) били су инспирисани природом Мускоке. Њихове слике Мускоке, Алгонквина и северног Онтарија овековечиле су лепоту ових области и обликовале канадски визуелни идентитет у културној свести нације и шире.

ПРИЧЕ ИЗ ПРОШЛОСТИ МУСКОКЕ

КУЋА НАПРАВЉЕНА СА ПОЛОМЉЕНОМ СЕКИРОМ (Грејвентр, 1861)

Када је Џозеф Мускока Смит, рани досељеник и дрвосеча, стигао на обале језера Tal 1861. године, није имао ништа осим „пола секире“ јер му је дршка испала у реку приликом преласка. Уместо да одустане, направио је нову дршку од дрвета и успео да подигне скромну колибу у којој је презимио. Његови потомци причали су да је та колиба била „сведочанство упорности и тврдоловности човека који је градио са пола алата и пучом посвећеношћу“. Легенда каже да је Смит касније пронашао изгубљену заруљалу дршку секире и окачио је на зид своје колибе уз поруку: „Никад не одустај“.

ВОЗ КОЈИ ЈЕ ДОНЕО БУДУЋНОСТ (Брејсбрич, 1885)

Године 1885, када је први воз стигао у Брејсбрич, цео град се окупио да види чудо технологије. Према записима локалних новина, старији човек по имену Амос Бредли толико се уплашио да је бацио своју штаку и потрачао брже него што је то учинио у последњих 20 година. Воз је донео револуцију у живот Мускоке — омогућио превоз путника, бржи превоз дрвета и производа и отворио врата туристима из Торонта. Многи становници су тврдили да је то дан када је Мускока „изашла из шуме у свет“.

ЛОКАЛНИ МЕДВЕД КАО ПОШТАР (Порт Карлинг, 1892)

У близини данашњег Порт Карлинга, поштар по имену Томас Мерик користио је кану како би доставио пошту удаљеним домаћинствима на обалама језера. Једног дана, оставио је торбу са писмима на обали док је отишао да помогне повређеном коњу. По повратку, затекао је медведа како њушка и вуче поштанску торбу низ обалу. Легенда каже да је медвед „доставио“ пошту до следеће куће где су га ловци уловили — а писма, готово нештоштењена, пронађена су испред колибе. Тај догађај је у шали назван: прва природна поштанска служба у Мускоки.

ПИШЕ
Ивана Станисављевић

НИКОЛА ТЕСЛА
ИСКРА ГЕНИЈА

NIKOLA TESLA
A SPARK OF GENIUS

Интерактивна изложба која спаја прошlost и будућност

Kroz izuzetni spoj istorije, nauke i inovacije, vizija Veroslava Ćurbićevića, predsednika i direktora *Nikola Tesla Educational Corporation* (Hamilton, Kanada), napokon je ostvarena. Ono što je bilo tek ideja, predstavljeno u Beogradu u oktobru 2022. godine, preraslo je u revolucionarnu izložbu "Tesla: Iskra genija", koja sada osaja posetiocima na Nišagarnim vodopadima u Kanadi. Izložba je postavljena u historijske elektrane *Niagara Parks*, u saradnji sa Muzejom Nikole Tesle u Beogradu i *Niagara Parks*, ova izložba je neizostavna za entuzijaste i pristalice Tesle, nudeći posetiocima izvanrednu priliku da istraže genijalnost Nikole Tesle.

ПУТОВАЊЕ КРОЗ ТЕСЛИНО НАСЛЕЂЕ

Изложба је свечано otворена 7. марта 2025. године, захваљујући великом труду господина Ђурђића, госпође Ивоне Јевђић (директорке Музеја Николе Тесле у Београду) и господина Владимира Перића (кustosа Музеја Николе Тесле у Београду), уз подршку Комисије за паркове Нијангара, на челу са извршним директором Дејвидом Адамсом. Изложба ће трајати до 13. октобра 2025. године, нудећи гостима могућност да се удрубе у Теслин свет. Посетиоци ће имати прилику да ово доживе у историјски значајном окружењу – електричној *Night at the Parks*. Ова електрична је отворена 1905. године и служи као реплика електричне *Edward Dean Adams*, првог великог објекта који је користио Теслин револуционарни АЦ полифазни систем наизменичне струје за пренос енергије на велике удаљености.

Изложба представља Teslino pricu iz godine u godinu kroz detaljne prikaze, otvarajuću prekrasni njegovo revolucionarnih nauka. Ovo uključuje sve od njegovih doprinosa električnoj energiji i magnetizmu do njegovih vizionarskih ideja za budućnost. Tesla genialnost biće oživljena u zanimljivom i interaktivnom formatu.

An Interactive Exhibition Bridging the Past and the Future

In a remarkable fusion of history, science, and innovation, the vision of Vsevolod Djurdjevic, President and Director of The Nikola Tesla Educational Corp, became a stunning reality. What began as an idea presented in Belgrade in October of 2022 blossomed into a groundbreaking exhibit, "Tesla: A Spark of Genius," now captivating visitors in Niagara Falls, Canada. Hosted at the historic Niagara Parks Power Station, a collaboration with The Nikola Tesla Museum in Belgrade and Niagara Parks, this exhibit is a must-see for Tesla enthusiasts and supporters alike, offering an extraordinary opportunity to explore the genius of Nikola Tesla.

A JOURNEY THROUGH TESLA'S LEGACY

On March 7, 2025, the exhibit officially opened its doors, courtesy of the efforts of Mr. Djurdjevic, Ms. Ivona Jevtic (director of the Nikola Tesla Museum in Belgrade) and Mr. Vladimir Peric (curator of the Nikola Tesla Museum in Belgrade) along with the support of the Niagara Parks Commission, led by CEO David Adames. The exhibit will run until October 13, 2025, offering guests the chance to immerse themselves in Tesla's world within a historically significant setting—the Niagara Parks Power Station. This power station opened in 1905, and serves as a replica of the Edward Dean Adams Power Station, the first major facility to utilize Tesla's revolutionary AC Polyphase System for long-distance power transmission.

The exhibit tells Tesla's story year by year through detailed wall displays, unveiling the milestones of his groundbreaking inventions. From his contributions to electricity and magnetism to his visionary ideas for the future, Tesla's genius comes alive in an engaging and interactive format.

... ПРУЖА
ПОСЕТИОЦИМА
ОПИПЉИВУ ВЕЗУ
СА ВРЕМЕНОМ КАДА
СУ ТЕСЛИНЕ ИДЕЈЕ
ТРАНСФОРМИСАЛЕ СВЕТ.

ИНТЕРАКТИВНА ЧУДА ВАС ОЧЕКУЈУ

Посетиоци неће бити само пасивни посматрачи, већ активности учесници ове изложбе. Интерактивни елементи изложбе су праци врућина, омогућавајући посетиоцима да се укључе у Теслине изуме на начин који су и едукативни и занимљиви. Ево кратког прегледа онога што се може видети: **Теслина завојница (Tesla Coil)**: Искуство електричне каролије из прве руке! Уз заштиту Фарадјевих рукавица, посматрајте како блиставае муње пуцкетају изнад гледа и савијају музику у спектакуларном приказу Теслине генералности! Ово је спектакл који се мора видети да би се поверовало.

Колумбово јаје: Откривање тајне ротирајућег магнетног пола кроз Теслину познату демонстрацију која је оставила свет без даха.

- *Tesla Motors* и *Осцилирајући трансформатор „Змај“*: Упознајте технологије које су обликовале савремено друштво и које данас инспирису инжењере широм света.

Поред ових, изложба садржи и бројне друге арте-
факте и моделе, које чине ову поставку местом открића и
инспирације за све генерације.

ИСТОРИЈСКА ВЕЗА

Ono što čini „Tesla: Iskra genija“ zaista posebnim je lokacija izložbe. Elektranu *Niagara Parks*, usko povezana sa Teslinim erom, stoji kao dokaz njegove trajnog uticaja na proizvodnju i prenos električne energije. Na pitanje o značaju ovog projekta i njegovoj lokaciji, gospodin Perić je rekao:

INTERACTIVE WONDERS AWAIT

Visitors are not just passive observers but active participants in the Tesla experience. The interactive elements of the exhibit are the true highlight, allowing guests to engage with Tesla's inventions in ways that are both educational and thrilling. Here's a sneak peek of what can be seen:

- **Tesla Coil:** Feel the electrifying power of Tesla's famous invention with the safety of Faraday Gloves. Witness the massive Tesla Coil play music while dazzling lightning bolts crackle overhead – a spectacle that must be seen to be believed.
 - **The Egg of Columbus:** Explore Tesla's ingenious demonstration of the rotating magnetic field.
 - **Tesla Motors and Oscillating Transformer (Zma):** Dive deeper into the technologies that shaped the modern world.
- These elements, along with many other artifacts and models, make the exhibit a hub of excitement and discovery for all ages.

A HISTORIC CONNECTION

What makes "Tesla: A Spark of Genius" truly special is its location. The Niagara Parks Power Station, closely linked to Tesla's era, stands as a testament to his enduring impact on power generation and transmission. When asked about the significance of this project and its location Mr. Peric is quoted as saying,

Ova jedinствena veza poboljšava celo iskustvo, pružajući posetiocima opipljivu vezu sa vremenom kada su Tesline ideje transformisale svet.

This unique connection enhances the experience, providing visitors with a tangible link to the time when Tesla's ideas transformed the world.

Plan your visit to “Tesla: A Spark of Genius” before it closes on October 13, 2025. You won’t want to miss this electrifying journey into the mind of a true visionary.

info@lukalaw.ca
1-888-909-4559

Напредак у јавном превозу Торонта са околином у прошлоти деценији је био остатан без обзира на нашу очекивања да буде и боље. Поред тога што је Торонто добио нови воз „ракета“ без прегрлада између вагона, нове хибридне и електричне аутобусе, нове трамваје, као и нови систем плаћања – престо картицу која је заменила жетоне, реализовани су и бројни инфраструктурни пројекти:

- 2017. завршен је продужетак линије 1 на север до Vaughan-а, дужине 8,6 км, шест метро станица са коначним буџетом од 3,6 милијарди канадских долара;
- 2019. започета је градња нове линије 6 Finch West LRT, дужине 11 км, са 18 станица, тренутним буџетом од 2,5 милијарди, очекивани завршетак до краја ове године;
- 2021. започет је продужетак линије 2 до Scarborough-а, дужине 7,8 км, са три метро станице, тренутним буџетом од 5,5 милијарди и планираним завршетком до 2030. године;
- 2022. започета је изградња Ontario Line, дужине 15,6 км, са 15 метро станица, буџетом од 10,9 милијарди, рок завршетка до 2031. године;
- И даље није завршена чуена линија 5 Eglinton Cross-town LRT, започета 2011. године, дужине 19 км, са 25 метро станица, чији је буџет достигао 12,8 милијарди канадских долара.

Осим центра Торонта, у овом периоду започети су и значајни развоји центра суседних градова и места попут Хамилтона, Мисисаге, Вона...

У граду Мисисага (Mississauga), који је био спава-ница попут Новог Београда у Србији, у овој деценији стано-вништво је повећано за 7,5%, а центар је од 2017. до 2023. добио неколико нових атрактивних солитера који су сада главна визуелна одредница и понос овог града. Године 2020. започет је велики урбани пројекат Square One Dis-trict, који подразумева изградњу простора оно постојеће градске купштине и тржног центра. У плану је изградња 37 нових стамбених и пословних кула. Те исте године започета је и изградња Hurontario LRT, линије брзог градског превоза која ће повезати северни Brampton са приобалним насељем Port Credit на језеру Онтарио. Уместо првобитно планиране 2024. ова линија дуга 18 км са 19 станица и буџетом од 4,6 милијарди канадских долара, требало би да буде завршена 2026. године.

Продужетак метро линије 1 од некадашње станице Downsview, данашње Sheppard West, до центра приградског насеља Vaughan, завршен 2017. године, повезао је целу северну York регију са центром Торонта. Овом линијом сада се лако стиже до York универзитета, тениског центра Rogers, што је значајно побољшање у односу на претходну деценију, као и до новоформираног Vaughan Metropolitan Centre. Нови центар, поред стамбених и пословних солитера, обухвата и забавне, услугне и културне садржаје. Вон је са скоро 400.000 становника једна од најбрже растућих приградских зона у оквиру GTA (Greater Toronto Area).

Рехабилитација експрес-пута Gardiner започета је 2015. године и ишћ увек траје. Радови на овом важном саобра-ћајном коридору, који се протеже дуж јужне обале Торонта обухватају делимичну демонтажу и реконструкцију источног дела у оквиру тзв. „Хибридне опције“. Овај приступ је изабран након година јавних расправа о томе да ли Градничер треба задржати, уклонити или заменити тунелом. Тренутно се најинтензивнији радови одвијају између улица Dufferin и Stra-chan, а завршетак целокупног пројекта очекује се до 2027. године. Паралелно са обновом коловоза и конструкције, простор испод Gardiner-а постепено добија нову функцију кроз пројекат The Beltway – културно-урбани простор намењен шетњама, уметности и јавним догађајима, који оживљава некада запустелу зону градске инфраструктуре.

Рестаурација Union главне железничке станице у Торонту започета је 2008. године, а првобитно је било пла-нирано да буде завршена до 2015. године. Овај пројекат, вредан 640 милиона канадских долара, обухватао је рестаурацију и модернизацију историјске зграде уз очување њених културно-историјских обележја, као и проширење капацитета, унапређење пешачког протока и боље повезивање са различитим превозницама (VIA Rail, GO Transit, TTC), у оквиру пројекта је такође формиран нови шопинг центар у складу са растућим бројем путника – од 60 милиона у 2008. до предвиђених 130 милиона до 2036. године. Нови терминал GO возова и аутобуса, отворен је 2015, док су рестаурација Велике хале (The Great Hall) и стари Bay Colonnade завршени 2021. Радови на унапређењу безбедности и приступачности станице настављени су и након тога, а завршетак пројекта се очекује до 2025. године, укључујући и изградњу пешачког моста који ће Union станицу на југу повезати са CIBC-тргом.

Бројни пројекти обнове и доградње болничких уста-нова региону Великог Торонта, реализовани су, или су у току, као одговор на растућу популацију и све веће потребе за савременијом и доступнијом здравственом заштитом. Међу значајним примерима издвајају се:

- Крајем 2015. године отворена је Humber River Hos-pital, прва потпуно дигитална болница у Северној Америци, капацитета 656 кревета, са буџетом од 1,75 милијарди кана-дских долара;
- Болница St. Michael's Hospital је у периоду од 2015. до 2020. године добила нови административни торањ од 17 спратова и реновирање постојећих капацитета у вредности од 300 милиона долара;
- Реновирање болнице Womens College завршено је 2016. године. Буџет је износио 460 милиона канадских долара;
- Sick Kids Hospital представља један од водећих педијатријских центара у Северној Америци. У оквиру вишегодишњег пројекта Horizon, усмереног на потпуну транс-формацију болничког комплекса, у периоду од 2019. до 2023. године изграђен је административни торањ од 22 спрата. Пројекат, са укупним буџетом од 2,4 милијарде долара, наставља се до 2035. године са циљем проширења капацитета и унапређења услуга;
- 2021. је у Vaughan-у отворена прва потпуно нова болница Cortellucci Vaughan Hospital, капацитета 350 кревета, са паметном технологијом и буџетом од 1,7 милијарди долара;
- 2022. је започет пројекат реновирања Trillium Health Partners – Mississauga, са новим кампусом капацитета 950 кревета, планираним буџетом од 4,4 милијарде долара и завршетком у 2032. години;
- 2017. отворена је прва фаза пројекта Peel Memorial Hospital у Брамптону, чиме је обновљена и поново активирана здравствена Установа која је раније била затворена. Друга фаза пројекта управо је започета, са планом да се у наредне две године изгради нови капацитет од 250 болничких кревета. Буџет за ову фазу износи 1,5 милијарди долара.

Waterfront Toronto био је један од најамбициознијих урбаних пројеката у граду, усмерен на оживљавање приобалног подручја Јуног Торонто. Започето је више великих пројеката, укључујући изградњу нових стамбених и пословних комплекса у областима *East Bayfront* и *West Don Lands*, као и покретање дуго очекиваног пројекта *Villiers Island*, који подразумева промену тока реке Дон и стварање новог острва ради заштите од поплава и изградње нове урбане четврти. Такође је унапређена јавна инфраструктура, пешачке и бициклистичке стазе, док је нови *Love Park* у центру приобаља отворен 2023. године. Иако је сарадња са компанијом *Good- le/Sidewalk Labs* отказана 2020. године, *Waterfront Toronto* наставља да обликује модерно, одрживо и приступачно приобаље, уз снажан фокус на климатску отпорност, јавни простор и паметни урбани развој.

Културне институције у Торонту нису имале велики број капиталних пројеката у периоду од 2015. до 2025. године, али једна реновација је ипак оставила снажан траг на културној сцени града. Реч је о великој обнови *Massey Hall*-а, историјског позоришта капацитета од скоро 3.000 седишта, изграђеног 1894. године. Реновација је трајала до 2021. године, са укупним буџетом од око 184 милиона канадских долара. Пројекат је обухватио потпуну реконструкцију ентеријера и екстеријера, укључујући ресторацију оригиналних витража, унапређење акустике, модернизацију техничке инфраструктуре, као и изградњу новог, седмодатног додатка – *Allied Music Centre* – који садржи просторе за извођење, пробе и снимање.

Мрежа јавних објеката у протеклих десет година у Торонту и околини се обогатила отварањем и обновом неколико значајних библиотека и центара за спорт и рекреацију:

- 2015. године отворен је библиотека *Scarborough Civic Centre*, као стога филијала у систему јавних библиотека Торонто;
- 2017. године отворена је библиотека *Albion*. Након потпуне реконструкције сада нуди савремене просторе и услуге за заједницу;
- 2019. године отворена је библиотека *St. Clair/Silverthorn* након комплетне реконструкције;
- 2023. године отворен је рекреациони *Community Centre* и библиотека *Ethennonhahwahstihnen* у насељу *Bayview Village*;
- 2023. отворен је *One Yonge Community Recreation Centre*;

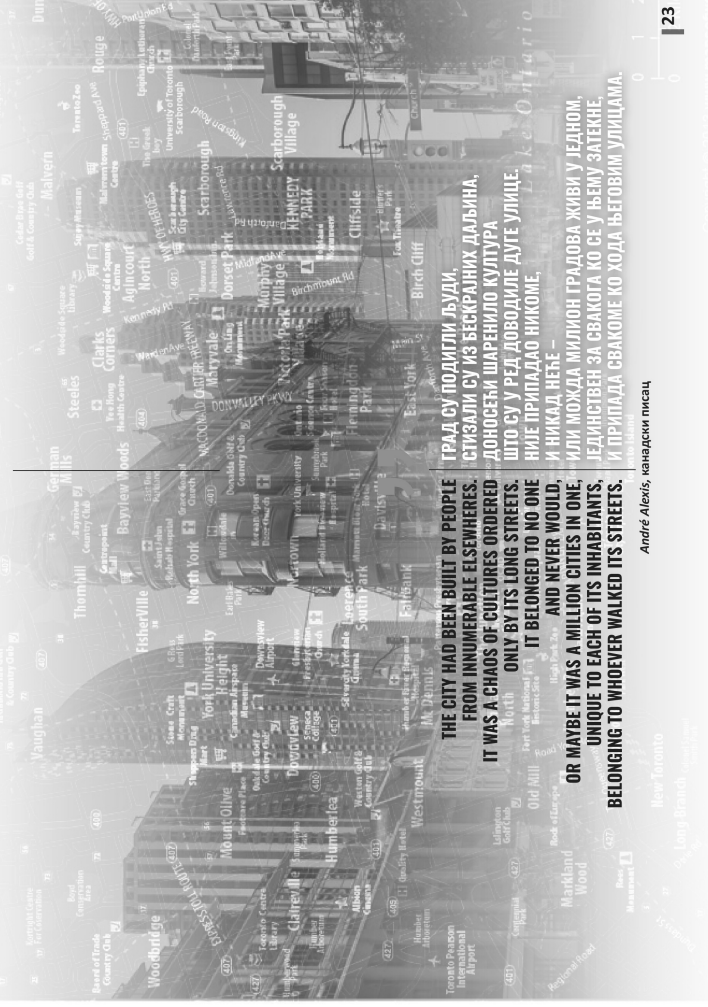
Нови Етобико Сивик Центар (*Etobicoke Civic Centre*) је један од најзначајнијих јавних пројеката Града Торонто, у делу града где је највећа концентрација становника српског порекла, почео је да се гради прошле године. Овај савремени центар ће обухватати више од 47.000 квадратних метара јавног простора, укључујући општинске канцеларије, вишенаменску салу, дециј вртић, огранак јавне библиотеке Торонто, здравствену клинику, рекреативни центар, саване сале, уметничку галерију и малопродајне просторе. Поред тога, предвиђена је изградња јавног трга са посевним простором за церемонијалне ватре аутохтоних заједница. Пројекат је део ширег плана реурбанизације подручја *Bloor-Kipling*, укључујући и стварање прве заједнице у Торонту са скоро нултом емисијом штетних гасова, захваљујући енергетском постројењу које ће управљати *Enwave Energy Corporation*.

Завршетак изградње се очекује 2028. године, а укупни буџет пројекта износи око 526 милиона канадских долара;

Комплекс *Ontario Place*, о коме смо писали у САН-у као и о бројним горепомнутим градским просторима, отворен 1971. године, затворен је био 2012. ради припрема за велику обнову. Године 2017. остварена је почетна фаза, *Trillium Park*-а и *William G. Davis Trail*-а, а тек 2021. објављен план за свеобухватну реконструкцију локације, укључујући партнерства са компанијама *Therme Stour* за изградњу велнес центра и воденог парка и *Live Nation* за проширење постојећег *Bidwaiser Stage*-а у целогодишњу музичку дворану. Поред тога, планирано је пресељење *Ontario Science Centre*-а на ову локацију, са очекиваним отварањем 2029. године. Најновији проценени трошкови реконструкције порасли су на 2,2 милијарде долара. Очекује се да ће пројекат бити завршен између 2027. и 2030. године, при чему ће одређени делови локације остати отворени за јавност током изградње.

Упркос изазовима и спорој реализацији поједи-них пројеката, Торонто корача у будућност са са јасном и амбициозном визијом. Нове болнице, школе, културне институције, метро линије и стамбени квартали сведоче о граду који се активно бави својим просторима и инфраструктуром и будућношћу својих грађана. Уколико се реализује и део планираног, Торонто ће наставити да буде град који самouverено стоји раме уз раме са најдинамичнијим метрополама света.

THE CITY HAD BEEN BUILT BY PEOPLE FROM INNUMERABLE ELSEWHERE. IT WAS A CHAOS OF CULTURES ORDERED ONLY BY ITS LONG STREETS. IT BELONGED TO NO ONE AND NEVER WOULD, OR MAYBE IT WAS A MILLION CITIES IN ONE, UNIQUE TO EACH OF ITS INHABITANTS, BELONGING TO WHOEVER WALKED ITS STREETS.

André Alexis, канадски писац

ПИШЕ
Милан Димитријевић,
председник хора

ОД СКРОМНИХ ПОЧЕТАКА ДО ВЕЛИКИХ КОНЦЕРТНИХ ДВОРАНА

ХОР „КИР СТЕФАН СРБИН“

Пише Милан Димитријевић,

Када бих укратко желео да представим хор „Кир Стефан Србин“ при цркви Св. Саве у Торонту, неком ко за нас никада није чуо, урадио бих то следећим речима:

Хор Кир Стефан Србин при Српској православној цркви Светог Саве, у овој 2025. години слави двадесет пет година постојања.

Хор је основан 19. маја 2000. године у Српској православној цркви Светог Саве у Торонту са мисијом да буде амбасадор српске музичке културе у Канади и иностранству. Оснивачи Хора су високопречасни протојереј-ставрофор Василије Томић, диригент Јасмина Вучуровић, моја супруга Нада Димитријевић и ја, као искусни хорски певачи. Јасмина је диригент и уметнички директор, Нада је секретар Хора, а ја, председник. Сви обављамо ове дужности већ 25 година, од оснивања Хора.

Хор носи име Кир Стефан Србин по првом средњовековном српском композитору за кога знамо (XIV век), а Хор слави славу 10. маја. Спаљивање моштију Св. Саве на Врачару.

На првој проби 2000. године било је осам певача. На првом наступу Хора, на Светој литургији 2001. године, било нас је дванаест. Двадесет пет година касније, Хор има шездесет активних чланова. За четврт века свог постојања, негован љубављу својих чланова према хорској музици и огромним ентузијазмом и посвећеношћу диригента, Јасмине Вучуровић, Хор је са успехом:

- Изградио репертоар од преко 260 композиција духовне и световне музике
- Певао преко 600 пута на црквеним службама, укључујући и 29 светих архијерејских литургија
- Наступао 56 пута у Канади и иностранству, укључујући 45 целовечерњих концерата

- Учествовао у свим значајним прославама Српске православне Епархије канадске, Амбасаде и Генералног конзулата Републике Србије и српске заједнице у Канади
- Покљанао приход од добротворних концерата, помажући онима којима је помоћ била потребна
- Хор Кир Стефан Србин добио је два изузетна признања:

- Поводом 10-годишнице, Хор је проглашен званичним хором Епархије канадске
- Поводом 20-годишнице Хора, Културно-просветна заједница Србије уручила је диригенту Јасмини Вучуровић Златну значку, а Хору Повељу у знак признања за трајно напређење и очување Хора српске музичке традиције и културе у дијаспори

Хор „Кир Стефан Србин“ је настао у многим градовима Канаде: Сједињеним Америчким Државама у Чикагу, Бостону, Портланду и Њујорку; у Великој Британији у Лондону; у Шведској у Стокхолму и у Србији у Београду као и у Акри, Назарету, Јерусалиму и Тел Авиву у Светој земљи - Израелу.

... ТРУД УЛОЖЕН СА ВЕЛИКИМ
ЗАДОВОЉСТВОМ

ЈУБИЛЕЈ 25 ГОДИНА РАДА ХОРА „КИР СТЕФАН СРБИН“ ИЗ ТОРОНТА

Поводом јубилеја 25 година рада, спремамо се да издамо монографију, која ће приказати шта смо све до сада постигли. Прегледом обила архивског материјала, чији смо Нада и ја сакупљачи и чувари, потпуно смо били одушевљени шта смо све урадили, колики смо обиман репертоар изградили и извели, где, када и за кога певали, на које смо турнеје ишли и шта смо све доживели на сцени и ван ње. Импозантан број фото и видео документације, преписке и новинских репортажа и интервјуа за радио и телевизију, само говори о богатству активности које су се одвијале током 25 година нашег трајања.

Желим посебно да истакнем да је Хор, кроз кога је прошло преко 120 чланова до сада, хор аматера у дијаспори. Чланови Хора су канадски држављани већ много деценија, али су сви српског порекла, који у души носе лепоту музичког културног наслеђа своје отаџбине. Чланове Хора чине људи најразличитијих професија – од архитеката, инжењера, адвоката, економиста, технолога, па до компјутерских стручњака, лекара, професора, учитеља... Иако велика већина чланова нема формално музичко образовање, захваљујући Јасминином педагошком раду, великој енергији и неискрпном стрпљењу створен је овај Хор који по лепоти интерпретације може да стане rame уз rame са најбољим хоровима у отаџбини.

Са великим поносом и љубављу пишем монографију и радујемо се да ћемо оставити писани траг о постојању и достигнућима хора „Кир Стефан Србин“ у Канади током четврт века постојања и рада.

Оно што је заједничко за све концерте и наступе, за све програме и најаве концерата, представља наш непрестани труд да представимо Србију и српску музичко наслеђе у најбољем могућем светлу, што и јесте мисија нашег Хора. На тај начин смо градили и духовне мостове између нас у Канади и Србије.

Неговање српске музике, постојање Хора, одговарање на светим литургијама и одржавање концерата за српску заједницу је само један вид везивања дијаспоре са својом отаџбином. Поред тог очигледног моста, постоји и један танани мост који се гради у душама све наше деце, на потпуно неprimетан начин, јер су кроз наш рад, постали сведоци лепоте нашег културног наслеђа, нашег труда и успеха. Жеља

нам је да нам деца никада не забораве своје српско порекло и своју православну веру, као и да се са поносом сећају својих корена и својих предака. Ако смо успели да музиком изградимо тај танани мост, успели смо веома много!

ЗАЈЕДНИШТВО

Хор са великим задовољством прихвата позиве и учествује у свим значајним прославама организованим од стране српске заједнице као и дипломатских представништава Републике Србије у Канади. Посебно се сећамо неких на којима смо самостално учествовали. Одржали смо концерте српске духовне и световне музике поводом 150-годишњице рођења Стевана Ст. Мокрањца у Холу конфедерације канадског парламента и у Адам Холу (Adam Hall) у Отави, у организацији Амбасаде Републике Србије, затим учествовали на концертима Сање Илић и „Балканике“, „Србија од злата Јабуча“ и Браће Теофиловић, сви у оквиру Дана српске културе у Торонту, а у организацији Генералног конзулата Републике Србије. Захваљујући сарадњи са Српском националном академијом у Канади, учествовали смо на отварању мултимедијалне изложбе Панорама манастира Хиландара, у универзитетској библиотеци Робертс, те прослави 200 година рођења Владике Петра II Петровића Његоша. Поносни на своје корене, учествовали смо у Првој церемонији подизања српске заставе испред Парламента Онтарија, као и на снимињу ТВ емисије о српским славским обичајима са канадском ТВ станицом OMTV Television 2005. године, која се и данас приказује.

Безброј пута смо учествовали, као гости, на многим прославама, у сарадњи са Епархијом канадском, српским националним организацијама и удружењима и Генералним конзулатом Републике Србије. Тако смо свој допринос дали и на gala концерту „Востани Србије“, поводом прославе 200. годишнице Првог српског устана и стварања модерне српске државе и у прослави Дана државност Републике Србије и Светосавској академији „Благодарна Србија, пута си љубави“. У присуству Његове светости патријарха српског Порфирија, Хор је учествовао у прослави 70 година од оснивања наше Цркве Светог Саве.

САМОСТАЛНИ КОНЦЕРТИ

Поред извођења појединачних композиција, Хор на свом репертоару има целокупна дела и службе као што су „Литургија Св. Јована Златоустог“ и „Литургија Св. Василија Великог“, „Стевана Ст. Мокрањца“, „Опело Стевана Христифа“, Великопосно вече, Обред венчања, Обред сечења славског колача и посебно припремљено дело за наш Хор са камерним оркестром, „Епитиф Кир Стефану“, Војслава Симића.

Током двадесет пет година постојања Хор је припремио и у своје програме уврстио преко 260 композиција духовне и световне музике, првенствено српских композитора, од византијског доба до савремених аутора. Оваквом концепцијом својих програма, Хор испуњава мисију амбасадора српске културе на многобројним наступима и самосталним концертима. Градећи и проширујући свој репертоар, Хор, такође, у своје програме укључује и дела руских, бугарских, грчких, украјинских, шпанских, аргентинских и америчких аутора. Хор редовно сарађује са музичарима и музичким ансамблима, као и са другим хоровима и фолклорним ансамблима у Канади.

Поред извођења духовне музике, у жељи да привучемо што шире кругове наше дијаспоре, али и канадску публику, концертни репертоар смо обогаћивали и делима народне и световне музике уз инструменталну пратњу. Проналазили смо концертне просторе у којима је извођење оваквог програма било могуће.

Жеља нам је да наши концерти не буду само музички, него и културни догађаји, који проширују сазнања о српском музичком стваралаштву. У поздравном говору или штампаном програму увек наводимо интересантне податке о мотиву концерта, али и о свакој композицији, било да је то сам текст, детаљи о композитору или историјски значај дела. Наши програми и говори су писани и на српском и на енглеском језику, у жељи да наше концерте приближимо и канадској публици. Припрема целокупног материјала пред сваки концерт уводи „опсадно стање“ у нашу кућу, јер захтева значајно време за истраживање и потврђивање релевантних података које износимо.

Овакав труд је уложен са великим задовољством, јер знамо да све то остаје забележено у медијима и аналима наше српске заједнице у Канади и у отаџбини. Неизмерно смо захвални свим српским медијима као што су СТВ, Српска телевизија Торонто, Северноамеричке новине (САН), Ми магазин, Новине Торонто, Вести, Радио Равна гора, РТ Србије и РТ Војводине, који објављивањем снимка, реклама и текстова о нашим концертима промовишу хор и остављају трајни запис о доприносу који хор „Кир Стефан Србин“ пружа српској музичкој и културној сцени у Канади.

Неким концертима смо прослављали значајне јубилеје српске музичке културе.

После концерта у Отави, којим смо обележили 150. годишницу рођења, концертном „Споменница“ Хор је обележио стогодишњу смрт Стевана Ст. Мокрањца, најеминентнијег српског композитора, диригента Првог београдског певачког друштва, чувеног професора и оснивача прве Српске музичке школе. Концертном „Посвета“ обележено је 100 година од намоновања „Опела“, Стевана Христифа, дела које је посвећено погинулим и умрлим жртвама у ратовима за народно ослобођење и уједињење (1912-1918). Концертном „Музика брише границе“ обележено је 70 година од смрти диригента, композитора, етномузиколога, професора и једног од оснивача Музичке академије у Београду, Косте П. Манојловића. Концерт „Епитиф Кир Стефану“ је био посвећен Кир Стефану Србину, првом српском композитору из XIV века, чије име Хор носи извођењем истоимене композиције Војслава Симића.

Иако је Хору главни извор финансирања приход од концерата, чиме покривамо трошкове организације концерата, као и хонорар за диригента и за ангажовање професионалних сполних сарадника, хор „Кир Стефан Србин“ организује и добротворне концерте, чији приход упућује као помоћ где год је у датом моменту потребно. Добротворним концертима „Споменница“ и „То давно беше, сећам се ја“ прикупљана су средства за цркву Светог Саве у Торонту, која је дом хора „Кир Стефан Србин“. Приход од концерта „Скажи ми, Господи“ придодат је помоћи од преко четврт милиона долара коју је Добротворни фонд Епархије канадске „Св. Цар Лазар“ упутио као помоћ поплаћеним подручјима у српским земљама. Концерт духовне музике, у Цркви Св. Архангела

Михајла, у Чикагу, одржан је у циљу прикупљања помоћи жртвама ургана Харви у Тексасу. А наш, бесплатни, 15. јубиларни годишњи „Концерт међу фрескама“ у цркви Сабора српских светитеља, у Миксиги, био је израз захвалности нашој верној публици и одржан је на дан хорске славе, те су сви били позвани на вечеру по завршетку концерта и обрета сечења славског колача.

НОВИ ИЗГЛЕД ХОРА

Хор ће на концерту, поводом значајног јубилеја, наступити први пут у новој концертној гардероби.

Поносни на наше успехе током четврт века постојања и рада, покренули смо кампању прикупљања средстава како бисмо представили српско културно наслеђе у Канади и иностранству, првенствено кроз музику, али и визуелно, кроз нашу нову концертну гардеробу.

Госпођа Марина Вукасовић Меденица, костимограф Народnog позоришта у Београду, нам је несебично и бescрaјно помогла у овом великом задатку. Са разумевањем духовне и световне музике коју изводимо, а са неспорним искуством у сценској костимографији, госпођа Марина Вукасовић Меденица је дала своје виђење изгледа Хора и креирала за нас елегантне сунке, блузе и стилизоване ношње инспирисане аутентичним одевним предметима Српљина са краја XIX и почетка XX века.

Изражавамо најдубљу захвалност бројним донааторима из Канаде, као и Министарству сполних послова Републике Србије, Управи за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, на донацијама које су омогућиле да дођемо до циља. Подшка коју смо примили потврђује свест о важности очувања и представљања српске музике и културног наслеђа овде у дијаспори.

НА ТАЈ НАЧИН
СМО ГРАДИЛИ
И ДУХОВНЕ МОСТОВЕ
ИЗМЕЂУ НАС
У КАНАДИ
И СРБИЈЕ.

”

ЧЕСТИТКЕ

Аплаузи су потврда наших концертних успеха и велика награда за све чланове Хора.

Наслови у штампи као што су „Као да су анђели сишли са неба“, после концерта поводом 150. годишњице рођења славног композитора Стевана Ст. Мокрањца у Парламенту Канаде или „Мисионари српске духовности“ после концерта „Посвета“ када смо извели Опело Стевана Христифа, или пак „Концерт за памћење“ после десетог јубиларног концерта у Кернер Холу, да наведем само неке, све нас испуњавају поносом.

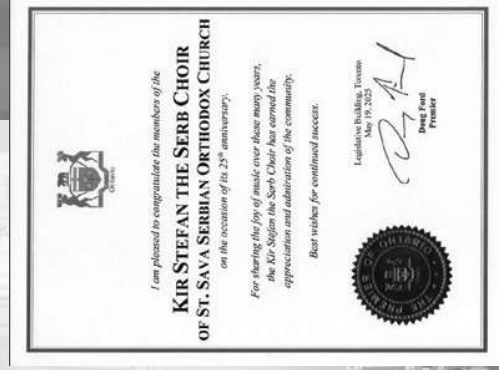
Писана честитка упућена Хору поводом неког јубилеја или после успешног концерта је посебно признање које изузетно ценимо и коме се неизмерно радујемо, јер то доживљавамо као израз посебног поштовања и признања за наш труд.

Испуњени смо задовољством и поносом да смо, управо ових дана, добили признање од премијера Онтарија за допринос заједници, поводом јубилеја 25 година рада Хора, са жељама за будуће успехе.

ПОЗИВНИЦА НА КОНЦЕРТ „НАША МУЗИЧКА РИЗНИЦА“

У име хора „Кир Стефан Србин“, диригента Јасмине Вучуровић и своје лично име, са великим задовољством срдечно позивам Вас, Вашу породицу и пријатеље на концерт „НАША МУЗИЧКА РИЗНИЦА“, поводом прославе 25 година постојања нашег Хора.

Биће нам веома драго да са Вама и Вашим пријатељима, овим концертном прослаavimo наш значајни јубилеј.

СРПСКА ЗАЈЕДНИЦА У ОНТАРИЈУ

ПИСА
Виолета Димитријевић

СРПСКИ ЧИТАЛАЧКИ КЛУБ У ТОРОНТУ

Децембар је месец сабирања и планирања, нових одлука и жеља, а наша мала српска комунa у Халпарку (*High Park*) у Торонту, прославила први рођендан читалачког клуба под називом *Serbian Book Club*. Активних је око 25 чланова, а окупљање је једном месечно. На дванаестом састанку након званичног дела разговора о задатој књизи, разменили смо књиге-поклоне. А прочитали смо пуну врећу књига ове године. Најчешће смо читали књижевнице, разговарали о женским ликовима у њима, латиноамеричком магичном реализму, о примењеној уметности, а најдубље промишљали о емпатији, солидарности и култури дијалога. Веома брзо смо се договорили директним демократијом око избора књига, јер на пленуму читалаца нико се не устручава да изнесе своје мишљење. Сви чланови су некад били студенти и сви смо из различитих градова Србије!

Није све почело прошлог децембра. Давне 1999. године, када су публициста Олга Марковић, проф. Радован Батуран и историчар Павле Павловић, уз помоћ библиотекарa и књијара Живка Алића, у просторијама једине српске књијаре, *Serbian Book*, на северноамеричком континенту основали први читалачки клуб Србија. О читалачком клубу Србија, непосредно након затварања књијаре, Олга Марковић записује:

„Наши чланови су у старосном распону од 40-их до средине 80-их година. Многи су пензионисани професионалци који су Канаду učinили својим домом у својим златним годинама. Сви су страствени читаоци, а њихово знање о општој књижевности и књијгама је огромно. Има око 20 кључних активних чланова, а остали се повремено придружују. Састајемо се једном месечно током целе године. Вече отворимо уводним речима о аутору одабране књиге; затим модератор усмерава њихову дискусију/разговор, при чему сви чланови учествују, доприносећи јединственим увидима и размислима.

Чланови предлажу годишње изборе, који се крећу од класика до савремених романа. Традиционално, сваке године селекција укључује добитника престижне српске Нинове награде за најбољи роман, Добитника Болове

награде, роман у српском преводу и вече поезије, на коме чланови читају и разговарају о омиљеним песмама. Клуб је до сада разматрао 47 класика српске књижевности, дела 83 савремена српска писца, 18 добитника Нинове награде, дела девет нобеловца, 23 међународне књиге у српском преводу и 11 књига српских писаца из дијаспоре. Посебно вече било је посвећено канадској књижевности јер су чланови желели да сазнају више о књижевности земље коју сада зову домом.“

Изабране дискусије о прочитаним књијгама вођене прих година окупљања, нашла се су се у књизи „Казивања из Србије“ коју је приредио Радован Батуран.

Када су Тамара и Предраг Алић, друга генерација књијара, наследили и бригу о читалачком клубу Србија, чланови су се мењали, неки вратили у Србију, а неки нажалост више нема међу нама. Тада се и простор за окупљање љубитеља лепе речи, затварањем књијаре Србија 2014. године, променио. Након тога клуб се преселио прво у пословне просторије фирме породице Алић, а затим, уз помоћ заједничког ангажмана Тамаре Алић и библиотекарне Зоране Басте, читалачки клуб је од градске библиотеке добио подршку и коначно се нашао у окриљу *TLR* (Библиотеке града Торонта). Био је то велики корак и допринос увећању фонда за набавку књига на српском језику, када је Зорана Баста успела пре свега да удружи читалачки клуб Србија у просторије градске библиотеке, а затим да избори и годишњи фонд за набавку 20 књига. Читалачки клуб Србија је све до пандемије одржавао своје састанке у *Toronto Reference Library*, а затим након пандемије изгубили смо тај простор. Захваљујући бројности српске заједнице у овом делу града, затражила сам просторије за прославе и добила одобрење од управног одбора зграде да у том простору оснујем клуб. Клуб читалаца *Serbian Book Club* је регистрован као наследни читалачки клуб Србија, па је и за његов рад одвојен годишњи фонд за набавку књига у *Toronto Public Library*.

Као аутор пројекта Салон књига у Канади, на трећој књижевној манифестацији покренула сам питање јачања књижног фонда у градској библиотеци у Торонту, укључивши дистрибутере, библиотекарe, ауторе и ауторке

како и читаоце и читатељке. У монографији која је објављена након манифестације, увршћен је и есеј библиотекарке Ане Гинић који говори о проблему смањења набавке књига коју финансира буџет града Торонто.

„Фонд за набавку књига на осталим језицима етничких заједница у Канади искључиво зависи од броја позајмљених књига у библиотеци, од читалаца!“

Постоји много начина да се одржи матерњи језик у дијаспори, а један од њих је учестало читање. Наш предлог је окупљање у читалачким клубовима и позајмљивање књига на српском језику из *TRL*, јер то је директно пропорционално количини нових књига на српском језику.

Читајте да би генерације које долазе могле да читају о вама!

Jovan Knežević

416.697.4723

jovan@icoveryou.com

www.icoveryou.com

Life & Disability Insurance
Critical Illness Insurance
Visitors & Travel Insurance
Dental & Medical Plans
RRSP & RESP
Income Tax Services

416.233.1221

Plan for your future

ПРИПРЕМИЛА
Љиљана Вујковић-Милић

ОД ИДЕЈЕ ДО МРЕЖЕ ПРИЧА О НАСТАНКУ SERBLINK-A

У марту ове године, редакција САН-а присуствовала је значајној манифестацији у организацији *SerbLink-a* и имала прилику да разговара са Николом Терзићем, једним од њених оснивача.

Шта је *SerbLink*? Како је и када настао, ко га је и зашто основао?

SerbLink је организација основана са циљем повезивања и јачања српске заједнице широм света. Основали су је Федор Врбаши и Никола Терзић 2023. године у Торонту, из жеље да створе инклузивну платформу која омогућава сарадњу, размену знања и међусобну подршку међу Србима у дијаспори.

Која је мисија и визија организације?

Мисија *SerbLink-a* је да окупља, едукује и помаже Србима кроз догађаје, умрежавање и услуге. Визија органи-

зације је да постане глобални центар за повезивање српске дијаспоре и матице.

Колико *SerbLink* има чланова и како наши читаоци могу да постану чланови?

SerbLink тренутно окупља више од 500 активних чланова и симпатизера. Читаоци могу постати чланови путем наше званичне интернет странице (serblink.org), где се могу регистровати и пратити најновије вести, догађаје и пројекте.

Колико често *SerbLink* организује окупљања и на који начин се бирају излагачи?

Догађаји се организују у просеку једном у неколико месеци, у зависности од града и доступности простора. Предавачи се бирају на основу стручности, искуства и утицаја у својој области.

У којим градовима су се до сада организовала окупљања и да ли *SerbLink* планира да се прошири и ван северноамеричког континента?

Догађаји су до сада организовани у Торонту, Ванкуверу и Чикагу. Имамо велике планове за ширење, а у току су разговори о организацији догађаја у Њујорку, Сан Франциску, као и у европским градовима, како бисмо додатно повезали српску дијаспору са матицом.

На манифестацији која је организована у Торонту 6. марта 2025. године поменули сте да тим *SerbLink-a* ради на новој мобилној апликацији. О каквој апликацији се ради?

Радимо на развоју мобилне апликације која ће омогућити члановима брже и једноставније повезивање, као и приступ услугама фокусираним на православну религију, хуманитаризам и српске бизнисе. Циљ је да омогућимо сталну доступност мреже, без обзира на географску локацију.

Шта се још планира у наредном периоду?

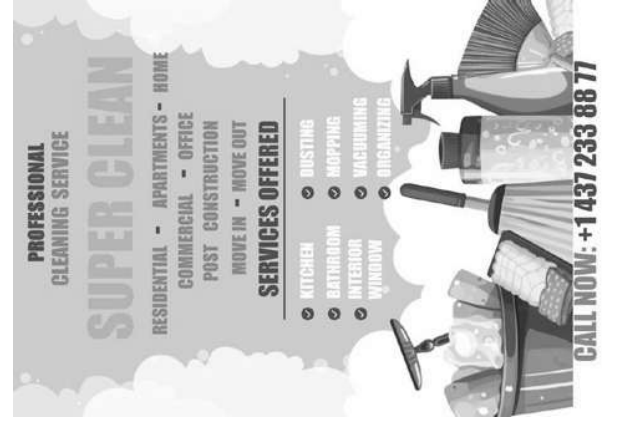
Поред лансирања апликације кроз коју ћемо планирати велики број услуга, планирамо већу сарадњу са универзитетима и организацијама из Србије, као и организацију већих регионалних конференција и догађаја који ће повезивати српску дијаспору са привредом и институцијама из Србије и Балкана.

На који начин наши читаоци могу да помогну *SerbLink-u*?

Српска заједница може помоћи тако што ће нас задржати на друштвеним мрежама, доћи на неки од наших догађаја или кроз спонзорисање активности и иницијатива. Такође, сваки члан заједнице који позове нове људе и прошири мрежу доприноси јачању нашег колективног успеха.

ВИЗИЈА
ОРГАНИЗАЦИЈЕ
ЈЕ ДА ПОСТАНЕ
ГЛОБАЛНИ
ЦЕНТАР
ЗА ПОВЕЗИВАЊЕ
СРПСКЕ
ДИЈАСПОРЕ
И МАТИЦЕ.

СРПСКИ ЈЕЗИК КАО ПРЕДМЕТ У СРЕДЊОЈ ШКОЛИ

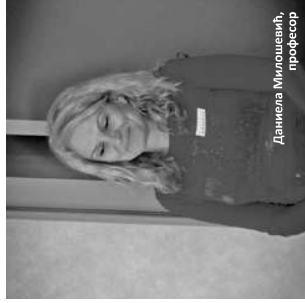
TDSB (Toronto District School Board) програм за стране језике већ деценијама окуља ученике широм Торонта. У понуди је 25 језика, а сваке године програм похађа око 600 средњошколаца. Настава се одвија суботом у три школе или онлајн, у зависности од интересовања. Идјаја о увођењу српског као кредитног предмета постојала је годинама, али је тек у школској 2024/25. години, захваљујући залагању директорке програма Зорице Прекајски и наставнице Даниеле Милошевић, успешно реализована. У прву генерацију уписано је 28 ученика.

Настава се одржава онлајн суботом ујутру и намерајена је свим ученицима средњих школа у Онтарију. По завршетку курса, добија се званичан кредит за 10. разред. Већ је у плану и ниво два за наредну годину, а потом и трећи. По завршетку сва три нивоа, ученици могу користити оцену из српског језика као један од шест предмета који се прилага приликом уписа на факултете и колеџе.

Одржавање и унапређивање завичајног језика доприноси очувању културног идентитета и повезаности са матицом. На часовима српског језика ученици активно користе српски језик у различитим ситуацијама, развијају комуникационе способности, читање, писање и граматичку, као

и остале језичке вештине кроз анализу текстова, кроз приче, дијалог, као и слушањем и гледањем кратких филмова. Поред језичког аспекта, настава обухвата и упознавање са српским обичајима, културом, вером и историјом, што додатно јача осећај припадности. Ученици тако стичу не само формалну писменост, већ и сигурност у изражавању на српском језику. Циљ наставе није само учење језика, већ и неговање идентитета, стварање свести о коренима и подстицање личног и образовног раста у оквиру српске заједнице.

Наставница Милошевић креира садржаје који подстичу љубав према матерњем језику. Ђаци уче о Светом Сави, Тесли, Пулину, Вуку Караџићу, Бранку Ћопићу, као и о истакнутим Српкињама, које су оставиле траг у свету, попут Милене Марић, Милунке Савић и Исихоре Секулић. Посебна пажња посвећена је ћирилици и правилној употреби и изговору слова Ч, Ђ и Џ. Ученици кроз логичке игре, филмове и тематске задатке увежбавају падеже, глаголе и структуру реченица. Наставница користи логичке игре и задатке који подстичу размишљање, а кроз њих ученици увежбавају правилну употребу падежа, глаголских облика, као и род и број именица у реченицама. Настава се додатно

Даниела Милошевић,
професор

Зорица Прекајски,
директор

...ЦИЉ НАСТАВЕ НИЈЕ
САМО УЧЕЊЕ ЈЕЗИКА, ВЕћ
СТВАРАЊЕ СВЕСТИ О КОРЕНИМА
И ПОДСТИЦАЊЕ ЛИЧНОГ И
ОБРАЗОВНОГ РАСТА

обогаћује кратким филмовима о историјским личностима, обичајима и култури српског народа, што доприноси бољем разумевању и већем интересовању за наставу.

Асистент Филип Мркић, који је српски учио у Канади, користи иновативне методе у настави – од кахут кривога до интерактивних предавања о историји. Његов ентузијазам подстиче ученике да са више самопоуздања користе српски у свакодневном животу. Филипова настава је пажљиво осмишљена како би деца српског порекла у дијаспори ћирилица била ближе, разумљивија и употребљива у свакодневном животу, чиме се успешно подстиче очување језика и културног идентитета.

Настава се повремено организује и уживо, што омогућава бољу комуникацију и осећај заједништва. Један од таквих часова одржан је поводом школске славе Свети Сава, где су ученици читали легенде и приме о животу и делу великог српског светитеља. Конзул Републике Србије у Торонту Јелена Срдановић-Џелебчић, својим присуством, увеличала је овај час и образовала ученике симболичним поклонима. Други сусрет уживо организован је у цркви Светог Саве на Риверу, где је сликарка Ивана Милетић демонстрирала технике израде икона и подстакла ученике да се опробају у сликању светца акварел техником. Након тога, отац Јовица Ћетковић одржао је предавање о православној вери и љубавно одговарао на питања ученика везана за духовну праксу и традицију.

Онлајн предавање фотографкиње Светлане Дингарац приближило је ученицима српске тврђаве и културно наслеђе, оставивши снажан утисак. Кроз презентацију Тврђаве и зидани градови Србије, са више од 90 фасцинантних фотографија и прича о тврђавама и средњовековним градовима, ученици су се упознали са богатом историјом. Предавање је продубило осећај поноса и поштовања према прошлости и подстакло ученике да разумеју значај очувања културног наслеђа за

Чувајте, чедо моје мило, језик
као земљу. Реч се може изгубити као
град, као земља, као душа. А шта је
народ изгубио ли језик, земљу, душу?
...

Језик је, чедо моје, тврђи од
сваног бедема. Када ти непријатељ
провали се бедеме и тврђаве, ти не
очајавај, него гледај и слушај шта ти је
са језиком. Ако је језик остао недирнут,
не бој се.

Завештање Стефана Немање о језику

будуће генерације.

У мају се очекује виртуелни сусрет са ученицима Земунске гимназије и наставницом географије Сањом Милошевић. Планирана је презентација природних лепота Србије, а у гостујућој групи биће и вицешампион Европске географије олимпијаде. Ово је прилика за размену знања, искустава и неговање пријатељстава између вршњака из Канаде и Србије.

О плановима за будућност директорка Прекајски каже: „Желимо да курс српског језика постане још популарнији и да што више деце учествује у настави, како би, уз учење завичајног језика, зардрили и средњошколске кретање. Да бисмо то постигли, потребан нам је довољан број пријављених ученика, па позивамо све средњошколце да нам се придруже у наредној школској години.“

На нашем веб-сајту можете пронаћи више информација о активностима током ове школске године, као и фотографије са наших дружења и примере ученичких радова: <https://sites.google.com/tdsb.on.ca/serbian-class>

Следећи упис за ТДСБ суботње међународне језике 2025–2026, укључујући и српски језик, почиње 22. маја 2025. у 10:00 часова. Позивамо све заинтересоване да се пријаве на време и обезбеде своје место у програму.

Регистрација се врши на линку:

<https://schoolweb.tdsb.on.ca/conedsecondarycreditprogram/Saturday-International-Languages/Course-Offerings>

За додатне информације можете се обратити е-поштом:

Зорица Прекајски, директорка – zorica.prekajski@tdsb.on.ca
Даниела Милошевић, наставница – daniela.milosevic@tdsb.on.ca

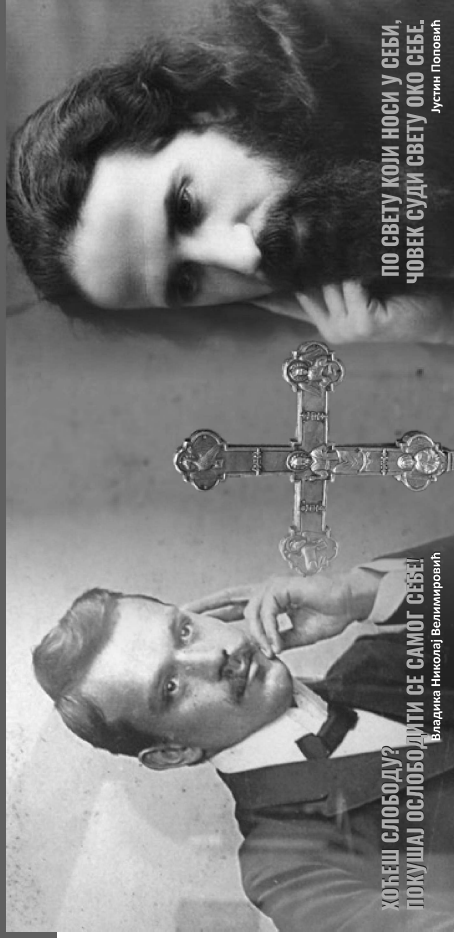
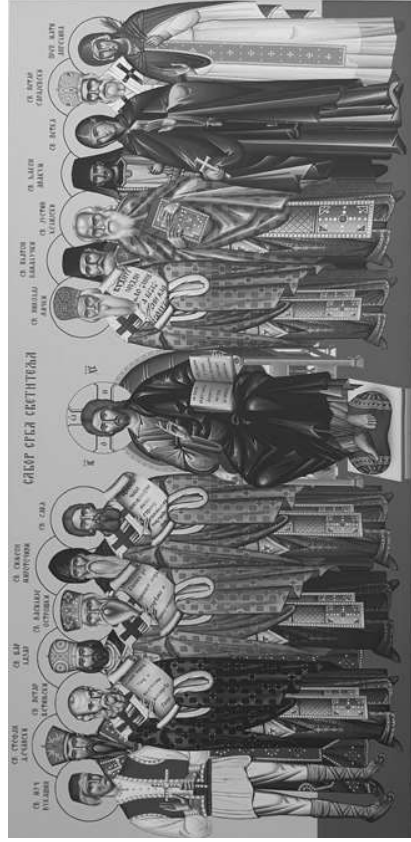
ПИШЕ
Тамара Миличић-Грбић

ПУТ КА СВЕТОСТИ

Православни хришћани поштују и прослављају све свете који су се подвигом богоугодног живота прославили и представљају заштитнике људског рода у царству небеском. Они помажу, притичу у помоћ и постају својом светошћу пример и узор верницима. Управо због тога верници узносе своје молитве светитељима као својим заштитницима и молитвеним заступницима који се моле за њих пред Богом. Светост обухвата целокупну личност светитеља, како душу тако и тело. Светитељеве мошти се поштују као храмови у којима пребива Дух Свети. И после телесне смрти светитеља, Господ кроз њих чини чуда, потврђујући да је побожно поштовање светитеља угодно Њему. Светитељима се верни молитвама обраћају, држе им спомене сваке године, певају се песме у њихову част. Ликовни прикази светих на иконама и њихове мошти се излажу у храмовима.

Сабор свих српских светитеља је дан када се прослављају сви српски светитељи. Обележава се сваке године 11. септембра, као заједнички дан молитве и благодарности за

све који су кроз векове својим, животом, делима и страдањем посведочили веру православно. У црквеном календару СПЦ налази се 140 имена српских светца. Њихова имена уписана су у духовну историју нашег народа од времена Светог Саве, првог архиепископа српског, дакле од аутокефалности СПЦ 1219. године, па до светитеља новијег доба. Међу њима су већином монаси, монахиње, епископи, као и владари, цареви, краљеви, деспоти, жупани и кнежеви, али има и верника, грађана, који су живели у чистоти, правди и истини, или су пострадали за своју веру као исповедници и Христови мученици. Први познати српски светитељ је Свети мученик кнез дукљански Јован Владимир. Крст који је држао кад је погубљен 1016. године слави се као велика реликвија и износи се сваке године на врх планине Румија на Тројичин дан. Права српска светитељка, преподобна Анастасија Српска, Ана Вукановић, супруга Стефана Немање, живела је у 12. веку. За сада је само шест жена у именослову светих Срба. Седам степеника у лествици светих чине:

ХОЋЕШ СЛОБОДУ?
ПОКУШАЈ ОСЛОБОДИТИ СЕ САМОГ СЕБЕ!

Владика Николај Велимировић

ПО СВЕТУ КОЈИ НОСИ У СЕБИ,
ЧОВЕК СУДИ СВЕТУ ОКО СЕБЕ.

Јустин Поповић

1. СВЕТИТЕЉИ – побожни српски епископи, митрополити и патријарси који су живели по светим и божанским истинама, али и сви остали царског и другог порекла, који су својим животом, радом и подвигом исповедали Христа. Најпознатији су припадници свете лозе Немањића као први српски архиепископ Свети Сава, Свети Симеон Мироточиви, Свети Стефан Дечански и други. У овој категорији су и подвизници: Свети Василије Острошки Чудотворац, Свети Петар Цетињски, Свети Мардарје Љешанско-Либетински и други.

2. СВЕШТЕНОМУЧЕНИЦИ – епископи и патријарси и друга свештена лица који су смртно пострадали у мучењима за веру Христову. Пример је митрополит дабробосански Петар Зимоњић мучен је и настрадао од усташког режима. Познат је по свом одговору усташким властима које су забраниле употребу ћирилице: „Ћирилово се писмо не може укинути за 24 сата.“

3. ВЕЛИКОМУЧЕНИЦИ – они који су претрпели најтежа страдања за православно веру и СПЦ.

4. ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИЦИ – монаси и подвизници који су смртно страдали за Цркву Христову као Преподобни мученик Григорије Пећки који је страдао на Косову и Метохији под турском влашћу, одбијајући да прими мухамеданску веру.

5. МУЧЕНИЦИ – они који су смртно пострадали због своје православне вере и српског рода. У ову категорију спадају многе групе канонизације као нпр: Свети Новомученици Новосадски, Крагујевачки, Пребивачки (жртве усташа из 1941. канонизовани 2015), Јасеновачки (жртве усташког логора 1941-1945, канонизовани 2016), Момишћини (спаљени од Турака 1688, канонизовани 2012), Прњаворски (жртве Првог светског рата из 1914, канонизовани 2014), Сурдулички, Пивски, Велички и Горњеполски, Дабробосански и Милешевски Ливањски. Свети мученици Јастребарски и Сисачки, деца мученици Јастребарски и Сисачки.

6. ИСПОВЕДНИЦИ – они који су исповедали своје хришћанство и правослање, и због тога су мучени као Вукашин Мандрапа из Клепаца, мучен од усташа одсецањем делова тела и познат по реченици: „Само ти, дијете, ради свој посао.“

7. ПРЕПОДОБНИ – они који су својим побожним и подвижничким животом задобили милост божју. Преподобна Мати Евгенија (Кнегиня Имилица), Преподобни Симон (Стефан Провоенчани), преподобна Јелена Анжука, мајка краљева Драгутина и Милутина и други.

Предуслов да би неко био канонизован је да је живео на гласу светости, да је иза њега остало сећање, да је водио честит, побожан живот, да је својим деловањем био сведок вере. Услови који нису пресудни, а који могу да утичу су да се за ту особу везује неко чудо које је постигао за живота или потврда да су му мошти остале нераспаднуте. Да би неко у Српској православној цркви (СПЦ) био проглашен светцем, прво се гледа да ли о тој особи постоји култ у народу. Уколико постоји, епископ о томе обавештава Свети архијерејски сабор СПЦ са молбом да се размотри предлог да та особа буде проглашена светцем. О канонизацији одлучује искључиво Свети архијерејски сабор СПЦ који овој одлуци приступа са великим опрезом и највећом строгишћу. Када се одлука донесе, припрема се икона светитеља и свечана песма, тропар. Светац се проглашава на свечаној литургији коју служи чланови сабора. Тада се лева тропар и благослов икона. Након канонизације црква обавештава остале православне цркве и моли их да тог свецца унесу у свој календар.

Свако може да предложи да неко буде проглашен светим, али је уобичајено да се створи култ у народу да је неко светитељ, а на Цркви је да у периоду од више година и деценија процени да ли је тај култ довољно учвршћен и да ли заиста постоји. Веома ретко или готово никад се не дешава да неко буде проглашен светим убрзо након смрти. Од предлога до одлуке може проћи и неколико година, па и деценија.

ИСТОРИЈА

HISTORY

ПИСМЕ
Марина Булатовић

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ (ОВО О СРБИЈИ)?

DID YOU KNOW (THIS ABOUT SERBIA)?

КОЈИ НАУЧНИК ЈЕ УСВОЈИО ТРОЈЕ ДЕЦЕ РАТНЕ СИРОЧАДИ?

Милош Марић, млађи брат Милеве Марић Ајнштајн

Милош је дипломирао медицину на Универзитету Клуж (Румунија). Био је признати научник, а поставио је темеље у области медицине која се данас зове клонирање.

По избијању Првог светског рата, мобилисан је у аустроугарску војску као лекар. Најпре је доспео на јужни фронт, али је убрзо прекомандован на фронт против Русије. За време повлачења, пао је у заробљеништво. Чим су сазнали да је лекар, Руси га шаљу у војну болницу.

У СССР-у се оженио Маријом Васиљевном Карповом, професорком математике на универзитету и са њом усвојио троје мале деце, ратне сирочади. У то доба, у СССР-у се гладовало... Милош и Марија су често одлазили на посао празног стомака, храну су остављали деци, па њихов гест усавајања можемо окарактерисати као подвижнички.

WHICH SCIENTIST ADOPTED THREE WAR ORPHANS?

Miloš Marić, the younger brother of Mileva Marić Einstein.

Miloš graduated from the School of Medicine of Cluj (Romania). He was a renowned scientist and laid the foundations for the field of medicine that is now called cloning.

After the outbreak of World War I, he was mobilized into the Austro-Hungarian army as a physician. He first ended up on the southern front, but was soon transferred to the front against Russia. During the retreat, he was taken prisoner. As soon as the Russians learned that he was a doctor, he was sent to a military hospital.

In the USSR, he married Maria Vasilievna Karпова, who was a university professor of mathematics, and with her he adopted three small children, war orphans. At that time, there was famine in the USSR... Miloš and Maria often went to work on an empty stomach, leaving food for the children, and thus their gesture of adoption can be characterized as a noble feat.

КОЈЕ СЛАВНЕ СРПКИЊЕ СУ ЗНАЛЕ ОДЛИЧНО ДА ШИЈУ?

Милена Павловић Барили

Уочи отварања изложбе у Паризу, Милена је схватила да нема шта да обуче. Купила је шарену свилу на распродаји, па је материјал раширила по кревету и почела да сече, да кроји без мерења, без завршеног курса шивења. На грамофон је ставила плочу, а црначка духовна музика испуни собичак. Прецизно и полако, она је иплов шила најситнији бод, а пред зору хаљина је била готова.

Before the opening of the Paris exhibition, Milena realized that she had nothing to wear. She then bought some colorful silk on sale, spreading the material on her bed and beginning to cut without measuring, without completing a sewing course. She put a record on the record player, and Negro spiritual music filled the tiny room. Precisely and slowly, she sewed the smallest stitches, and before dawn the dress was ready.

У време великог страдања српског народа на Косову и Метохији, непосредно након уласка немачких снага КФОР-а на Космет, припадници терористичке организације ОВК киднаповали су оца Харитона, 15. јуна 1999. године. Злочинци су га ухватили наочиглед војника КФОР-а који нису предузели ништа да злочин спрече. Отац Харитон је одведен негде где је мученички страдао. Након више од годину дана трагања за њим, Коликија за ексхумацију

несталих и киднапованих Срба пронашла је замаскирано тело монаха Харитона, 8. августа 2000. године. Тело је нађено у његовој монашкој мантији и џемперу, а уз њега су истражитељи пронашли и његову личну карту и бројаницу. Због своје верности Христу и трпељивог страдања, народ га поштује као светог новомученика. Докази овог страиног злочина и извештај вештака, предати су истражитељима Међународног суда за ратне злочине у Хагу, али суд ништа није предузео.

Иако није званично канонизован од стране Српске православне цркве, Епархија рашко-призренска у егзилу га је 2016. године прибржала лику светих, под именом Преподобни новомученик Харитон Косовски. Његов спомен се молитвено обележава 11. октобра.

Поред оних Срба чија су имена знана и уписана у црквени календар, несумњиво је велики број и оних о којима не постоје писани трагови, а који пребивају крај престола божјег и узносе молитве за све нас из царства земаљског.

У Српској православној цркви не постоји услов година, али у неким православним црквама мора да прође бар 20 година од смрти да би се неко прогласио светцем. Црква не жури у том поступку, па изгледа нећемо ускоро сазнати да ли ће бити остварена и жеља многих верника да почивши митрополит црногорско-приморски Амфилохије добије статус свеца.

Иако је народ сматрао блаженопочившег поглазара СПЦ, патријарха Павла, свецем још за живота он то и даље није постао иако је прошло 16 година од његове смрти. И сам патријарх Павле био је велики противник брзих канонизација. Годинама је одлагао додељивање ореола Владици Николају и Јустину Поповићу, иако их је веома ценио и уважавао. Данас мошти ових најпоштованијих српских светитеља 20. века почитају у непосредној близини. Преподобни отац Јустин Ћелијски, духовник манастира Ћелије и један од најзначајнијих српских теолога чије је најпознатије дело управо „Житија светих“ је сахрањен у манастиру Ћелије код Ваљева. Мошти Светог Владике Николаја Жичког и Охридског, чувеног по свом мисионарском раду и беседиштву пренете су из Америке где је преминуо у Србију и данас почитају у манастиру Лелићу, његовом родном месту.

Да светост није само део далеке прошлости, већ и савременог доба, показује живот и страдање монаха Харитона Косовског. Рођен као Радослав Лукић 1960. године у селу Сеоце код Куршумлије, свој монашки пут је започео у манастиру Црна Река, 1995. године. Замонашен је 1998. године у манастиру Светих Архангела код Призрена, први пут после више од пет векова у том светом месту.

НИКАД НИЈЕ БИЛО ЛАКО БИТИ ЧОВЕК МЕЂУ ЉУДИМА.

Патријарх Павле

ПИШЕ
Марина Булатовић

СВЕДОЧАНСТВО ИЗ АРХИВА: МИЛЕНА У ОЦИМА ГАРДИСТЕ

Иако кратак, живот МИЛЕНЕ ПАВЛОВИЋ БАРИЛИ (5. новембар 1909 – 6. март 1945) био је изузетно буран и садржајан. Крајем августа 1939. она се искрцала на докове Њујорка. не слутећи да ће баш ту, за непуних шест година, постати славна и отићи у вечност.

Милена је излагала широм Америке на групним и самосталним изложбама, а израдила је портрет свог рођака – краља Петра Другог Карађорђевића, портрет зета Џона Рокфелера – Жоржа де Кувеаса, балетског кореографа, позирала је славном фотографу Карл ван Вехтену, који је снимио многе значајне личности: од глумца Лоренса Оливија и Марлона Бранда, па до сликара Салвадора Далија и цез певачице Били Холидеј.

Карл Ван Вехтен је урадио неколико различитих фотографија Милене Павловић Барили. На једној од њих Милена у руци држи макету малог ваздухопловног балона и сетно гледа у камеру.

Крајем 1943. Милена се удаје за Американца Роберта Томаса Астора Гослена. И као по правилу, кад год нам се учини да о Милени и њеном животу знамо готово све, појаве се нови подаци који нас оставе без даха.

Узбудљиво је сведочанство Момчила Вуковића-Бирчанина, краљевског гардисте и командира Прве падобранске чете, који је касније био и приватни секретар краља Петра Другог Карађорђевића у егзилу. Ово сведочанство је потпуно непознато широј јавности, а ту Момчило износи сећања на заједнички живот и доживљаје са Миленом, као и причу о томе како је дознао за њен трагични крај.

Жељо Марковић, директор Историјског архива Ужице, пронашао је овај текст у архивској грађи Момчила Вуковића-Бирчанина на некачком, превео га на српски и објавио.

Наиме, породица сликарке Милене ородила се са породицом Вуковић-Бирчанин тако што се његова тетка Љубица удала за Милениног ујака – Воју Павловића. Још као

девојчицу, ујак Воја је Милену научио да јаше у једној од најстаријих ерела у Србији „Љубичево“, која се налази само пет километара од центра Пожаревца.

Момчило Вуковић-Бирчанин је рођен 1911. а Милена 1909. Били су готово вршњаци и радо су проводили време заједно.

Момчило је у свом сведочењу између осталог забележио: „Париж, новембар 1947. године. Краљ Петар Други је у то време живео у Паризу у изнанству и станао је у једном апарману хотела 'Џори Петит'. У Лондон је отпутовао нешто раније, јер се тамо налазила службена краљевска канцеларија, али и због венчања принцезе Елизабете (краљице Елизабете Друге) и принца Филипа, које је одржано 20. новембра.“

И тако је Момчило остао сам у париској канцеларији краља. Једног дана, чим је ногом крочио у апарتمان, зазвонио је телефон, а на вези је био шеф рецепције. Рекао му је да неки Американца жели да разговара са њима.

Сишао је на рецепцију и видео познатог младича који му се представио као Роберт Томас Астор Гослен. Али, њему то име ништа није значило... Према протоколу, Момчило га позва да седну у лоби хотела и понуди га кафеом и пићем. Не зна се ко се више изненадио Момчило када је чуо да је Милена мртва и да је он њен супруг; или Гослен када је чуо да је он Миленин рођак.

Гослен му је детаљно испричао како се са Миленом упознао и да је Милене обожавала природу и коње, а све своје слободно време проводила је на његовој фарми у близини Њујорка, где је он поседовао ерелу јакаћих коња. Али, једног дана, док су заједно јахали, уватила их је јака киша, па су похитали да се са коњима што пре врате на фарму. Миленин коњ је, пролазећи преко мокре асфалтне стазе, проклизао, она је пала и повредила кичму... Док је лежала у гипсаном кориту, тражила је да јој обећа – ако умре, да ће њену урну однећи у Србију и положити на гробљу у родном Пожаревцу.

Композиција с маском, 1933.

The Bath of Venus,
Vogue US, May 15th, 1941

Аутопортрет са штитом | окол 1940.

Аутопортрет са белом траком,
1929.

Hot Pink with cool gray.
Illustracija za Vogue, 1940

Милена Павловић Барили

Он силно жели да испуни њену последњу вољу, али му власти у Југославији нису одобриле визу. Када је чуо да краљ Петар Други бори у истом хотелу као и он, пало му је на памет да са њим поразговара о свом случају и да га замоли за помоћ.

Међутим, како су након Другог светског рата у Југославију на власт дошли комунисти који су свим Карађорђевићима забранили повратак у земљу – краљ је био немоћан да Гослену било како помогне.

Током живота, Момчило Вуковић-Бирчанин је објавио више књига – о краљу Петру Другом, Ђенералу Дражи, Николи Пашићу, књигу „Краљ Александар Први Карађорђевић 1888-1934“ ... док је ово драгоцено сведочанство о Милени и њеном супругу, које несумњиво говори о њиховој великој узајамној љубави и поштовању – дочекало да буде објављено у Годишњаку Историјског архива Пожаревац „Записи“ 2021. године.

Уочи обележавања 80. годишњице Миленине смрти уприличена је изложба „Дуалност Милене Павловић Барили“ аутора Мишеле Блануше, у Музеју савремене уметности у Београду. Од 7. новембра прошле године па до 1. априла 2025. посетиоцима је омогућен сусрет са њеним делом. У оквиру ове поставке, 15. фебруара је изложен и оригинални примерак часописа „Вог“ од 1. априла 1940, за чију је насловну страну Милена урадила цртежи „Модел плаве венчанице“.

Венчање Томислава Карађорђевића и Маргарите од Бадена, скоро лево Момчило, у средини епископ Димитрије и краљ Петар Други - Фото Историјски архив Ужице

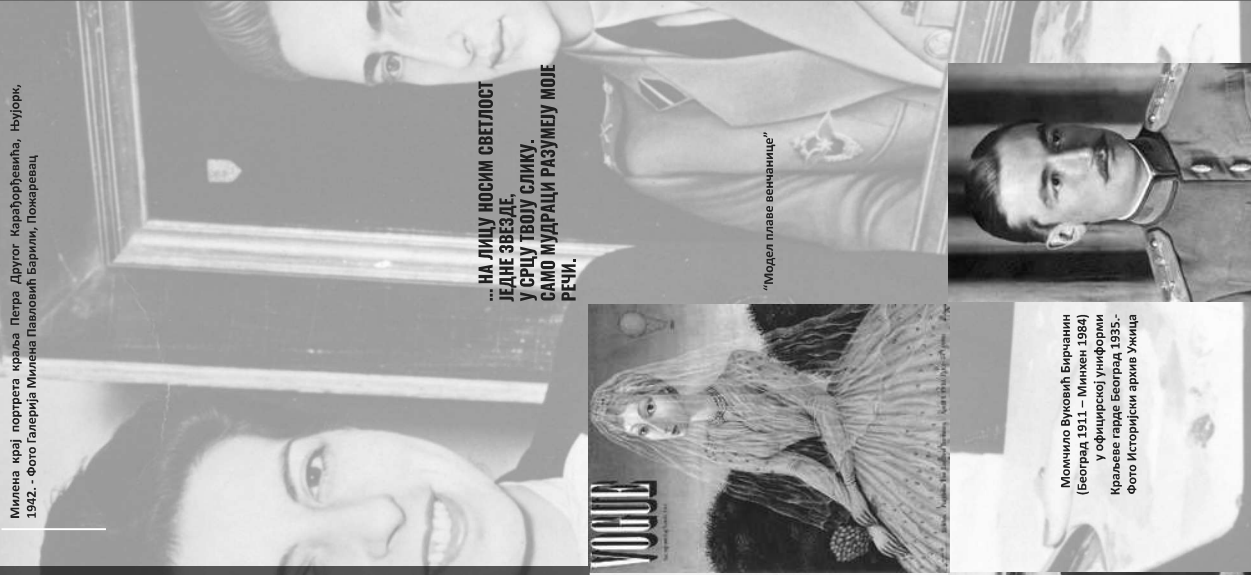
Момчило Вуковић Бирчанин (Београд 1911 – Минхен 1984) у официјерској униформи Краљеве гарде Београд 1935.- Фото Историјски архив Ужице

„Модел плаве венчанице“

Милена крај портрета краља Петра Другог Карађорђевића, Њујорк, 1942. - Фото Галерија Милена Павловић Барили, Пожаревац

... НА ЛИЦУ НОСИМ СВЕЛОСТ ЈЕДНЕ ЗВЕЗДЕ. У СРЦУ ТВОЈУ СЛИКУ. САМО МУДРАЦИ РАЗУМЕЈУ МОЈЕ РЕЧИ.

САНОВЦИ

САН су током година стварали наши сарадници - Сановци. Својим текстовима, фотографијама, идејама и иницијативама, сваки од њих је оставио лични печат и допринео богатству и препознатљивом духу нашег часописа. Сановци су често несезично улагали своје време и енергију у све што је било потребно „иза сцене“ – од паковања и слања часописа поштом, преко дистрибуције по продајним местима, до промоције САН-а на догађајима у српској заједници, вођења друштвених мрежа и осмишљавања маркетиншких активности. Захваљујући њима, Сан је не само опстајао већ и напредовао и постајао све значајнији глас српског већ и најзначајније.

Стални сарадници у последњих неколико година* (по азбучном реду):

Соња Апостолов, Тајана Арсић, Сања Баста, Кристина Бијелић, Тино Брелак, Марина Булатовић, Александра Вељовић Ђеклић, Саша Викин (Sasha Vigeant), Весна Војводић, Тања Врећо, Зоран Вујановић, Биљана Вујичић, Љиљана Вујиновић Илић, Жолан Георгиевска, Ана Гинић, Каролина Грујић, Слободан Деспот, Жељка Деспотовић, Виолета Димитријевић, Дијана Димитровска, Мирјана Дунић, Ивана М. Ђорђевић, Ивана Вања Ђурковић, Душица Ивановић, Снежана Ивовић, Миодраг Јакшић, Марија Јанковић, Симо Јелача, Дејан Јовановић, Радислав Јовић, Тамара Јорџић, Александра Калишек, Колин Кембел (Colin Campbell), Живана Костић, Катарина Костић, Никола Костић, Ирвин Кумс (Erwin Coombs), Ана Ланкиштанин, Јелена Лутров, Катарина Марковић, Тамара Миличић Грбић, Филип Мркић, Весна Недић, Живка Петрић, Драгана Петковић, Ивана Петровић, Лазар Петровић, Тања Рајевац, Мирко Радаковић, Каћа Савић, Радислава Мила Савковић, Маја Херман Секулић, Сања Симић, Јелена Солујић, Ивана Станисављевић, Светлана Станкић, Ђорђе Стојковић, Драгиша Тошић, Лара Чурашев

ИНТЕРВЈУ ВОДИЛА:
Милана Ристић,
Српска Телевизија Торонто

ИНТЕРВЈУ

ПОГЛЕД УНАЗАД И ВИЗИЈА БУДУЋНОСТИ

РАЗГОВОР С УРЕДНИШТВОМ

Постоје тренуци који заувек остану записани у времену, не само због онога што је урађено, већ због љубави, заједништва и подвига који су уткани у сваку реченицу написану и сваку страну одштампану. Часопис САН није само глас једног народа далеко од домовине. Он је постао дом за речи и емоције читаве заједнице. Место где се чува, негује и преноси култура, идентитет и дух времена.

Током последњих десет година, четири изузетне жене — ВЕСНА, ТАМАРА, ЉИЉАНА И КАРОЛИНА — несеквично су уградиле себе у сваки број, у сваку причу, у сваки догађај који су пратиле. Кроз њихов рад настала су пријатељства, покренуте иницијативе, написане странице које ће трајати.

Како сте дошли на идеју и како сте основале САН?
Шта вас је инспирисало?

Весна: Као и многи од нас, веома волим Србију и поносна сам на своје порекло. Када сам отишла из своје земље, изгубила сам део себе и годинама сам носила ту празнину у себи. Недостајали су ми српски језик, култура, вредности и традиција. Истовремено, била сам већ презасићена северноамеричким темпом и материјалистичким начином живота и ушла у фазу у којој сам имала мало више времена за културу и за волонтирање у српској заједници у Торонту. У младости сам се интензивно бавила новинарством, то је одувек била моја пасија и мој таленат. Из те жеље се родила идеја да покренем часопис за Србе у Канади. Ми смо једна врло уникатна и вредна заједница, нека врста културно-интелектуалног „хибрида“ између Србије и Северне Америке. Сматрала сам да нам је потребан медиј који ће одражавати то јединство: часопис за нас — имигранте (и нове и старе), који се прилагођавамо новом друштву, прихватамо неке његове норме и менталитет, али истовремено имамо и снажну потребу да негујемо своју културу, језик и традицију и да идентитет српског народа пренесемо на следеће генерације. Ова идеја би остала само неостварено сањарење да ми се није придружило неколико истомишљеника који су показали ентузијазам да заједно створимо такав часопис. Неки од њих су и данас део САН-а.

Каролина: Весна ме је позвала на састанак у тадашњу послатичарицу „Heart“, а као неко ко воли креативне пројекте, инспирише се ентузијазмом људи и цени писану реч, одмах сам била спремна да уложим труд у тај експеримент. „Новине Торонто“, које су у то време покривале сличне теме као српске дневне новине, нису нам биле конкуренција. За први број сви смо дали по сто долара из џепа, а неколико спонзора нас је од срца подржало „на невиђено“.

Тамара: Од другарице која је присуствовала промоцији Веснине књиге за децу 2014. године сазнала сам да Весна планира да покрене часопис на српском језику. То је за мене било раздобље кад сам, први пут од доласка у Канаду, могла да издвојим мало слободног времена за своја интересовања јер су деца порасла. Са радошћу сам се прикључила САН-у у нади да ће ми тај ангажман омогућити простор за креативни рад, као противтежу мом техничком послу.

Љиљана: Прву идеју о оснивању часописа Весна је изнела на промоцији своје прве књиге, пре тачно десет година. Иако су ми тада деца била мала, а обавезе бројне, готово разапета између породичних и пословних обавеза, била сам очарана том идејом. На лицу места сам се уписала у списак сарадника. И ето, после десет година, још увек сам ту. Ниједног тренутка се нисам поколебала.

Како сте се нашла вас четири и коју заједничку визију сте делиле да би САН опстао оволико дуго и на овом нивоу?

Весна: Љиља, Каролина и ја смо се површно познавале из ко-мшилука, углавном преко наше деце која су ишла у исту школу. Са Тамаром сам се знала још из студентских дана. Када је САН покренут, у почетку није било јасно ко ће уз мене бити у уређивачком тиму. Али врло брзо Каролина, Тамара и Љиља, заједно са Светланом Станкић, засијале су својом посвећеношћу, ангажманом и стратешким идејама. Све смо делиле велики ентузијазам према САН-у, али је кључ за развој пројекта било то што је свака од нас унела своје таленте и вештине и што смо те способности користиле складно и комплементарно. Тако су се рађале креативне идеје и иницијативе за побољшање квалитета и садржаја часописа, као и за друге медијске пројекте под покровитељством САН-а, а што је још значајније, уз критично и лидерско размишљање, утврђивали су се стратегија и планови за њихово спровођење у дело, а све у складу са реалним могућностима.

Ипак, мислим да је од кључне важности било то што смо Тамара, Љиља, Каролина, Светлана и ја током година одржале велику слогу, уз глобално слагање око мисије САН-а, али уз поштовање и прихватање туђег мишљења, што је заправо и довело до најбољих могућих решења.

И могу да кажем да смо кроз ангажман око нашег САН-а, на који смо поносне, развиле дивно пријатељство које ће трајати и после нашег интензивног десетогодишњег вођења САН-а.

Тамара: Весну познајем са Грађевинског факултета у Београду и са планинарења у организацији студентског планинарског друштва „Ртањ“. Мислим да смо нас четири имале различите визије и интересовања, али да је оно што нас је спојило и било кључно за успех часописа, управо професионални однос, озбиљност и посвећеност према задатку који смо прихватиле.

Каролина: У почетку је са нама у одбору, као и током веб-сајт пројекта, била и Светлана Станкић, којој смо такође захвалне. Весна је од самог почетка давала слободу свима који су желели да јој се прикључе уредничком. Управо та отвореност ме је привукла овом тиму и задржала ме чак и у тренуцима када сам посустјала и размишљала да одустанем — у оним шакљивим ситуацијама када се нисмо слагале око стратешких одлука. А таквих тренутака увек има.

Љиљана: Стицајем околности, нас четири смо се упознале у ко-мшилуку. Делиле смо велику љубав према часопису који смо основале. Иако је на почетку постојала само основна визија, она се временом развијала и сазревала.

Ово јубиларно издање доноси њихову личну причу: причу о почецима, изазовима, успесима и оном нечему посебном што остаје кад се странице окрећу. Оне су пионирке једног од ретких двојезичних часописа на српском и енглеском језику. Њихов труд се огледа у штампаним текстовима, подкастима и веб садржајима. Оне не одлазе, само продају следеће поглавље уз поверење и наду да ће се наставити оно што су годинама љубављу градиле.

Хвала вам на свакој мисли прегоченој у реч, на свакој страници исписаној срцем.

Хвала вам што сте нам подарили САН.

... ПОНОСНО ГЛАСИЛО СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У КАНАДИ И СТОЖЕР СРПСКОГ НАЦИОНАЛНОГ ИДЕНТИТЕТА.

Ви већ десет година редовно излазите у Канади на свака три месеца и то је стално велики успех. Многи часописи нису успели да опстану. Шта је највише допринело вашем успеху?

Каролина: Десетогодишњи успех можемо захваалити пре свега Весниној истрајности у вођењу како пословног, тако и целокупног пројекта, али и ентузијазму читавог тима. Изучавали смо различите пословне моделе и закључили да је предузеће са једним власником једина одржива опција. Била сам снажан заговорник да не покушавамо да копирамо друге амбициозне формате, који су излазили месечно. Веровала сам да је за ову врсту комуникације унутар српске заједнице, сезонице излазења права мера: квалитет пре квантитета.

Весна: Више фактора је утицало на успех. Од самог почетка нисмо хтеле да будемо преамбициозне, већ да пројекат започнемо скромно, па да га развијамо. Успеху је понајвише допринео предан рад сарадника – волонтера, којих је било преко 200 за десет година. А захваљујући стратешком и оперативном лидерству уредништва САН-а, идеја о српско-канадском часопису није остала само мртво слово на папирју. Успеху је допринела и комбинација емотивног и рационалног приступа, јер ми смо морале да САН водимо као било који пројекат, како би на свака три месеца били задовољени садржај, рокови и буџет.

И сама се често питам како смо сви ми „САНовци“ успели, поред својих редовних послова и приватних обавеза, да све ово постигнемо. Вероватно је одговор у томе што је у САН-у увек постојала дневна, позитивна колективна енергија. Духовна сатисфакција коју смо осећали стварајући часопис, као и остале медијске форме САН-а, попут веб-сајта, подкаста,

ВЕРУЈЕМ ДА ЈЕ ОТВОРЕНОСТ ПРЕМА СВЕТУ ЈЕДНА ОД НАШИХ НАЈВЕЋИХ ВРЕДНОСТИ.

догађаја у заједници, виртуелних сусрета, била је толико јака да нам је пружала снажну мотивацију за континуиран и напоран рад током свих ових година.

Тамара: Мислим да је пресудну улогу имало Веснино вођство и њена истрајност, али и наша заједничка, готово мајчинска брига за наше „чедо“.

Љиљана: Све четири смо веома различите, а свака од нас је у часопис уносила нешто своје. Управо је та разноликост допринела томе да часопис буде разноврсног садржаја и да се допадне читаоцима. Слога, флексибилност, међусобно поштовање и Веснина способност да инспирише друге допринели су томе да трајемо и истрајемо.

Колико је ваше постојање допринело заједници из дијаспоре и нашој културној баштини?

Тамара: Мислим да је наш главни допринос српској заједници у Канади то што смо бележили њен живот у протеклих десет година. Све је лепо хронолошки документовано у ових четрдесет бројева, што представља вредан писани траг за будуће генерације.

Љиљана: Сваки примерак САН-а остаје сведок једног времена и на њуваће га од заборавља, а то је веома важно јер представља време у коме смо ми живели, стварали и давали свој допринос култури и заједници.

Каролина: Наш труд је увек био максималан. Од самог почетка смо отворено истицале да смо аматери, волонтери и ентузијаста – заљубљени у идеју. Истовремено, трудиле смо се да у све што радимо укључимо и професионалце: у писање, лектуру, графични дизајн, израду веб-сајта и реализацију сваког појединачног пројекта. Посебно смо поносни на то што смо увек охрабривале младе да се укључе и допринесу, као што то успешно ради Филип Мркић у рубрици „Млади новинари“.

Весна: Кроз часопис, веб-сајт, подкасте и виртуелни догађај, током десет година смо понудили уникатан садржај, „скројен“ превакходно за Србе у Канади. Концепција часописа је пажљиво осмишљена како би се на огромном медијском тржишту понудио јединствен интелектуалан садржај за специфичну публику. У складу са том идејом, писали смо о актуелним темама у свету и северноамеричком друштву, интервјуисали истакнуте личности српске дијаспоре – професионалце, бизнисмене, уметнике. Поред тога, у часопису смо објављивали оригиналне текстове о српској историји, традицији, култури, језику и географији. Укључили смо и теме о Канади – земљи у којој живимо и како бисмо приближили њену историју, природу и вредности српским досељеницима. Касније смо увели и рубрику Срби у свету, проширили мрежу сарадника ван Канаде и САД. Прено веб-сајта смо продрили и до српске имиграције у целом свету где САН прате људи из, веровали или не, чак око 50 земаља.

По чему бисте желеле да се САН магазин препознаје и памти?

Весна: Волела бих да САН остане у аналима као сведочанство једног времена, живота нације у имиграцији и тежње за очувањем националног идентитета Срба у Канади и шире. Желела бих да се препознаје и по квалитетним, актуелним текстовима о темама из света и северноамеричког друштва, писаним искључиво перима новинара из дијаспоре. И коначно, и по учешћу младих новинара у часопису, као и у редовној рубрици Наши млади у којој смо током година интервјуисали готово стотину младих српског порекла од 7 до 35 година.

МИСЛИМ ДА СМО У САН УТКАЛИ НЕУЗМЕРНУ ЉУБАВ, ТОПЛИНУ И ОГРОМАН РАД.

Надам се да ће као једна од највећих заслуга САН-а бити уапмћено то што је током ових десет година био пример слоте и уједињена српског народа у дијаспори, како унутар интернет тима САН-а, тако и кроз сарадњу и подршку другим организацијама и пројектима из српске заједнице у расејању и матице.

Каролина: Чланица сам одбора која се снажно залагла за објављивање садржаја на латиници, на енглеском језику за двојезични веб-сајт. Циљ нам је био представљање Срба, наше културе и историје широј заједници — другим културама које нас окружују, али и повезивање са млађим генерацијама српског порекла које, нажалост, све више губе контакт са српским језиком. Иако смо повремено трпеле критике да можда нисмо „довољно српски“ као неки ранији медији, верујем да је управо та отвореност према свету једна од наших највећих вредности.

Љиљана: Мислим да смо у САН уткали неузмерну љубав, топлинну и огроман рад. Верујем да часопис одише позитивном енергијом и да нас управо то издваја од других часописа. Људи ће можда временом заборавити које су чланке читали, али никада неће заборавити осећај који су имали док су држали САН у рукама.

Тамара: Волела бих да се САН памти по свом разноврсном садржају, лепо уређеним и лекторисаним текстовима — о чему од првог дана брине наша лекторка Јелена Лутров, као и по пређињеном графичком дизајну, који даје визуелни печат сваком броју.

Који су највећи изазови са којима сте се сусретали кроз све ове године?

Љиљана: Изазови с којима смо се сучоавали у последњих 10 година поделила бих на стратешке, оперативне и емотивне.

САН је настао у периоду када су многе реформе новинарске куће почеле да осећају кризу јер се човечанство, у медијском смислу, поделило на оне који воле да читају текстове штампане на папирју и оне које воле да читају електронске садржаје. Није било једноставно задовољити захтеве те две потпуно различите групе читалаца. Наша стратегија да, поред штампаног издања покренемо и веб-верзију часописа, показала се као веома добар модел који је успео да обједини обе групе читалаца.

Међу оперативне изазове издвојила бих стални недостатак новца. Тај проблем смо успевале да превазиђемо захваљујући доброј вољи људи који су нас подржавали кроз претплате, рекламе и спонзорства.

Мени лично најтеже су падали емотивни изазови и онај негативни део српског менталитета с којим смо се понекад сусретале у смислу: „више воли да комшији црне крвава него да његова добије теле“. Ипак, такви тренуци нису надјачали све лепо што смо изградиле.

Весна: Највећи изазов је био обезбедити финансијска средства за покривање оперативних трошкова, који су, упркос огромном броју волонтерских сати уредништва и сарадника, били неминовни. Од првог дана смо маштали да САН има генералног спонзора, попут неких других културних организација у српској дијаспори у Канади, који би преузео финансирање, али и водио фирму и администрацију. Нажалост, тај сценарио се није остварио током целе деценије. С таквом подршком, нашем уредништву би било далеко лакше да се у потпуности посвети креирању садржаја за часопис и веб-сајт, као и развоју нових идеја. У стварности, због недостатка новца и обимних административних обавеза, велики део нашег

времена и наше енергије одлазило је на послове у позадини, неопходне да би САН опстао и излазио редовно свака три месеца. Ипак, на сву срећу, поједини власници бизниса, углавном из српске заједнице, препознали су вредност нашег рада и мислије. Кроз рекламирање у САН-у, многи од њих су истовремено желели и да подрже опстанак часописа.

Каролина: Најтеже ми је било да прихватам чињеницу да многи људи око нас — укључујући и пријатеље — не подржавају наш пројекат ни најосновнијим гестом, попут претплате, рекламе или скромне донације. Без проблема издвајају новац за концерте бешлића, Бајате или чак за лоше представе, али ми је тешко да издваје мали износ који би помогао очувању информисања унутар наше заједнице. Истовремено, сваког јутра уз кафу читају шта је извајавио А.В. или како је трепнуо Трамп, а није их брига шта ће остати од српства у Канади након њихове генерације.

Тамара: Мислим да је један од сталних изазова управно различна између индивидуалног и колективног идентитета Срба, што често доводи до тога да поједини читаоци сматрају да се часопис не обраћа њима. Такође, велики је изазов и општи тренд пада интересовања за читање, нарочито културног, несензационалистичког садржаја и штампаних издања.

На који текст сте поносни?

Весна: Апсолутно ми је немогуће да издвојим текст од готово хиљаду колико је објављено у ових 40 издања САН-а. То би била подужа листа. Увек сам поносна када из разговора са људима из наше заједнице сазнам да су не само претплатници, већ и пажљиви читаоци САН-а.

...ПРЕДСТАВЉА ВРЕДАН ПИСАНИ ТРАГ ЗА БУДУЋЕ ГЕНЕРАЦИЈЕ.

Посебно ми значи када ми пренесу утиске о чланцима који су их дотакли или предложе теме које би волели да читају у неком од следећих бројева. Највише ме испуњава када и ред читалаца осетим исту ону љубав према САН-у коју и ми у редакцији осећамо.

Каролина: Током година писала сам и сарађивала на бројним прилозима, али посебно сам поносна на интервју мога старијег сина Влада Грујића са Дарком Рајаковићем, тренером првог тима кошаркашког клуба Торонто Репторс. Тај текст ми је посебно драг из три разлога САН-а: сви који подударају с мојим мотивом да будем део САН-а; сви који су учествовали у процесу потрудили су се да ураде нешто вредно ван својих свакодневних обавеза; сви смо били поносни што смо Срби; и заједно смо објавили причу која слави један изузетан лични успех – а кроз њега и успех једне мале нације.

Тамара: Највише сам поносна на интервјуе које сам урадила са престоноаследицом Александром Карађорђевићем, епископом канадским Митрофаном, али и многим другим људима из наше заједнице. Посебно ми је драга прича о Јовану Симићу, који живи у далеком Нунавуту. Управо ти обични људи носе у себи посебне приче и вредности које заслужују да буду испричане.

Љиљана: Имала сам изузетну прилику и част да током последњих десет година интервјуишем бројне амбасадоре, конзуле и успешне људе из исцељења. У сваки тај интервју сам уградила део себе и из сваног сам изашла богаћија за једно увођење, прелепо познанство и искуство. Сваки урађени интервју ми је подједнако драг, сваки је оставио посебан траг у мени.

Ви поред магазина имате и петнаест објављених подкаста. Реците нам мало више о њима.

Каролина: Мој допринос у одбору САН-а огледа се у покретању иновационих пројеката. Први већи корак био је развој двојезичног веб-сајта и увођење дигиталног издања часописа, што се показало као велики успех у односу на друге етничке публикације у Канади. Верујем да је управо трансформација и уређивање медија кључ опстанка у савременом времену, па сам зато иницирала и САН подкаст, како би наш глас добио и аудио форму – на оба језика. Будућност САН-а видим у даљем повезивању са *Serbian TV* и надам се да ће се медијска трансформација наставити у том правцу.

Весна: Подкасти које смо реализовали захваљујући Каролининим иницијативи и вођству представљају нешто историје, нешто што до сада нико у српској дијаспори, у овачком обиму и формату, није направио. Подкасти су симлењи и на српском и на енглеском језику, на разноврсне теме о Србији и српском народу, култури, традицији, историји, географији и заслужним личностима. Трудили смо се да приступ буде едукативан али пријемљив. Обрадили смо петнаест тема, развилишајући о различитим групама слушаца: првој генерацији Срба у дијаспори, младима српског порекла у дијаспори, Србима из матице и, конечно, странцима заинтересованим да сазнају више о Србији и Србима. Текстови су обрађени популарно, са занимљивостима о Србији, анегдотама и глумачким дијалозима. Интересантан је и један интервју са Канађанином који познаје одлично Србију и износи своје виђење наше земље. Управо та разнолико

чини подкасте једнако занимљивим и онима који већ много знају о Србији, као и онима који тек откривају њен свет.

Тамара: Подкаст смо снимали за време епидемије вируса корона, у једном изнајмљеном студију, што је у то време била права реткост и посебан догађај да се буде ван куће. У тиме су били глумач и редитељ Младен Обрадовић, музичар и филолог Кристина Белић и ја. Била је то дивна сарадња и прилика за дружење. И данас ми у сећању одзвањају њихови топли гласови који се јављују одмах након уводне мелодије српске трубе. „Слушајте подкаст канадско српског часописа САН, програм о Србији и српској култури који је намењен људима широм света.“ Сви подкасти су доступни на Спотифају и другим платформама – и још увек су подједнако слушљиви и актуелни.

Љиљана: Ја сам заиста поносна на наше подкасте. Врло су професионално урађени и представљају једну од иницијатива која нас је извојила од осталих часописа у дијаспори. Пристекли су из Каролинине идеје, али су подржали великим и несебичним радом осталих сарадника САН-а. Подкасти су помогли да се приближимо не само читаоцима већ и слушаоцима, чинећи наш садржај приступачнијим и живљим. То је био важан корак ка савременом мултимедијалном приступу представљања српске културе.

Имали сте неколико пројеката за српску заједницу. Можете ли да нам кажете који су то пројекти?

Љиљана: Лепо сте то приметили. САН није само обичан часопис, он је растао и развијао се заједно са својим веб-сајтом, прославама годишница, подкастима, такмичењем за најбољу прославу кратку причу као и бројним другим иницијативама које су покренуте и организоване у последњих десет година. Посебно ми извојила један пројекат из јануара 2018. године, који смо организовали као подршку новим имигрантима и женама у њиховом настојању да остваре успех у канадском друштву. У оквиру целодневног програма, поред излагања стручњака, учесници су имали прилике да учествују у убрзаном менторству – кратким али интензивним индивидуалним разговорима са успешним појединцима из различитих области. Посета овом догађају била је изузетна, а учеснике је на самом почетку поздравео пригодним говором члан провинцијског парламента Иван Бејкер (*Ivan Baker*). **Весна:** У јесен 2019. године припремали смо специјалан број поводом 800 година аутокефалности Српске православне цркве. Том приликом смо били гости српске заједнице у Отави, где смо на величанственој прослави осетили дубоку духовну повезаност са браћом и сестрама српског порекла. Јесени број САН-а био је садржајно богат посвећен овом великом јубилеју.

САН је и сам током протеклих десет година био својеврсни „пројекат“ који је повезивао организације, групе и појединце у српској заједници у Канади. САН је из броја у број представљао, истицао значај и подржавао не само организације из Торонта и Канаде, већ и из САД, па и других земаља у којима живе Срби. САН је редовно био гост на догађајима у заједници, а често смо добијали и сто на улазу да промовишемо часопис уз флајере и бесплатне старе бројеве. **Тамара:** Сам САН је један велики пројекат који пружа могу-

ћност свима у заједници да учествује својим писањем, репортажама, фотографијама, рецепцијама, анимирањем деце да се укључе и одговоре на питања у рубрици Наши млади.

Каролина: Панел „Дијаспора: Повезивање, сарадња, српска култура“ представља једно јединствено искуство. Водио га је признати локални уметник Обрадовић, а учесници су били изузетни Срби из различитих делова света: професор Поповић из Торонта, др политичких наука Марковић - *Klaze* из Аустралије, господин Радвановић, уредник ТВ дијаспора из Немачке, госпођица Павловић, финансијски експерт из САД и господин Бајић, стартап инвеститор и председник *Serbian Entrepreneurs*. Никада до тада дијаспора није била повезана на овај начин.

Планирате да препустите магазин новим генерацијама. Да ли ће вам недостајати писање и директно учешће у магазину?

Тамара: Верујем да ће наши наследници доследно наставити мисију САН-а, а надам се да ће им он донети исто толико задовољства, поноса, лепоте и дружења колико смо ми добили.

Љиљана: Улога родитеља је да не спутава развој свог детета. Наш САН је стасао за нову, млађу генерацију и мени ће бити

За преглед посетите наш веб-сајт: <https://www.sanmagazine.ca/rs/subscribe>

За информације о рекламирању у САН-у и на веб-сајту: <https://www.sanmagazine.ca/rs/advertise>

драго да гледам како ће наш САН наставити да расте и развија се.

Каролина: Пресрећна сам што млађе генерације преузимају САН и што часопис наставља да живи у осећеном издању, прилагођен савременом тренутку и пословном моделу који одговара времену у којем живимо. Ми ћемо остати ту да помогнемо у том прелазу и да напишемо понеки чланак. Верујем да у заједници постоји много талентованих људи који имају шта да кажу и поделе. Волела бих да САН и даље остане аполитичан, доследан себи и јединствен у промоцији српске културе и језика на модеран начин.

Весна: Остајемо доступни као ментори новој генерацији која ће водити и стварати САН. Од нас могу научити многобројне лекције и „тајне заната“ које смо стекли током десет година издавања часописа. Верујем да жеља за повременим новинарским писањем неће нестати у нама који у себи носимо новинарску радозналост, пасију и таленат за писање. Бићу најсрећнија да видим да млади људи воде САН и да часопис и веб-сајт одрже континуитет у будућности. Надам се да ће САН наставити да постоји још много година, као медиј са интелектуалним и едукативним садржајем на српском језику, као поносно гласило српске заједнице у Канади и стојер српског националног покрета, слоге и уједињења у дијаспори.

Драги читаоци, претплатници, донатори и спонзори часописа САН,

Хвала вам што сте нам пружали подршку током претходне деценије. Ваше поверење и верност омогућили су да САН буде више од часописа – да постане глас наше заједнице у расејању.

Данас, када стварање и уређивање САН-а преузима млађа генерација Срба у дијаспори, ваша подршка нам је потребнија него икада. Позивамо вас да се претплатите, макар и симболично, и тако омогућите опстанак и континуитет нашег рада.

Рекламирајте своје бизнисе и услуге на страницама САН-а. Сваком донацијом, претплатом или огласом помажете нам да наставимо да са вама делимо садржаје који обогаћују, информишу и чувају културни идентитет српског народа широм света.

Хвала вам на подршци у претходних десет година. За будућност САН-а – ваша подршка остаје од суштинског значаја!

Срдечно,
Редакција часописа САН

Млади, пензионери и сви људи добре воље — добродошли сте!

Волонтирајте где год можете: у Канади, Србији или било где у свету. Ваше време, знање и добра воља могу направити велику разлику.

Позивамо вас да нам се прикључите и у оквиру часописа САН. Ваш добротворни рад може помоћи да заједно очувамо и грађимо културни простор српске дијаспоре.

Јавите нам се на:
sanmagazinecontact@gmail.com
[sanmagazine.ca/about/contact](https://www.sanmagazine.ca/about/contact)

ЈУБИЛЕЈ САН-а

Десет година српско-канадског часописа

Мисија часописа САН је да ван матице Србије негује и одржава српски етнички идентитет, језик, културу, историју, уметност и традицију.

САН пише и о актуелним темама у савременом друштву, са посебним освртом на Канаду. САН пише о Канади и друштву у коме живимо, показује српским имигрантима да се што боље прилагоде канадском друштву. Једна од мисија часописа САН је да промовише Србију и српске вредности.

САН кроз рубрику Срби у свету, са дописницима из неколико земаља, има мисију да представи српску дијаспору и успешне појединце, као и да повежу српску дијаспору из целог света међусобно и са матицом.

Једна од мисија САН-а је да допринесе активном укључењу друге и треће генерације младих српског порекла у заједницу и утиче на неговање њиховог културно-етничког идентитета.

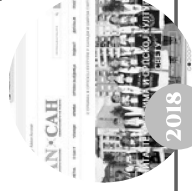
У новембру 2014. основан је часопис за српску заједницу у Канади, на иницијативу ентузијаста из Торонта, са циљем очувања српског идентитета. Први број финансирани су и покренули: **Весна Недић, Љиљана Вујновић, Тамара Миличић-Грбић, Светлана Станкић, Каролина Грјић, Љиљана Нешић, Живанка Перић, Мила Савковић, Ивана М. Ђорђевић, Тања Рајевац и Саша Јовановић.**

Тим САН-а броји 25 чланова и дописнике из Алберте, Квебека и Њујорка. Уз подршку читалаца, сарадника, спонзора и претплатника, и захваљујући волонтерском раду, часопис редовно излази на 56 страна. Летњи број обележава 150 година Канаде посебним репортажама

САН гостује на догађајима у српској заједници у Торонту, Отави и Њујорку и сарађује са бројним организацијама у циљу очувања српског културног идентитета у Канади и шире. Јесени број посвећен је великом јубилеју – **800 година аутокефалности Српске православне цркве.**

Часопис редовно излази квартално – у јануару, априлу, јулу и октобру. Од почетка следи уређивачку политику без политичких и естрадних садржаја, фокусирајући се на интервјуе са успешним појединцима из дијаспоре, актуелне теме, живот у Канади, историју, традицију и младе. Ради подстицања младих, САН расписује конкурс за стрип на српском, а најбољи радови се објављују.

У марту 2022. године, САН организује **тродневну виртуелну конференцију**, највеће онлајн окупљање српске дијаспоре до сада. Догађај је окупио учеснике из Србије, Канаде, САД, Аустралије, Европе и Блиског истока. Циљ је био повезивање организација и бизниса из расејања, размена искустава и промоција успешних појединаца. Конференцију је пратила **виртуелна изложба** са културно-уметничким садржајем из матице и дијаспоре.

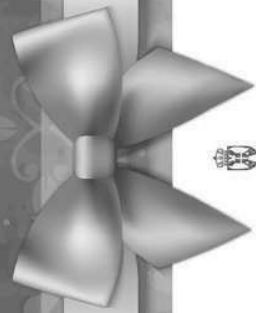
САН обележава **20. број и 5 година постојања** у пролећном броју, као и онлајн, због ковид пандемије. Током пандемије расписује конкурс за **најбољу кратку причу у дијаспори**, а три награђене приче објављују се у наредним бројевима.

Почетком године објављен је **први двојезични број САН-а – на српском и енглеском језику**, чиме је направљен историјски корак у приближавању широј читалачкој публици и повезивању генерација. Због финансијских и временских ограничења, одлучено је да се у наставку прелази на „хибридни“ модел, у којем ће само одабрани текстови бити преводени.

САН је током године добио бројна признања. **НЕРИСС** му је 2016. доделио похвалу за најбољи уређивачки концепт и визуелну презентацију, а 2018. за уреднички, визуелни и уметнички концепт. Златну значку добија 2021. од КТЗ Србије и министарства спољних послова Србије. У 2023. години, Српско-канадско удружење писаца „Десанка Максимовић“ додељује му похвалу за допринос очувању српског језика и културе у матици и расејању.

Током пандемије САН покреће подкаст, програм о Србији и српској култури, на српском и енглеском језику. У 15 епизода обрађују се теме као што су књижевност, историја Срба у Канади и САД, Тесла и Пупин, порекло Срба, средњовековна баштина, као и природна и нематеријална културна добра – слава, коло, гусље.

Постаљен је модеран двојезични веб-сајт: **sanzmagazine.ca** На сајту се налазе архивирани бројеви САН-а у дигиталном формату, као и бројни оригинални текстови објављени током последњих десет година. Доступан је и популаран **Календар догађаја** у српској заједници у Торонту и околини.

ЧЕСТИТКЕ САН-У

ЧЕСТИТАМ!

Искрене честитке за значајног јубилеја. Магазин САН има велики значај за српску заједницу на овом континенту. Уз успешног представљања појединца и организација, САН има и важан едукативни карактер. Много тога, очито пољно изабрано, омогући бар на овакав начин „контакт“ са бившом отаџбином.

Са задоровством могу рећи да се за САН чуло захваљујући и ТВ Нишани! У неколико наврата емтвали смо рекламе за овај сав популарни магазин. САН се, прије пар година „реванширао“: објављена је лијепи репортажа о РТВ Нишани! Но, овај сав читанији магазин има и једну „ману“: ријетко излази! Четири пута годишње, с обзиром на квалитет и сувише је – мало.

Стево Новаковић, уредник РТВ Нишара

Поштовани уредници САН магазина,
Изузетно се радујем да је САН магазин дочекао 10. годишњи јубилеј изаући како је тешко и компликовано организовати и текстове и логистику за часопис који покрива доста различитих сегмената живота из уникатне перспективе српске дијаспоре у Канади и Америци. Ја сам од самог почетка заволео и подржавао САН магазин као једну модерну животну причу са елементима српске традиције и данашње авангарде.

Листа интерјуисаних гостију је импозантна и одговара актуелним захтевима. САН је уникатно остварење поготова што је пронађен практичан начин да буде доступан и млађим генерацијама, кроз рубрику у којој часопис интервјује младе српског порекла из Канаде, као и кроз објављивање чланака на српском са преводом на енглески језик.

Од срца вам желим успех у даљем раду!

Боби Вуковић, дипл. инт. електротехнике/консултант
Торонто/Суботица

Вредносне одреднице које карактеришу „Сан“ превазилазе једноставну оцену да је у питању важан штампа и дигитални медиј српске заједнице у Торонту. Концепт и начин пласирања садржаја овог канадско-српског магазина излази из оквира просечног информативног гласила, пре свега, због високог квалитета текстова у сваком броју, што је последица вредних и надахнуто веома писмених аутора, новинара, а затим и уредничке руке кроз разноврсне и занимљиве рубрике и тотал дизајна часописа, као јединственог уметничког печата, а све као значајан мост за добре и пријатељске односе Срба у Канади и њихових домаћина Канађана. Уз честите поводом јубилеја, желим да горучим члановима редакције, свим ауторима, сарадницима и читаоцима, да их ми, посвећеним унапређењу односа дијаспоре и Матичне државе Србије, редовно пратимо, подржавамо и верујемо у још дуго трајање њихових и наших новина „САН“.

Хвала вам и наставите истим путем, једнако успешно, као и до сада.

Мнодраг Јакшић, књижевник
Председник Матице и Срба у региону

Congratulations SAN on your 10th Anniversary of publication for the Canadian Serbian Community.

Veroslav Djurdjevic, President of Nikola Tesla Educational Corp.

Драга редакцијо часописа САН,
Радује ме прослава вашег значајног јубилеја. 10 година постојања и представљања медијског извора за српску заједницу у Канади и шире. Хвала вам што сте фокусирали на културу, традицију, образовање и актуелне догађаје који се тичу српске дијаспоре. Посебно ме радује објављивање чланака о српској историји, уметности, језику и обичајима, као и интерјуа са истакнутим члановима заједнице. Уверили сте ме својим постојањем да сте платформа за размену идеја и мишљења, пружајући простор за дискусије о важним питањима која се тичу живота Срба у Канади. Поред тога, често покривате догађаје и манифестације које организује наша заједница, доприносећи очувању и јачању идентитета и традиције. У сваком погледу вредни сте питањима и јачању заједничтва. Информисању о актуелним питањима и јачању заједничтва. Наставите и даље у том духу на понос наше редакције и свих нас који вас пратимо.

Илија Шаула – књижевник, главни и одговорни уредник
Књижевног сенафа, West Chester, PA - USA

Велика ми је част и искрено задовољство да упућим најсрдачније честитке поводом обележавања десетогодишњице постојања САН магазина.

Овај значајан јубилеј представља не само сведочанство о истрајности, већ и доказ непроцењиве улоге коју САН има у очувању српског идентитета и јачању веза међу припадницима наше заједнице у Канади. Од свог првог издања до данас, САН је био много више од обичног часописа – постао је прозор у свет наших људи, мост који спаја генерације и континенте, као и чврста потпора у очувању језика, културе и традиције. У времену када доминирају брзе информације и кратке форме, САН је остао доследан вредностима квалитета, дубине и аутентичности. Његове стране причају приче о животима и судбинама обичних и изузетних људи, бележе догађаје који нас окупљају и негују вредности које нас обликују и повезују. Честито на овом великом јубилеју и од срца желимо да САН настави да расте, инспирише и осветљава пут српској заједници у годинама које долазе!

Срдачно, Tatjana Vlaisch
Assistant to the Ambassador
Embassy of the Republic of Serbia in Canada

Congratulations to SAN Magazine on ten incredible years of providing important and interesting articles and content for the Serbian-Canadian diaspora both online and in print. All of this has been achieved by a team of dedicated and passionate volunteers who want to ensure that Serbian culture and relevant news are promoted and accessible. I wish the team continued success in the many years ahead. Thank you for all you do!

Tom Rakovec
Member of Provincial Parliament for Humber River - Black Creek

Часопис САН ме је искрено обрадовао – којим садржајем, трудом да очува српску културу оиде у Торонту, али и начином на који нас повезује као заједницу.

Зато сам пожелела да га подржим, онолико колико могу, јер верујем да овакви пројекти заслужују да трају и расту. Дала сам и рекламу, спонзорисала догађаје у организацији САН-а и понудила да се продаје у мојој зубарској ординацији.

Др Гордана Лукић, стоматолог

Магазин „Сан“ је дефинитивно велико освежење за нашу дијаспору у Торонту и Канади уопште. У једном тренутку било је доста различитих информативних пројеката... „Новине Торонто“, Магазин „Мир“, „Вести“, часопис „Слово“... Нажалост неки од набројаних нису отпали. „Сан“ се појавио у правом тренутку и освежио нашу информативну сцену. Одличан прелом, папир и укупан графички изглед. Интересантни чланци, корисне информације... за свега тога понешто.

Посебно ми се допада што „Сан“ покушава, и за сада успева, да привуче младе ауторе. Нашу децу, рођену оиде, у туђини, али заинтересовану за културу и историју предака и својих родитеља. „Сан“ је умирен, информативан, забаван... желим му дуг вијек.

Озренко Мркић, академски сликар

Све честите уредници Весни Недић и целом тиму сарадника, који предано, ево већ десет година припремају из броја у број нову колекцију занимљивих, одлично написаних и прелепо илустрованих чланака, текстова који се баве тренутно актуелним темама, часопис САН обилује репортажама, критичким освртима, интересантним биографијама, рецептима наше богате кухиње... Ужрато, права ризница занимљивости! Желим вам да са истим жаром наставите своју врло успешну мисију. На многоја лета!

Пуно вас поздрављам и честитам вам десетогодишњицу часописа.

Јасмина Вучуровић,
уметнички директор, хор „Кир Стефан Србин“

Овак, 10. априла 2023.г.

САН! Свепознатељне поздраве
SAN Serbian Canadian Magazine
Наша је велика улога

Поздрав десетогодишњице обележавања САН – SAN, упућујем. Вам најсрдачније честитке упућујем! Магазин „Сан“ је значајан медијски извор.

Десетогодишњица рада, професионалног коментариша и посвећене љубави према породици, култури и српској историји оставља добан и трајан траг. Часопис САН је значајан медијски извор за српску заједницу у Канади и шире. Хвала вам што сте фокусирали на културу, традицију, образовање и актуелне догађаје који се тичу српске дијаспоре. Посебно ме радује објављивање чланака о српској историји, уметности, језику и обичајима, као и интерјуа са истакнутим члановима заједнице. Уверили сте ме својим постојањем да сте платформа за размену идеја и мишљења, пружајући простор за дискусије о важним питањима која се тичу живота Срба у Канади. Поред тога, често покривате догађаје и манифестације које организује наша заједница, доприносећи очувању и јачању идентитета и традиције. У сваком погледу вредни сте питањима и јачању заједничтва. Информисању о актуелним питањима и јачању заједничтва. Наставите и даље у том духу на понос наше редакције и свих нас који вас пратимо.

Ваш рад, јасно се разликује од осталих медија, јер је уникатно остварење поготова што је пронађен практичан начин да буде доступан и млађим генерацијама, кроз рубрику у којој часопис интервјује младе српског порекла из Канаде, као и кроз објављивање чланака на српском са преводом на енглески језик.

Овај значајан јубилеј представља не само сведочанство о истрајности, већ и доказ непроцењиве улоге коју САН има у очувању српског идентитета и јачању веза међу припадницима наше заједнице у Канади. Од свог првог издања до данас, САН је био много више од обичног часописа – постао је прозор у свет наших људи, мост који спаја генерације и континенте, као и чврста потпора у очувању језика, културе и традиције. У времену када доминирају брзе информације и кратке форме, САН је остао доследан вредностима квалитета, дубине и аутентичности. Његове стране причају приче о животима и судбинама обичних и изузетних људи, бележе догађаје који нас окупљају и негују вредности које нас обликују и повезују. Честито на овом великом јубилеју и од срца желимо да САН настави да расте, инспирише и осветљава пут српској заједници у годинама које долазе!

Наша је велика улога обележавања десетогодишњице постојања САН магазина.

Срдачно,

Јасмина Вучуровић,
уметнички директор, хор „Кир Стефан Србин“

It is an honour to congratulate SAN magazine on their 10th anniversary! They are a pillar in the Serbian community in Canada and I am privileged to work with them.

Maria Saras-Voutsinas
Executive Director
National Ethnic Press and Media Council of Canada

У време незаустварних протока информација, брзих порука, видео клипова и свих осталих медија, право је освежење када у поштанском сандучету видим часопис САН. Иако је доступан у дигиталном издању, на додвојичном веб-порталу, укључује је имати у рукама квалитетан магазин, а квалитет се огледа како у текстовима, тако и у штампарској изради.

Часопис пажљиво одабране форме и садржаја, вештог новинарског стила, пропраћен дивним фотографијама, доноси садржаје који промовишу вредности како српске, тако и канадске културе. Признања и награде које је овај часопис добио протеклих година карактеришу и дају пуну слику квалитета САН-а.

Десет година постојања и рада овог часописа је довољан доказ његове вредности. Срећан јубилеј комплетној екипи часописа САН, оснивачу Весни Недић и редакцији.

Љиљана Стоић Марковић,
Српско позориште Торонто

Младен:

Добар дан и добро дошли на подкаст канадско-српског часописа SAN, програм о Србији, Србима и српској култури, који је намењен људима широм света.

Програм воде сарадник SAN-а Младен Обрадовић, глумац и редитељ, и Кристина Бијелић, музичар и филолог, рођена у Канади, а иначе пореклом Српкиња.

Кристина: У овој епизоди, причамо о пореклу и менталитету српског народа.

Младен: Срби су јужнословенски народ који претежно живи на Балканском полуострву и у Панонској низији. Према новијим подацима, на планети Земљи има око 11 милиона Срба.

У самој Србији их је око 6 милиона, а у државама бивше Југославије још око 1,6 милиона. У Србији чине око 85% становништва. У Босни и Херцеговини, где су један од три конститутивна народа, има их око 32%. Један од два ентитета Босне и Херцеговине, Република Српска, одижује се већинским српским становништвом, чак 88%. У Црној Гори Срби чине скоро 29% становништва. У Хрватској су до 1991. чинили преко 12 одсто становништва, али их је данас тек нешто преко 4%.

Младен:

Hello and welcome to the podcast of Canadian-Serbian SAN Magazine, a program about Serbia, Serbs, and Serbian culture, which is intended for people around the world.

The program will be led by myself, actor and director Mladen Obradović, and Kristina Bjelić, musician and philologist, and a Canadian-born Serb.

Кристина: In this episode, we will talk about the origins and mentality of the Serbian people.

Младен: The Serbs are a south Slavic people who live mostly in the Balkan Peninsula and the Pannonian plain. According to recent statistics, there are around 11 million Serbs on planet Earth. Around 6 million live in the country of Serbia itself, and another 1.6 million in the other ex-Yugoslav countries.

In Serbia, Serbs make up around 85% of the population. In Bosnia and Herzegovina, where they are one of three constituent peoples, Serbs make up around 32%. One of the two entities of Bosnia and Herzegovina - Republika Srpska - has a majority Serb population, at 88%. In Montenegro, Serbs make up almost 29% of the population. Up until 1991, Serbs made up more than 12% of the population of Croatia, but today make up only around 4%.

SAN PODCAST
IS AVAILABLE ON
SPOTIFY, APPLE, GOOGLE
PLAY, LISTEN UP!

Кристина: Срби живе на свим континентима. Проценује се да око 2 милиона Срба данас живи у расејану. Само у САД их има око 650 000, а у Канади око 180 000. Чикаго је амерички град са највећим бројем припадника српске нације, око 200 000, а у Канади је то Торонто са око 80 000 Срба.

Младен: Азија и Океанија бележе око 180 000 Срба, од којих највећи број живи у Аустралији. Што се тиче европских земаља, највише их је у Немачкој, 450 000, затим у Аустрији, 300 000, у Швајцарској скоро 200 000.

Кристина: Званични језик свих Срба је српски, који припада групи јужнословенских језика. Званично писмо је ћирилица. Око 85% Срба су православни хришћани.

Младен: До сада најзначајнији рад на пољу приказа националних карактеристика, урадио је још давне 1918. Јован Цвијић у књизи Балканско полуострво. Ту је највише пажње посветио карактеристикама динарског човека, коме припадају становници Србије, Херцеговине и Хрватске, а подтипови су шумадијски, херцеговачки, итд. Срби, по њему, чине три четвртине динарског типа, који се одликује: високим и витким стасом, јаким костима, развијеним мишићима, дугачким удовима, снажним и дугачким вратом. Теме је високо, доња вилица изражена, лице уско и дугуљасто, чело високо и избочено, нос истакнут, дугачак и често повијен, брада широка и масивна, усне јаке, уста широка. Очи су дубоко усађене, велике и тамне, као и коса, која је најчешће равна. Обрве су испупчене и сведене, кожа загасито смеђа...

Кристина: Данас се велики број Срба не би уклопио у овај опис. Веома је тешко опсести главне физичке одлике, посебно зато што бисмо тиме веома лако дошли на ниво стереотипа.

Младен: Јасно ми је да не би требало употребљавати стереотипе, али кад пођем у Коско, препознам наше људе на километар!

Кристина:

Младен: Увек у паровима. Коско је радња за парове, где се купују паковања по три тоне било чега.

Кристина: Али, нека савремена испитивања показала су да су Срби међу највишим људима у свету, одмах иза Црногораца и Холанђана, са просечном висином мушкарца од 183 центиметра.

Младен: Е зато сам ја лепо дошао у Канаду, да се са својом висином од метар и жилет не бих осећао као угрожена врста.

Кристина: Па ниси ти баш толико низак.

Младен: Није што сам ја низак него што су ми сви другари били цинови, па сам добијао висинску болест само разговарајући са њима.

Кристина: Нису нам ни ношије на Саутпорту ништа ниже.

Младен: Да, не може од наших нигде човек да се сакрије.

Кристина: Срби live on all the continents. It is estimated that around 2 million Serbs today live in the diaspora. Just in the US, there are around 650,000, and around 180,000 in Canada. Chicago is the American city with the largest Serb population, at around 200,000, and in Canada, this city is Toronto, with around 80,000.

Младен: Asia and Oceania tally around 180,000 Serbs, of which the largest number live in Australia. In terms of European countries, the largest number live in Germany (450,000), then Austria (300,000), and Switzerland (almost 200,000).

Кристина: The official language of the Serbs is Serbian, which belongs to the Southern branch of Slavic languages. The official script is the Cyrillic alphabet. Around 85% of Serbs are adherents of Orthodox Christianity.

Младен: The most significant work to date in the field of human geography was carried out by Jovan Cvijić, and published in the book The Balkan Peninsula in 1918. In it, he pays a great deal of attention to the physical and psychological of what he called the "Dinaric type" of man, a type that encompasses the inhabitants of parts of Serbia, Herzegovina, and Croatia, with subtypes such as Sumadijan, Herzegovinian, and so on. According to him, Serbs make up three quarters of the Dinaric type, which are characterized by a tall and slim physique, strong bones, developed muscles, long limbs, and a strong and long neck; high crown, a prominent jaw, a long and narrow face, a high and protruding forehead, a prominent, elongated, and often hooked nose, a wide chin, prominent lips, and a wide mouth. Deep-set eyes, large and dark, as is their hair, which is most often straight. Eyebrows are prominent and curved, skin a light brown...

Кристина: Today, a large number of Serbs would not fit this description. It is very hard to describe the main physical characteristics of Serbs, especially since that would easily make us stoop to stereotyping.

Младен: I agree that we shouldn't stereotype, but when I go to Costco, I recognize Serbs from a mile away!

Кристина:

Младен: Do they go in pairs? Costco is a store for couples, where you can buy anything in three-ton packages.

Кристина: But, some contemporary studies have shown that Serbs are among the tallest people in the world, right behind Montenegrins and the Dutch, with an average male height of 183cm.

Младен: And that is why I decided to come to Canada, where I don't feel like an endangered species at my... shorter-than-average height.

Кристина: C'mon, you're not that short.

Младен: It's not that I'm short—it's that all my friends were so tall. I would get altitude sickness just talking to them.

Кристина: Well, our neighbours on Southport St. bours on Southport St. aren't any shorter.

Младен: Yup. You really can't hide anywhere from our people!

ПОРЕКЛО

Кристина: Срби се на Балкану помињу као посебан народ први пут 622. године под именом Сораби. Постоји много теорија и хипотеза о томе када су и одакле дошли на Балкан. Још увек је научно важећа теорија по којој су Срби јужнословенско племе које се са подручја Карпата, које је у данашњу Русију, доселило на територију Балкана у 6. веку. **Младен:** Међутим, открићем ДНК и његовим коришћењем у испитивању генетског порекла народа, отвориле су се нове могућности, са којима долази и до нових хипотеза, према којима би Срби могли бити аутохтони народ на подручју Србије. Ово је данас веома актуелна тема у науци, о којој је, између осталог, било речи и у нашем осмом подкасту.

Оно што поуздано знамо је чињеница да су почетком 7. века Срби већ насељавали велики део некадашње римске провинције Далмације, а у неким византијским списима из 7. и 8. века се помињу под именом Горгосерба (српски народ) који су насељавали просторе Мале Азије.

ЧОЈСТВО, ЈУНАШТВО И ЧАСТ

Кристина: У највеће српске идеале спадају јунаштво, чојство и част.

Јунаштво је у прошлости Срба често било једини начин одржавања живота. Тада је требало имати много смелости и јунаштва да би се људи одбранили, прехранили и преживели. Иако су већи део живота проводили у ратовању, наши преци су придавали велику важност моралним принципима и духовним вредностима.

Младен: Зато у нашем језику имамо много израза и народних пословица и изрека везаних за реч јунаштво:

По мици се познају јунаш.

Без друштва нема јунаштва.

Бој не бије свијетло оружје,

већ бој бије срце у јунака.

Јунак је онај који надвада своје стрости.

Поред храбрости, правог јунака морала је красити и племенитост и човечност – оно што називамо чојство. Јунаштво је одбранили себе од другог и зла којим он прети. Чојство је одбранили другог од себе и зла у себи.

Марко Миланов, српски писац из Црне Горе, који се описмено тек у својој 50. години, написао је и објавио 1901. године књигу “Примијери чојства и јунаштва”.

Кристина: Он није био писац у правом смислу те речи. Био је народни човек, mudar и разборит, био је родољуб, сам по себи пример јунаштва и честитости.

Прихватио се писања да би забележио, како сам каже, оно што не треба заборавити, што би било „гријех“ заборавити о његовом племену и о људима и јунацима из његовог краја, али и зато да би дао моралну историју и да би, по своме искуству ратника, војсковође и народног предводника и човека, поучио и подстакнуо на добро.

ORIGINS

Kristina: Serbs were first mentioned as a separate people in 622 CE under the name “Sorabi.” There are many theories and hypotheses about when and from where they came to the Balkans. The most scientifically prominent theory is that the Serbs were a Slavic tribe that left the area of the Carpathian mountains, in modern-day Russia, and settled the Balkan peninsula in the 6th century.

Mladen: However, the discovery of DNA and its use in testing genetic origins have opened new possibilities which bring along new hypotheses, some of which claim that Serbs might be an autochthonous people from the area of Serbia. This is a contemporary topic in science, which we actually even talked about in Episode 8 of our podcast.

What we definitely know it that at the beginning of the 7th century, Serbs were already inhabiting large parts of the former Roman province of Dalmatia, and some Byzantine writings from the 7th and 8th centuries mention the “Gordoserba” (Serbian people) who were inhabiting parts of Asia Minor.

HEROISM, STRENGTH OF CHARACTER, AND HONOUR

Kristina: Some of the greatest Serbian ideals are heroism, strength of character, and honour.

For Serbs in the past, heroism was sometimes the only means of survival. People had to have a lot of courage and heroism to defend and feed themselves, and to survive. Although much of their lives were spent waging different wars, our ancestors ascribed great importance to moral principles and spiritual values.

Mladen: This is why we have many expressions and proverbs in Serbian connected to the word “heroism.”

Without company, there is no heroism.

Shiny arms do not fight the battle,

rather the heart inside the battle.

The hero is the one who can conquer his own passions.

Besides brave, a real hero was also noble and manly, which together was combined into the Serbian word “čojstvo,” roughly meaning “strength of character.” Bravery is defending oneself from someone else and the evil with which he threatens you. Čojstvo is defending someone else from yourself and the evil in you.

Marko Miljanov, a Serbian writer from Montenegro, who learned to read at the age of 50, wrote and published his book “Examples of righteousness and heroism” in 1901.

Kristina: He was not a writer in the traditional sense of the word. He was a man of the people, wise and bright, a patriot, and himself an example of heroism and honesty.

He took up writing in order to record, as he himself said, that which should not be forgotten, which would be a shame to forget about his clan and the people and heroes from his region, but also to provide a moral history and, through his

Младен: Част је у прошлости сматрана главним људским и националним квалитетом, а то се ни

да данас није променило. Частан је онај који има карактер и племените принципе којих се доследно држи, без обзира на околности. Частан човек је племенит, поуздан, доследан, витешког понашања. Има осећај за своју моралну дужност коју ће обавити и у ситуацији када то баш није најпрактичније за њега и онда када му је најтеже.

Кристина: Кад је неко частан, други људи му верују да ће учинити оно што је исправно. У српском језику постоји синтагма ЧАСНА РЕЧ, а њом се гарантује да ће човек учинити управо оно што је обављао, па се људи у њега поуздају. Људи поштују, диве се и угледају на онога ко је частан, ко држи до себе и своје речи.

Младен: Зато у нашем језику имамо много изрека везаних за реч част: На пример:

Част ми је предлаштти (себе или некога)

Испод части ми је

Служи нам на част!

Саака ми част!

Учињете ми част

Кристина: О част је писао и Петар Петровић Његош, српски православни владика и поглавар Црне Горе, један од највећих српских песника и филозофа:

Младен: Свак је брбан да по једном умре.

Част и дружа живе довијена.

Кристина: А велики српски песник Јован Дучић је рекао: „Част је најтеже поново добити. Зато су сви други губици само лични, а овај погађа породицу и земљу; а ако је по среди велики човек, онда погађа и велику идеју.”

Младен: Зар не мислиш да су сви појмови мало изгубили на тежини и у нашој земљи и у нашој заједници?

Кристина: Да, дефинитивно не живимо више у времену када су част или поштење примарни покретачи нашег доношења одлука.

Младен: Мислим да су модерна времена променила наш поглед на ове концепте. Мислим да сви знамо да су важни, али да су модери услови живота, и посебно одређене професије као што су политичари или лобисти, којима је посао да нађу путе у систему, заиста омаловажиле позицију ових термина у нашим животима.

Кристина: Да, тешко да би Његош писао „Горски вијенац”, да је морао да се замајава са берзом или адвокатицама.

Младен: Али зато имамо тај „Горски вијенац” и многа друга уметничка дела да нас подсете на лепоту и значај ових идеја у нашим животима.

Младен: Ово и примера како су Србе, посебно на бојном пољу, видели странци.

Немачки генерал

Аугуст фон Мекензи, који је током Првог светског рата командовао немачким армијама на српском фронту, обратио се својим војницима:

„Ви не полазите ни на италијански, ни на руски, ни на француски фронт. Ви полазите у борбу против једног новог непријатеља, отаџбину, жилавог, храброг и оштрог. Ви полазите на српски фронт и Србију, а Срби су народ

experience as a warrior, military and national leader, teach and encourage good deeds.

Mladen: In the past, honour was considered the most important human and national quality, and that has not changed to this day. An honourable person is one who has a character and noble principles that he/she holds on to, no matter the circumstances. An honourable person is noble, reliable, consistent, and chivalrous. They have a feeling for their moral duty which they will carry out in all situations, even when it might not be the most convenient for them, and even when it is hardest.

Kristina: When someone is honourable, other people believe that they will do what is right. In Serbian, there is the syntagma “časna rec”, or “honourable word”, with which people guarantee that they will do what they promised, so other people trust them. People respect, admire, and look up to those who are honourable and who keep their word.

Mladen: That’s why there are many expressions in Serbian related to honour, for example:

It is my honour to introduce (oneself or someone else)

It’s beneath my honour.

It reflects on our honour.

Honour to you! (the equivalent of “good for you” in Serbian)

You’ll do me the honour.

Kristina: Orthodox prince-bishop of Montenegro and one of the greatest Serbian writers and philosophers, Petar Petrović Njegoš, also wrote about honour:

Mladen: Everyone is born to die only once.

Honour and shame live forever.

Kristina: The great Serbian writer Jovan Dučić also wrote: “It is hardest to get back honour. That is why all other losses are only personal, but this loss affects both family and country, and if it has to do with a great man, then it also affects a great idea.”

Mladen: Don’t you think that these concepts have somewhat lost their weightiness, both in our country and our community? **Kristina:** Yes, we definitely don’t live anymore in a time where honour or honesty are our primary drivers in decision making.

Mladen: I think that modern times have changed how we see these concepts. I think everyone knows that they’re important, but modern living conditions, and especially certain professions like politicians and lobbyists (whose job it is to find loopholes in the system) have really depreciated the position of these words in our lives.

Kristina: Yeah, I don’t think Njegoš would have written his masterpiece “Gorski vijenac” if he had to bother with the stock market or lawyers.

Mladen: But that is why we have that “Gorski vijenac,” and many other works of art, to remind us of the beauty and significance of these ideas in our lives.

Mladen: Here are some examples of how foreigners saw Serbs, especially on the battlefield.

The German field marshal August von Mackensen, who led the German armies on the Serbian front during WWI, told his soldiers:

“You are not going to the Italian, or Russian, or the French front. You are going into a fight against a new enemy who is dangerous, tough, brave and sharp. You are going to the Serbian front, to Serbia, and the Serbs are a people who love their freedom and who are willing to fight for it to their last. Do your best so this minuscule enemy does not overshadow your

који воли слободу и који се бори и жртвује до последњег. Пазите да вам овај мали непријатељ не помрачи славу и не компромитује досадашње успехе."

Кристина: Исидора Донкан пише:

„Насиље великих и моћних често зна да се окрене против њих. Најбољи пример да се не треба живљавати над малима јесте пример малог српског народа који је ставио тачку на једну царевину, која је трајала скоро хиљаду година - Хабзбуршку."

Младен: Српски народ красе многе особине, које им дају печат посебности и индивидуалности: отпорност и прилагодљивост. Ово се посебно односи на жене, за које се верује да нема ничега што не могу да учине, посебно у економским тешким временима и посебно кад се ради о породици.

ПОНОС

Кристина: Срби су веома поносан народ, поносан на традицију, културу, постигнућа појединца и колектива. Тако их најчешће и свет види.

Младен: Као што сви врло добро знамо, инат

и тврдоглава упорност су део српског менталитета. Колико год ове особина код појединаца могу да буду негативне, као колективне особине једне нације помогле су Србима да испрпе ропство под Турцима, ратове који су однели много живота и земљу донели на ивицу изгинућења, распад бивше Југославије, етнелимитство, расејавање, бомбардовање...

Кристина: Гостоприимство је квалитет којима се Срби диче, и то с правом. Осмех, срдачност и добро расположење су оно што краси Србе и гаранција да ће се гост добро провести и уживати у приности својих домаћина.

Младен: Осећај заједништва и јединства је увек био јак међу Србима, посебно у тешким временима, када се важност колектива, нације или државе, стављала испред индивидуалних циљева. Срби су то показали у ратовима за ослобођење од Турака, у Првом и Другом светском рату, када су бранили оно што им је било свето: слобода, породица и православење.

А ко не мисли да је тај податак реалан, нека само дође у посету некоме у наш комшилик на Сооппорту! Само на мом спрату има седам наших породица!

Кристина: Да, у тој згради има барем тридесетак наших породица. Права мала комуна. Истраживање је такође показало да се Срби налазе међу десет нација које највише негују дух заједништва.

Интересантан је и податак да неке анжете показују да су Срби народ са највећим самопоуздањем у свету.

Младен: Ја сигурно доприносим тој статистици!

Кристина: Знаш ја вас доста који доприносите тој статистици! Истраживање које је Америчка асоцијација психолога објавила 2005. године, показало је да је Србија у погледу самопоуздања испред САД, који су шести, и Јапана, који је

glory and compromise the success you've achieved so far in the glorious German army".

Kristina: Isidora Duncan wrote:

"Oppression by the great and powerful often turns against them. The best example of why you should not bully those smaller than you is the example of the small nation of Serbia, which put an end to an empire that had lasted almost a thousand years—the Hapsburgs."

Mladen: The Serbian people have many traits which give them a stamp of uniqueness and individuality: resilience and adaptability. This is particularly related to women, as it is believed that there is nothing they cannot do, particularly during hard economic times, and whenever it has to do with their families.

PRIDE

Kristina: The Serbs are a very proud people, proud of their traditions, culture, and individual and collective accomplishments. That is often how the world sees them.

Mladen: As we all know very well, spite and stubborn resilience are part of the Serbian mentality. As much as these traits can be negative on an individual level, they did help the Serbian people survive subjugation under the Turks, the many wars that took away many lives and brought the country to the brink of ruin, the breakup of Yugoslavia, exile, migration, the bombing... To name a few.

Kristina: Hospitality is a quality that Serbs pride themselves on, and with good reason. A smile, cordiality, and a good mood are what set Serbs apart, and guarantee that their guest will have a good time and enjoy the connection with their hosts.

Mladen: The feeling of togetherness and unity was always strong among the Serbs, especially during hard times, when the importance of the collective, nation, or country, was put before individual needs. Serbs especially showed this during their wars of freedom against the Turks and in the First and Second World Wars, when they protected that which was sacred to them: freedom, family, and Orthodoxy.

And whoever doesn't think that this last characteristic is real, they can come visit anyone in our neighbourhood on Southport Street! On my floor alone, there are seven Serbian families! **Kristina:** I can definitely attest to that, as we live in the same building. In our building, there are at least 30 Serbian families. It's really a small commune. Research has also shown that Serbs are among the top-10 most collectivist nations.

Another piece of interesting information is that a questionnaire showed that Serbs are the people with the most self-esteem in the world.

Mladen: I definitely contribute to that statistic!

Kristina: I know many of you who do! An investigation carried out by the American Psychological Association in 2005 showed that when it came to self-esteem, Serbia came in first; beating the US, who came in 6th, and Japan, who came in last of the 53 nations.

КУМСТВО

Младен: КУМСТВО међу Србима заузима посебно место у породичним односима. Кум није у крвном сродству ни са ким од породице, он је заштитник породице, а кумство је духовно сродство.

Обичај је познат свим Словенима, а води порекло из прекришћанских времена, када је кум био посредник између породице и предака.

Кристина: Кроз цркву је кумство добило нови значај, јер је Свети Јован Крститељ крстио Христа. Отуда се, кад се тражи од некога да кумује, каже: Кумим те Богом и Светим Јованом. Кумује се на венчању и на крштењу детета, дакле, у свим битним породичним догађајима. Кум се као духовни отац стара о својим кумчићима. Некад се кумство наслеђује и преноси на следећу генерацију, али може и да се прекине.

Младен: У српском народу се значај кумства види и по изрекама као што су:

- Бум па Бор (у Срему)
- Ђор па кум (у Југоисточној Србији)
- Штра је Бор на небу, то је кум на земљи (Косово)

GODPARENTHOOD

Mladen: The concept of kumstvo among Serbs has a special place in extended familial relationships. There is no equivalent in English, and the word can be roughly translated to "best man" or "godfather," depending on the context, but the cultural relationship and implications are much more complex. The kum is usually not a blood relative of anyone in the family—he is the protector of the family, and kum-hood is a spiritual kinship.

This is a custom common to all Slavs, and has its origins in pre-Christian times, when the kum was the intermediary between the family and its ancestors.

Kristina: Through the church, kum-hood got a new meaning, as St. John the Baptist baptised Christ. Since then, when someone asks someone to be a kum, they say: "By God and St. John, will you be my kum?" One can be a kum at a wedding (equivalent of "best man" in English) and at the baptism of a child (equivalent of "godfather" in English), so, he is present at all important family celebrations. The kum takes care of his godchildren as their spiritual father. Often, kum-hood is inherited and is carried onto the next generation, but it can be discontinued.

Mladen: You can see the significance of kum-hood in Serbian culture in expressions such as:

- First comes God, then the kum (in Srem)
- First comes the kum, then God (in southeastern Serbia)
- What God is in heaven, the kum is on earth (Kosovo)

THE REVERENCE FOR THE FAMILY IN SERBIAN CULTURE

Kristina: While young people in the European Union move out of their family home at the average age of 26, Serbs belong to a group of European countries who stay in their family home well into their thirties. This group also includes North Macedonians, Croats, Italians, and Slovaks.

The reason for this is that there is a strong reverence for the family in Serbian society. For Serbs, the idea of being grownup and leaving home is tied to marriage and having children, not to finishing college or gaining financial independence. When most Serbs leave their childhood homes, it is to live with their new nuclear families.

Mladen: Few young Serbs, even in the diaspora, move out early, except for when moving to a larger or different city to study at a university. They would rather live with their parents, even as they are studying or working, since in their parents' house—besides unconditional love and attention—they have "full room and board"; home cooking, a clean room and clean sheets, and even sometimes clean and ironed laundry.

Some move back home even after finishing university, or after an unsuccessful relationship has ended. Who wouldn't?

Кристина: Па управо тако, ко не би? Српски родитељи, чак и када нису економски доброstoјећи, не траже својој одраслој деци да део својих примања дају за плаћање трошкова стана и храну. Биће срећнији да њихова деца могу да са тим примањима иштеде за куповину своје некретности, да купе ауто, отпутују или имају за провод.

Младен: А заузврат, родитељи дају себи за право да својој одраслој деци говоре шта да раде са тим новцем, на шта да га троше или не троше, како да живе свој живот...

Кристина: Да, звучи ми познато.

Младен: Традиционално на српском сеоском имању, бар једно дете остаје да живи са родитељима и за њега и његову породицу се одваја део куће или зиде нова кућа. На имању или у близини живи и најстарија генерација, родитељи од родитеља. Та традиција се делимично пренела и код породица које живе у граду. Понекада све три генерације живе у једном стану.

Кристина: Као што су родитељи брижни о својој деци, тако брину и о својим старијима, својим родитељима, па и теткама и стричевима ако они немају своју децу. Старији родитељи, баба и деда, се обилазе, а кад затреба и негују у њиховој или својој кући. Одлазак у старачки дом је код Срба нужно зло. Одлазе они о којима нема ко да брине, или понеко ко је прозатпадних схватања па сам одлучи. Када стари родитељ, баба или деда, више не може самостално да живи, некада долази и да живи са својом децом и унуцима.

ВЕРА, ЈЕЗИК И ПИСМО

Младен: Срби на Балкану су почели да примљају хришћанство почетком 7. века, тај је процес завршен у 8. веку и од тада се може пратити развој српског народа као хришћана у Европи. Примање хришћанске вере је код Срба ишло упоредо са стварањем њихове прве државе у првој половини 9. века.

Оно што је било пресудно у крштавању свих Словена, не само Срба, је настанак словенског писма, глагољице и ћирилице, средином 9. века. Писменост је неразлучиво повезана са примањем хришћанства на народном језику. Прва књига преведена са грчког и записана на словенском језику је била управо Свето Писмо.

Кристина: Really—who wouldn't? Serbian parents, even those who are not financially well off, do not ask their adult children to pay them for rent or food. They would rather their children save up that money in order to pay for their own homes, buy a car, go on a trip or simply have money to go out.

Младен: In return, parents assume the right to tell their adult children what to do with that money, what to spend or not spend it on, how to live their lives...

Кристина: Yup. That sounds about right.

Младен: Traditionally in the Serbian village homestead, at least one child would stay to live with the parents, and either a part of the house would be set aside or an entirely new house would be built for that child and their new family. On the same homestead or nearby, usually would live the oldest generation, the parents of the parents. That tradition partially carried into city life as well. Sometimes, all three generations would live in the same apartment.

Кристина: Just as parents take care of their children, they also take care of their elders, parents, and even aunts and uncles if they do not have their own children to do so. Older parents and grandparents are visited often, and when the need arises, are taken care of in either their house or the children's house. Seniors' residences are only a "last resort" option among Serbs. Only those who have nobody to take care of them, or have a more pro-Western way of thinking and decide for themselves, go to live there. When an older parent or grandparent is no longer able to live independently, they even sometimes come to live with their children or grandchildren.

RELIGION, LANGUAGE, AND ALPHABET

Младен: Serbs began converting to Christianity at the beginning of the 7th century. That process finished in the 8th century, and from then onwards, we can track the development of the Serbs as a Christian people within Europe. The Serbs' conversion to Christianity went hand-in-hand with the formation of their first country in the first half of the 9th century.

One of the decisive factors in converting not only the Serbs, but all Slavs to Christianity, was a Slavic alphabet—first Glagolitic, then Cyrillic—in the mid-9th century. Literacy was inextricable from conversion to Christianity through the native language. Indeed, the first book translated from Greek and written in a Slavic language was the Bible.

ЈЕЗИК

ВЕРОСПОСРЕТ

Кристина: За учвршћивање хришћанске вере је пресудан утицај имало то што су богослужбена, проповеди народу у цркви обављана на народном језику, који је верницима био разумљив.

Након раскола Хришћанске цркве 1054. године, на подручју данашње Србије је почело да доминира православље. Томе је допринео долазак на власт династије Неманђића, који су Србију не само ујединили, него се Стефан Неманја у спољној политици определио за Византију, а тиме и византијски духовни, односно православно-хришћански културни утицај.

Младен: У данашњој Србији је православно хришћанство доминантна религија са 85% заступљености. Остале религије су католицизам 10.4%, ислам 3.3%, протестанти 0.92%.

Црквене и верске заједнице у Србији су независне од државе и пред законом су све једнаке. Иако не постоји државна религија, највећи православни празници, Божић и Ускрс, уједно су и државни празници.

Кристина: Званични језик у Србији је српски, а званично писмо ћирилица. У мултинационалним срединама су у употреби и мањински језици: мађарски, словачки, румунски, хрватски...

Употреба латиничног писма је наслеђе из периода када је постојала заједничка држава јужних Словена, Југославија, тако да је још увек у употреби, иако је званично ћирилично писмо регулисано Уставом Републике Србије.

Младен: Српски језик припада групи јужнословенских језика. Реформа Вука Караџића из 1868. године је упростила азбуку и правопис и прогласила основна начела:

1. За један глас једно слово
2. Писати као што говориш, а читати као што је написано
Сетам се како је мој млађи брат одговорио кад су га у другом основне питали шта је Вук казао. Одговорио је да је Вуково правило: Писати како се пише, а читати како се чита.

Кристина: Има смисла. Вук је из азбуке избацио све непотребне знакове и створио неке нове. Тако је добијена азбука од 30 слова, која је, према многим ауторима, најјасније писмо на свету.

Младен: Велики ирски писац и нобеловац, Џо Бернард Шо, сматрао је да је ћирилица најјасније вршеније писмо на свету и заокружен и логичан систем. Тестаментом је оставио 360 000 фунти оном Енглезу који успе да трансформише енглеску абецеду онако како је то Вук учинио у ћирилици: да за један глас има једно слово.

Кристина: A strong factor for solidifying the Christian religion was the fact that church services and preaching to the people was done in the language of the people, which the new believers understood.

After the Great Schism in 1054, Orthodox began to dominate in the area that is today's Serbia. This contributed to the Nemanjić Dynasty's rise to power. Not only did they unite Serbia, but also Stefan Nemanja politically opted for Byzantium, and with that came the Byzantine—that is, Orthodox Christian—spiritual and cultural influence.

Младен: In today's Serbia, Orthodox Christianity is the dominant religion at 85%, followed by Catholicism at 10.4%, Islam at 3.3%, and Protestantism at 0.92%.

Church and religious communities in Serbia are independent from the state and are all equal in the eyes of the law. Although there is no state religion, the biggest Orthodox holidays—Christmas and Easter—are also statutory holidays.

Кристина: The official language of Serbia is Serbian, and the official alphabet is Cyrillic. In multicultural areas, other minority languages are used as well, such as Hungarian, Slovakian, Romanian, and Croatian.

The use of the Latin alphabet is inherited from the time when the southern Slavic countries were united in the country of Yugoslavia, and it is still commonly used, even though the official Cyrillic alphabet is regulated by the Constitution of the Republic of Serbia.

Младен: Serbian belongs to the Southern branch of Slavic languages. The language reform of Vuk Karadžić in 1868 simplified the Serbian alphabet (azbuka), orthography, and proscribed two basic principles:

1. For one sound, one letter.
2. Write as you speak, and read as it is written.
I remember very well what my younger brother said in Grade 2 when he was asked what Vuk said. He answered that Vuk's principle was, "Write as it is written, read as it is read."

Кристина: That makes sense. Vuk got rid of all unnecessary symbols in the modern alphabet, and invented some new ones. This is how we got a 30-letter alphabet, which is—according to some authors—the most perfected alphabet in the world.

Младен: The great Irish writer and Nobel Prize winner, George Bernard Shaw, believed that Cyrillic was the most perfected alphabet in the world, and followed a rounded and logical system. In his will, he left £360,000 to anyone who managed to transform the English alphabet in the same way Vuk transformed the Cyrillic one: that every phoneme have one letter.

СПОНЗОРИ САН-А ТОКОМ ПРОТЕКЛИХ 10 ГОДИНА

У САН-у и ви можете рекламирати ваш бизнис/професионалне услуге. Ваша финансијска подршка ће допринети мисији часописа за промовисање и одржање српског идентитета у дијаспори.

За више информација у вези са рекламирањем у штампаном издању часописа и/или на веб-сајту:

<https://www.sanmagazine.ca/rs/advertise>

ХВАЛА • THANK YOU

Српско канадски часопис САН се захваљује свим **СПОНЗОРИМА**

који су донацијама и рекламирањем у штампаном издању САН-а, као и на веб-сајту sanmagazine.ca подржали часопис и значајно допринели опстанку САН-а.

Хвала вам на подршци и поверењу које сте нам указали!

Gold Златни

Bronze Бронзани

Silver Сребрни

Dr Lukic Dental

Sutton
Mili Drapic
Sales Representative

Ivic Construction Ltd

LUKA LAW

Luka Vukelić
Barrister & Solicitor

Mike Donia
REAL ESTATE AGENT
RE/MAX REALTY SPECIALISTS

MODULAR
HOME ADDITIONS INC

THE POPOVIC REALTY TEAM
REALTOR REPRESENTATIVE
VICTORIA, CANADA

Sweet Gallery

Meest

CH4IRM
CH4IRM
unisex hair salon

RIVIERA
NAIL ARTISTS

THEVENTI
NAIL ARTISTS

Anabella Dental

MEGA AUTO
Car Wash & Service

VIP
VOROBJEV
Beauty & spa

MILE'S PAINTING

BVB CONSULTING INC

ДОНАТОРИ

Гордана Стојић

Anne Radojčić

NORSEMAN
MORTGAGES

TEAM MILIDRAG
THE DYNAMIC BEAUTY INC.

Healing
THERAPY

OLD MILL
PASTRY & DELI

Sun-tout's

Scarlett Pearl
LUXURY SPA

LJILJANA ZRANKOVIC
SALES REPRESENTATIVE

Hearing
Choice

TISA
RENOVATIONS INC.

СРБИ ШИРОМ СВЕТА

ПИШЕ

Милица Плоговац

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА НАЦИОНАЛНЕ ДИЈАСПОРЕ

Дело које ствара дијаспора о дијаспори: ризница хибридне исељеничке културе

Издавачка кућа „Impressions“ припрема монографско-биографски лексикон, обимно и луксузно опремљено литерарно сведочанство о значајним личностима из расејања потеклим са простора бивше Југославије и њиховим потомцима, значајним странцима повезаним са њима, одабраним личностима које не живе у иностранству али са емиграцијом имају блиске везе, као и о стваралаштву свих њих.

Фокус „Енциклопедије националне дијаспоре“ је на животнописима особа које се на било који начин сматрају релевантним у тренутку њеног настајања. Дали неко заслужује да му се биографија нађе у „Енциклопедији“ одређује се паљивим истраживањем.

Аутор и главни и одговорни уредник „Енциклопедије“ је Иван Калаузовић. Иванус, вишегодишњи новинар и публициста, хроничар и истраживач дијаспоре. Сарадник је Радио-телевизије Србије, Радио Београда, листа „Огледало“ (Serbian Mirror) из Чикага и других медија. Он предводи редакцију која путује светом и интервјуише особе које су јој претходно препоручене.

„Упознао сам много дивних људи. Свауда топло дочекан, благосиљан сам животним причама које ћу дуго памтити. Идентични разлози одласка из матице у неколико таласа, снажно и горко сећање на распад Југославије и 1999. годину, но и неискоренива срданост, духовитост и друштвеност – то су, шутро подвучени, неки од записа из моје бележнице са ових путовања“, каже Калаузовић и додаје:

„Истакло бих оне који се неуморно боре за очување материјег језика, а тиме и културе своје земље рођења. Свима које сам до сада срео и са којима сам се састао се захваљујем на издвојеном времену и гостопримству са жељом да неслоте међу њима никада не буде.“

Објављивање првог тома „Енциклопедије националне дијаспоре“ очекује се до краја 2025. године. Штампаче се на ћирилици, на најквалитетнијем папиру, имаће шивене табане и тврд повез. Биће то пионирско издање у оквиру едисије „Најбоље из дијаспоре“. У плану је издавање више томова „Енциклопедије“, али њихов укупан број није дефинисан с обзиром на хроничарски карактер овог лексикона.

„Биографије сваког тома 'Енциклопедије' ће бити поуређане азбучним редом, као и код осталих књига речничког типа. На крају ће се налазити списак коришћене литературе, пре свега дела којих су аутори уршилине личности. Све биографије ћемо пре штампања представити и онлајн, путем портала 'Едијаспора': www.edijaspora.org“, појашњава Калаузовић.

На досадашњој подршци издавачка кућа „Impressions“ се захваљује: Алексу Маческом, Ивани Достанић (САД), Катарини Костић (Канада), др Вјери Рашковић Зеџ (Аустрија), Сави Ко-стадиновском (Немачка), Зорану Јовановићу (Швајцарска), Ради Рајић Ристић, др Горану Аранђеловићу, Новаци Редићу (Италија), Адаму Казеу, др Нини Марковић Казе (Аустралија), Мери Илић (Индонезија), Конгресној библиотеци (САД), удружењу за сарадњу са дијаспором „Матица“, Културном центру

„Српски Вашингтон“, Информационо-комуникационом центру „Едијаспора“ и Студију „Зена“ (Србија).

Први примерци „Енциклопедије националне дијаспоре“ биће похрањени у Народној библиотеци Србије у Београду и Конгресној библиотеци у Вашингтону, а они се могу и резервисати по промотивној (претплатној) цени на веб-сајту издавача:

www.impresso-nr.rs или www.impressionspublishing.com, односно едције: www.najbojeidijaspore.com.

Планирају се преводи „Енциклопедије“ на енглески, немачки, италијански, шпански, руски и арапски језик.

САН у разговору са тимоном организације
Културни трг (CulturalSquare.org)

СРПСКИ ДАНИ У МАЈАМИЈУ

Српски дани у Мајамију представе богатство српске културе у Музеју историје Мајамија (101 W Flagler St, Miami, FL 33130).

Манифестација ће трајати 120 дана, а свечано отварање заказано је за 13. септембар 2025.

Зашто је важно представити српску културу у једном од водећих музеја у Мајамију? На који начин овакав догађај може допринети бољем разумевању и прихватању српске заједнице у дијаспори?

Представљање српске културе у престижном музеју у Мајамију има изузетну важност јер пружа прилику да се једна богата, али често недовољно позната култура, прикаже широј међународној публици и то на простору Југоисточне Флориде (око 7,5 милиона становника) где се по службеним статистикама говори 128 језика. Овакав догађај доприноси разбојању стереотипа и јачању међукултурног разумевања, док истовремено ојачава идентитет српске заједнице у дијаспори. Кроз уметност, музику и традицију, ствара се мост између српског народа и локалне заједнице, подстицајући међусобно поштовање и прихватање – Културна дипломатија у пракси.

Како очување културне баштине кроз овакве манифестације утиче на младе генерације Срба у иностранству?

Културне манифестације оваког типа играју кључну улогу у очувању идентитета код млађих генерација Срба који

... БЛАГОСИЉАН САМ ЖИВОТНИМ ПРИЧАМА КОЈЕ ЋУ ДУГО ПАМТИТИ.

Детаљи самог догађаја, ко све учествује, пријаве и шта ће све бити?

Догађај ће бити одржан у Музеју историје у Мајамију (око 5.000 посетилаца месечно), отварање је 13. септембра 2025. и трајаће 120 дана. Учествоваће реномирани српски уметници, фолклористи, музичари, као и гости из локалне заједнице. Програм укључује изложбу традиционалне и савремене уметности, наступ фолклорне групе, музичке перформансе, радионице за децу и радионице за одрасле. Пријаве за учешће и посету, као и детаљан распоред могуће су путем званичне веб-странице догађаја: www.culturalsquare.org/115

Какава је била организација сличних или истих догађаја ранијих година?

Неки од сличних догађаја у организацији Културног трга, који промовише модерну и традиционалну културу Балкана и њену сарадњу са свим осталим светским културама, су следећи:

- CultureFest 305, Miami (4. новембра, 2023).
- FITCE, Ft. Lauderdale (4. i 5. октобар, 2023).
- SCA Orlenac, Premier Folk Dance Concert, A SERBIAN STORY, Miami (9. јун, 2018).

Сваки од поменутих догађаја допринео је видљивости српске културе на међународној сцени и створио трајне везе међу учесницима и посетиоцима.

”

... ИНСПИРАЦИЈА
ЗА ЛИЧНО И
ПРОФЕСИОНАЛНО
АНГАЖОВАЊЕ

У ПОДНОЖЈУ ЦРНОГ ВРХА

Моја авантуристичка, номадска природа не припада ниједном географском центру – она не полази ниоткуда и не тежи повратку. Све тачке света за њу су подједнако далеке или блиске, јер пут није кружан, не иде од до, и назад. За сада ту унутрашњу ватру, ту топлоту центра, одржавају моји родитељи.

Идентитет места у меморији и свести људи често се формира на основу његове морфологије – изгледа, распореда и форме градских структура. У нашој унутрашњој мапи, управо облик грађевина и слободних простора даје месту онај препознатљив карактер који остаје у сећању.

Много је места на овом свету где и даље желим да стигнем, али само једно и једино сигурно место је моја шкољка испуњена најчистијом љубављу. Тамо се усред ноћи плеше, ћути и жестоко расправља, плаче и љуби да прође, верује безрезервно и недостaje.

Нови мени непознат стан мојих родитеља је у улици Бранка Радичевића. Купљен је након мог одласка из земље. Родитељска кућа у којој сам одрасла ја, а потом и моја деца, имала је трешњу. Тада ју је засадио мени под прозор над смо се доселили. Из своје собе сам је у пролеће мирисала, а у рано лето и брала плодове. Од крађе комишијске деце чували смо је мердевинама, уз које су се неометано пели, али бар нису ломили гране. Моји синови су чак имали и љубашку на њој. Трешња је узрок што је тата продао кућу. Није могао да посматра комишијску децу, а да не заплаче за својим унуцима. У стан су пренели оно најважније – слике, књиге и клавиј. Ја, пак, при одласку у емиграцију нисам понела ништа, чак ни фотографије. Кад си принуђен да спакујеш животу два кофера, неминовно постанеш практичан и носиш само корисне ствари. Веома рано сам научила да живим као Индијанци. Они се кроз природу крећу носећи тек неколико корисних ствари: алат, оружје, посуђе, одрану кожу... А када све то више није потребно, остављају их на сигурна места, за неког ко ће наћи,

коме ће затребати. То је најлепши пример солидарности али и просејености. Алтруизам у свом најсуптилнијем облику.

Дочекати Јутро у родитељском дому је посебно задовољство. Тата је устао само тренутак раније, довољно да пристави кафу и сачека своју жену да се разбуди. Она је само тренутак касније легла након што је прочитала бар пар редова књиге коју сам јој оставила. Новац сам дошла раније, нису ме очекивали, затекла сам их како плешу. Он у једној руци држи кесу од катетера да му се не вуче по поду и да га не саплиће, а она подигла главу и смеши му се, једно друго држе за руке. Мени само махнуше преко рамена: Стигла си.

Стигла сам из села у чију душу сам уронила своје руке, скоро па у неком другом животу. Стампедо сећања и осећања преглази ме. Тог давног октобра била сам председник жирија културно-просветне заједнице у оквиру сеоских сусрета и надметања. Заљубила сам се у житеље, у сваку травку и студену речницу, у сваки вез, у сваки колоски траг, у корак и доскок. У досежу до главног пута који село пресеца на пола, као кућа на кући да стоји. Школска зграда има велику физкультурну салу са подијумом. Столице поређане у две колоне уз зид, једини сто је у центру, тик уз позорницу, за којим седимо нас троје, чланови жирија. Дрвене клупе у редовима поређане иза нас испуњене су до последњег места. Програм презентације два села састављен је из неколико делова: драмски текст или рецитација, мала и велика певачна дружина, дејчи, одрасли и сениорски фолклорни ансамбл, прво једног па онда другог представника села.

Пре почетка те вечерње приредбе обилазимо провинчно село и разгледамо поставку неког за ту приреду импровизованог сеоског музеја. Село домаћин је једну стару кућу сместило у једно давно заборављено доба и опремили старим намештајем, ручним радницама и умотворинама. Домаћин, председник месне заједнице, обавештава нас да је оживљен обичај раног божијног јутра. Пред кућом на улазу стоји бадњак, дечак који нас дочекује подиже га с прага, отвара шкрипљава дрвена врата и радосно узвикује:

- **Срећан Божић, домаћине!**
- **Мир божиј, Христос се роди!** — отпоздрављају унућани.

У кући га дочекује сељак у опанцима и шајкачом, белом кошуљом, раширеним руку. Жена га води до огњишта, над којим се пуши кукурузни качмак, заливен јајмаком. Скида га сватре да направи место пољајинику, који је спреман да зацара радост унућанима. Уз прозор постављен низак сто и пет троновних столица. Судови од печене глине, цветним китицама мишарици, свечарски су разбашкарени на столу. Грне поднадуло црвеним сурим паприкама, које су напуњене млевеним месом, орасима и пасуљем. Пребранац у тавчету са златно црвеним уљем на ободу, надмеће се са сармом и сувим ребрима, украшеним и свадбарским купусом у туљечарку. Пред сваком баницом стоји тестија за воду, дрвене кашике, виљушке и јајаста чинија са белолучним паприкама и врвцом. У црепуљи се распитовалила чесница, набрела од дуката, коју хаптају сви присутни на знак домаћина. Окрећу је у круг како би заокренули годину на плодну житницу и рукама раздиру издајући свако свој део. Наздравља се из чокањчића љута ракија препеченица и почиње божијни ручак.

На другој страни огњишта под другим прозором је сеђија ћилимом прекривена. Уз њу прелица и разбој, на зид наслоњена сушилица на којој висе уштрикани бели столњаци руком везени. Прахер уз два ћилима на четири пресађијена на дрвеној столици са наслоном. Изнад огњишта неколико посуда и кожни мехур са две даске подглављен за потпиривање ватре. Седимо на троновне и гостимо се. У сали цика, вриска, граја. Фолклор, напевавање, певачке дружине, шарени свет, навијање, аплаузи, победа домаћина. Сlike живо искачу док се приближавају вијугавим путем.

Данас то планинско село броји четири становника, машем старици налаћеној на капију, једној од њих четворо. Због ових белих кућа, многи очеви и стричеви поводише очи, престајави да врте чесницу. Сад су се напуштене. Проимичем одакле пуча поглед. Види се град моје младости у даљини.

До куће, коју по сећању тражим, пробијам се кроз зарасо коров, на великом нагибу је, али ипак право стоји. Ушанчена и ушукана с једне стране комишијском отградом, а с друге остацима некадашњег коша и помоћних просторија. Лето је па је растине високо, брани пролаз улазним вратима.

ДИВЉЕ, СВЕ ЈЕ ОВДЕ ДИВЉЕ, САМОИНИЦИЈАТИВНО РАСТЕ И ПРКОСИ.

Беееее! И ован би да ме спречи да уђем у њу. Кућа није моја. Испред мало, кад је прође, почиње нагиб стрм према реци. Некадашње дворште пуно стабала шљива. Гране се високо, а право држе, коштуњавао и најемено, има и по неки плод. Дивље, све је оВДЕ дивље, самоиницијативно расте и пркоси. Сунце га греје, киша га храни, оВДЕ му обрсте оно што човек окопава кад од стабла очекује плодове. Сурово, али поједностављено. Корист од природе производи рад на њеном уређењу, то савремено племенито бављење уређењем дивљине, називају припитомљавање. А шта је друго него корист. Дам ти, дам ми. Никада нисам имала село, моје су породице градске. Па ипак не мораш никад ништа да поседујеш да би имао.

Моја Мама-Рада, дадиља, имала је своје село, Кацабаћ, у околини Лесковца. Она ме сваког лета водила у своју родитељску кућу. Иста кућа као ова, исти брежуљак, иста река, све исто. Лежим на триви, али због нагиба као да сам заваљена у плетену столицу, ону исту коју сам пред Јутро пунила из топлот кревета, без обзира што сам знала да ће да ме гред. Ту насред воћњака забацила бих главу и кроз зеленило посматрала небо. То су били ретки тренуци кад нисам низала приче у својој глави, кад сам одмарала чаробњак. Кратко би то трајало, док се остали не би размилели и почели да довикују: дај, додај, подигни, принеси, хоћеш, снај! Те ритуале празног хода кроз гране, упражњавала сам кроз цело детињство.

Зури у небо, сликам тај поглед, нећу да ми нестане, будаласто верујем ако га усликам некаким апаратом и то забележим, он ће да траје.

ПИСА
Дијана Димитровска

ЗАДУЖБИНА ТРЕПЕРАВА ОД ЗЛАТА

МАНАСТИР БАЊСКА, ЗВЕЧАН, ЗАДУЖБИНА КРАЉА МИЛУТИНА

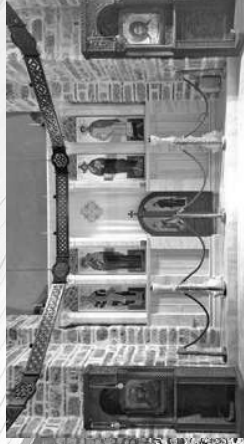
Био је један од најбогатијих манастира икада јер га је краљ Милутин богато даривао и одредио за царску лавру, где ће почивати.

Блиставу прошлост, да блиставија не може бити, имао је слави манастир Бањска, недалеко од Звечана. Био је један од најбогатијих манастира икада на српском територијалном и духовном простору. Његов ктитор, краљ Милутин Немањић (1282–1321) није штедео новца на његовој изградњи. Била је то бајковита грађевина у раском стилу, по узору на Студеницу, лепа и складна, од тробочног гланчаног мермера, са рељефним прозорима у романском духу.

Унутрашњост цркве је треперила у златним одсјајима који су долазили од фреска које је краљ дао да се обложе златним листицима и сеуда околу се разливала светлост од разних златних украса, црквених сасуда и реликвија. Све се у краљевој задужбини купало у златним слатковима, као, уосталом, и сам српски двор у Неродимљу (дворац краља Милутина), где се јело из златних и сребрних тањира, златним и сребрним есајом, намештај је био украшен свиленим златом, а сам краљ Милутин носио је на себи мноштво блиставих драгоцености. Византијски изасланик Теодор Мехит, који је боравио на српском двору крајем 13. века, описао је и краља и двор у својим белешкама: „Око тела имао је више намота од скупоценог камења и бисера, колико је год могло да стане и сав је трептио у злату“, забележио је Мехит.

Србија је у то време имала огромне приходе од рудника, захваљујући којима су грађене задужбине, издржавала се војска и ширила држава. Из таквог богатства никао је манастир Светог архифанона Стефана, познатији као Бањска (1312–1316), која је сматрана чудом од лепоте и слаја. Сам манастир је био богат јер му је краљ даривао бројне поседе, о чему сведочи његова краљевска повеља, и прогласио га је царском лавром, по реду четвртог, иза Студенице, Милешеве и Сопотана. Опеван у народној поезији постаје средњовековни критеријум за најбоље: „Призренске цркве патос, дечанска црква, пећка припрата, бањско злато и ресавско писање, нигде се не могу наћи.“

Али, као у некој поучној причи, толико злато као да

**ПРИЗРЕНСКЕ ЦРКВЕ ПАТОС,
ДЕЧАНСКА ЦРКВА,
ПЕЋКА ПРИПРАТА,
БАЊСКО ЗЛАТО
И РЕСАВСКО ПИСАЊЕ,
НИГДЕ СЕ НЕ МОГУ НАЋИ.**

”

је донело проклетство о коме ко га је поседовао, па и краљу Милутину. Када је изненада умро 1321. године, у двору у Неродимљу, архиепископ Данило пребацио га је у манастир Бањска. Али, знајући да краљ стигне у своју вечну кућу, читави одреди пљачкаша вребали су да отму његово богато украшен леш. Сахрањен је у Бањској, уз знатне тешкоће које су потрајале јер је његов гроб морао да се чува од попова. После три године из гроба краља Милутина, забележено је, почела је да избија светлост. Тело српског краља је извађено, било је нетрулежно, што је био сигуран знак да је краљ постао свети.

Али, свети краљ неће у миру почивати у својој богатој и лепој задужбини.

После Косовског боја, када ће манастир бити порушен, тело краља Милутина ће бити пребачено у Трепчу, а затим 1455. године у Софију у Цркву Св. Недеље. Накалост, српски краљ Милутин и данас ту почива, а не у једној од 42 цркве колико је за 42 године своје владавине – појојни владика Артемије са представницима Бугарске православне цркве о враћању краља у своју домовину. Толико дуго је српски краљ Милутин у Бугарској да Бугари мисле да је њихов!

Србија није имала среће да јој манастир остане у наслеђе онакав какав га је краљ Милутин изградио. Османлије које су освојиле Балкан после Косовског боја (1389) ово ће свето место претворити у војни логор, а складну треперу цркву у цамију. Дуго ће манастир Бањска трпети понижење и насиље. Тек када Турци крајем 18. века напусте заувек Србију, Бањска ће дочекати пажњу. Србија ће урадити конзервацију и реставрацију цркве, а затим ће се спровести и детаљно археолошко истраживање.

Неће то бити почетак мирног периода: деведесетих година ће албански сепаратисти уништити оно што је муко трно сачувано и реставрирано. Страдаће лепа црква светог српског краља а са њом и наша историја и баштина. Манастир Бањска ће некако преживети и дочекати 2004. годину, када је патријарх Павле са осам архиепископа и мноштвом свештенства служио свету литургију у част поновног рођења манастира.

Данас манастир Бањска више не трепери у одсјају злата и сребра које су одавно отребали са фреска и разнели његове драгоцене реликвије, али живи огрунут нежном бригом српског народа.

Хрисовула за крст
Краља Милутина
(детал)

„ ... СИМБОЛ БОРБЕ ЗА СЛОБОДУ СРПСКОГ НАРОДА

Херцеговинци у заседи, "СРБАДИНА",
16. 02. 1876. (Агетал)

БОЈЕ И ЈУНАЦИ ИЗ УСТАНКА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ,
1876. год.

Боје и јунаци из Устанка у Босни и Херцеговини,
Орао великим илустрованим календару, 1876.

МУЗЕЈ

НЕВЕСИЊСКА ПУШКА

150 ГОДИНА ОД ХЕРЦЕГОВАЧКОГ УСТАНКА ПРОГРАМ ИСТОРИЈСКОГ МУЗЕЈА СРБИЈЕ

Поводом обележавања 150 година од почетка Херцеговачког устанка, познатијег као Невесињска пушка, Историјски музеј Србије током јуна приређује посебан програм у свом простору на Тргу Николе Пашића и у Њонаку кнеза Милоша.

Кроз серију предавања, посетиоци ће имати прилику да сагледају овај устанак не само као локалну побуну већ као историјски догађај који је одјекнуо у читавој Европи и утицао на уметност, књижевност и дипломатску сцену 19. века.

Покренут као одговор на феудалну неправду и верску дискриминацију, устанак је убрзо прерастао у симбол борбе за слободу српског народа и постакао хуманитарну и политичку реакцију широм Европе, доведши до Велике источне кризе и Берлинског конгреса 1878. године.

Програм осветљава овај период као време храбрости, страдања и стваралачке инспирације, али и као почетак низа догађаја који ће обликовати српску и европску историју у наредним деценијама.

ФИНАНСИЈЕ И НЕКРЕТНОСТИ

ПИШЕ
Тино Брелјак

ЕМОЦИЈЕ ОСТАВИТЕ ИСПРЕД ВРАТА

ЗАШТО НЕ ТРЕБА ДА СЕ ЗАЉУБИТЕ У ВАШУ БУДУЋУ ИНВЕСТИЦИОНУ НЕКРЕТНОСТ

Инвестиција није дом и није мјесто за емоције. Ево зашто је важно да останете рационални. Инвестирање у некретности може бити веома узбудљиво: бирање локације, уређивање простора, одушевљење погледом са терасе итд.

Међутим, постоји једна грешка коју многи нови (па чак и искусни) инвеститори праве: заљубљују се у своју, потенцијално некретност. И ту почињу проблеми. Звучи безазлено, али емоционална повезаност може вас коштати времена, новца и објективности. У наставку објашњавамо зашто је важно задржати професионалну и, рецимо, хладнокрвну дистанцу када је у питању ваша будућа инвестиција.

Ако емотивно анализираете потенцијалну инвестицију, постоји могућност да теже донесете рационалне одлуке. Не дозволите да вам сјајна локација, импресиван поглед са прозора или предивно уређена кухиња замали мишљење. Важно је обратити пажњу на то да ли се некретнина може брзо изнајмити квалитетним закупцима, да ли генерише позитиван новчани ток, као и колики је њен потенцијал за раст вредности. Наравно, понекад се сви ови фактори могу поклопити, што представља идеалан сценарио, али је кључно претходно спровести детаљно истраживање и темељно анализирати све релевантне бројке.

С друге стране, уколико је некретнина која вам се допала заиста у беспрекорном стању, важно је запитати се колики је износ продавац већ уложио у њено уређење и колико додатно ви плаћате да би се њему та инвестиција исплатила. Можда постоји могућност да пронађете сличну, али мање уређену некретност, у коју бисте сами инвестирали

у реновацију и на тај начин остварили додатни финансијски добитак.

Инвестиција није лична ствар, она треба да буде вођена бројкама, не емоцијама.

Ако сте купили некретност која није уређена и планирате да је реновирасте, важно је да је уређујете с циљем издавања или продаје, а не као да ћете ви живјети у њој. Улагања могу бити скупа, а ваш лични стил можда неће одговарати потенцијалним закупцима. Најбоље је имати реалан буџет и држати се неутралног, једноставног изгледа који може да се допадне већини. Избегавајте луксузне завршне радове који неће донијети пропорционалну зараду. Укратко, размишљајте тржишно, а не лично.

Власници који се превише вежу за своју некретност често забораве да поставе границе. Лако се деси да закасните с наплатом кирије јер вам је закупца симпатичан или пређутите кад се не поштују договорена правила. Али да би инвестиција стварно била успешна, важно је да знате шта хоћете и да се тога држите. Закупци нису другари за кафу – то су људи с којима сарађујете, и тај однос треба да буде професионалан. Кад су правила јасна и сви их поштују, онда има мјеста и за коректан, људски однос. Укратко: чист рачун, дуга љубав.

Када се емоционално вежете за једну некретност или локацију, лако је изгубити широку перспективу и занемарити боље, исплативије прилике. Уместо тога, распоредите своја улагања у различите типове објеката и на више места. Тако ћете умањити ризик и изградити стабилнији портфолио. Не улажите срце, већ памет, некретности су средство, а не циљ сам по себи.

Улагање у некретности није о емоцијама – већ о стратегији. Када оставите осјећања по страни, доносите боље одлуке, остварујете бољи поврат и мање ризикујете. Волите своје финансијске циљеве. Ваша некретнина? Она је само средство да до њих стигнете.

ПИШЕ
Жељка Деспотовић

ПОСЛЕ ИЗБОРА – 51. САВЕЗНА ДРЖАВА – НИ ПОД РАЗНО

Донедавно је политика у Канади била једна од најмање интересантних и дефинитивно мање популарних тема за дискусију и анализу. Али од доласка Трампа на власт у САД, ситуација се драстично променила и као да се цела нација пробудила из дугог политичког сна. Крајем априла изашли смо на федералне изборе. Укупно 19,5 милиона Канађана је гласало и одзиви од 68,7% (62,6% на последњим изборима 2021. године) је највећи забележен од 1993. године. У Канади влада парламентарна демократија са чак 20 регистрованих странака, али се у реалности, слично САД, политички систем заправо своди на двопартиски, максимално "тропартиски". Од око 20 регистрованих странака, чак неколико је оних које промовишу комунизам, попут Комунистичке странке Канаде и Марксистичко-лењинистичке странке Канаде, затим ту је неколико странака које се залажу за једно питање, попут Странке за заштиту права животиња, или Маријуана партије. И **коначно у Канади имамо и тзв. "сатиричну" партију – „Странку носорога“**. Назив ове партије је одабран јер „носорог има дебелу кожу, баш као и политичари“, што доприноси сатиричном карактеру странке која је између осталог обећала **„да неће испунити ниједно обећање“**.

Али шалу на страну, Канађани су поклонили своје поверење либералима. Либерална странка је за само шест недеља пре избора практично „устала из гроба“, са осам милиона гласова више које су стекли од „преврљивих“ гласача. Марк Карни, лидер Либералне странке, водио је предизборну трку заправо против Трампа. Оставио је утисак на гласаче као врло компетентан и образован, са импресивним резимеом не као политичар, већ више у улози економисте који је радио за многе Г7 државе, а посебно је стекао углед као гувернер Банке Канаде, под чијим је

руководством Канада избегла најгоре последице током велике финансијске кризе 2008. године. Мање је познато да је од 2011. до 2018. године Карни био лидер у Комитету за финансијску стабилност (*Chair of the Financial Stability Board*) чији је мандат координирање рада регулаторних тела у целом свету, при чему је сам Карни имао кључну улогу у глобалном одговору на америчке регулативе током првог Трамповог мандата.

Поред увођења царина Канади, Трамп је више пута у протеклим неколико месеци показао и да је сасвим озбиљан када тврди да би Канади и Канађанима било боље у 51. америчкој савезној држави, што је на другој страни границе, код нас у Канади, изазвало бурну реакцију. Марк Карни је још у току предизборне кампање тврдио: „Да буде потпуно јасно, што сам рекао саваноме ко би ово питање потегло било јавно или приватно, укључујући и председника (Трампа), нема шансе да се то деси.“

По речима Бошка Јакшића у **Политици**, у априлу 2025. године: „Пошто је разматгао морални компас Америке, Трамп као да копира Путина. Од пријатељске Канаде прави непријатеља по истој матрици по којој је председник Русије од пријатељске Украјине створио непријатељског суседа.“

Трамп остаје истрајан у својим тврдњама да Канада, будући да није у стању да економски преживи без нефер економске размене са САД, треба да постане 51. савезна држава. Остаје нам да се уверимо да ће либерали успети да одрже предизборна обећања, а између осталог и да пронађу начин да Канаду изведу из трговинског рата који прети да земљу убаца у рецесију.

Овај чланак је део иницијативе Локално новинарство

МЕРЕ ЗА РЕШЕЊЕ СТАМБЕНЕ КРИЗЕ У ТОРОНТУ

Стамбена криза у Торонту је ескалирала током последњих година. Настала је као последица вишеструких фактора: раста становништва, недовољне градње, рестриктивних урбанистичких прописа, пораста трошкова изградње, повећања каматних стопа на стамбене хипотеке, као и општег пада животног стандарда.

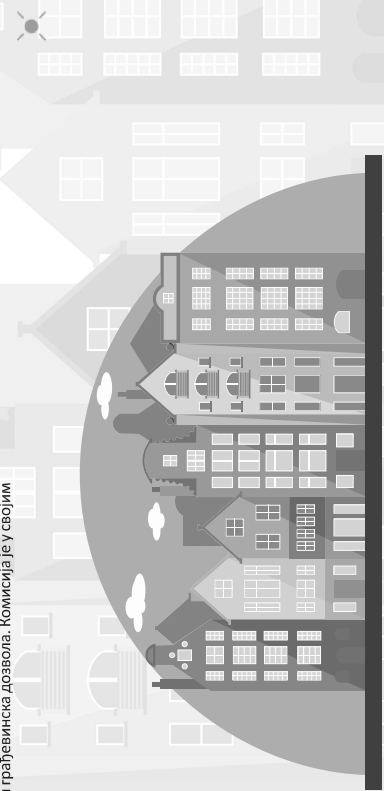
Изградња нових кондоминијума је у драстичном паду, а инвеститори који су већ започели пројекте сучавају се са озбиљним финансијским изазовима. Продаја новизграђених станова је најнижа у последњих 30 година, што и није изненађење имајући у виду тржишне ризике. Многи купци се држе по страни, поучени искуствима оних који су станове купили у фази пре изградње између 2019. и 2021. године. Данас услед повећаних камата и пада цена некретнина, ти станови вреде мањег него тренутну куповину. У марту 2025. на ширем подручју Торонта забележен је пад од 65% у изградњи нових станова и кућа, највећи у последњих неколико деценија. Паралелно с тим, у сектору државно субвенционисаног становања (*social housing*) листе чекања су у последњих десет година порасле за чак 50%.

У тороџанској општини, у последњих неколико година, предузете су агресивне мере у циљу укидања административних препрека за креирање новог стамбеног простора, нарочито када су мањи објекти у питању. Године 2023. дошло је до револуционарне промене у закону о регулативама градског зонирања, градња до четири стамбене јединице постала је могућа без зонијнг баријера, чак и у деловима града који су традиционално били зонирани искључиво за породичне куће. Пре ове промене у урбанистичкој регулативи за свако одступање од зонирања било је потребно одобрење Комисије за урбанистичка одступања (*Committee of Adjustment*), што је често подразумеваало вишемесечно чекање. Без тог одобрења није се могла добити грађевинска дозвола. Комисија је у својим

одлукама узимала у обзир и ставове суседа, а жалбе комшилука су често биле довољне да се одбије захтев за градњу више од једне додатне стамбене јединице у деловима града зонираним за породичне куће.

У фебруару 2022. градска скупштина Торонта је одобрила изградњу тзв. „баштених станова“ (*garden suites*) и „станова уз прилазне уличнице између кућа“ (*apeway suites*). Ови пројекти морају да задовоље регуларне услове за зонирање, попут максималне површине, висине и удаљености од оградне двораша са суседом, итд., а ни за ове пројекте није потребно одобрење Комисије за урбанистичка одступања. Као и свака градња и ови пројекти морају бити у складу са Онтаријском грађевинском регулативом (*Ontario Building Code*). Додатна ограничења се односе на противпожарне безбедносне услове: максимално дозвољена дистанца од главне улице до улаза у баштени стан је 45 метара, уз обавезан пролаз ширине 1 метар и висине 2,1 метар за потребе ватрогасне и хитне службе. Одељење општине Торонто задужено за грађевинске дозволе (*Toronto Building*) у последњих неколико година увело је низ иницијатива у циљу убрзавања поступка и подршке стамбеној изградњи. Једна од значајнијих промена је прихватање сертификованих модуларних пројеката, као и усвајање стандардизованих планова за издавање грађевинских дозвола за породичне куће, баштене станове и станове у прилазним уличницама. Ово одељење је отишло и корак даље, од почетка 2024. уведена је тзв. експрес служба (*Express Building Permits*), која поред дозвола за тзв. мале стамбене пројекте и мала реновирања у комерцијалним просторима, омогућава и добијање грађевинске дозволе за додатну стамбену јединицу у оквиру породичне куће (*secondary suite*) у року од три радна дана.

Овај чланак је део иницијативе Локално новинарство

НЕДЕЉА ПРАВОСЛАВЉА ЗВАНИЧНО ОДОБРЕНА У ОНТАРИЈУ

Том Ракочевић, члан Онтаријског парламента

Прва званична недеља православних хришћана обележена је 22. априла на свечаном пријему у Парламенту Онтарија, у Квинс парку. Скупу су, поред представника Српске православне цркве, присуствовали и представници свих осталих православних заједница заступљених у Онтарију. Епархију канадску представљали су: Његово високопреосвештенство митрополит Митрофан, епархијски секретар Јован Марјанац и Ђакон Петар Марјановић.

Том Ракочевић, посланик Онтаријског парламента, имао је кључну улогу у доношењу Закона 167, којим је у децембру 2024. званично установљена Недеља православља у Онтарију. На свечаности у Квинс парку, Ракочевић је у свом обраћању истакао понос што присуствује првом званичном обележавању, захваљујући се представницима Српске и Коптске православне заједнице, као и свим православним јурисдикцијама.

„Наша вера је срце наше културе и основа нашег морала. Данас нас има скоро милион широм Канаде, и званично смо препознати у овој провинцији. Ово је време да покажемо ко смо, шта представљамо и да се ујединимо као православни хришћани,“ поручио је Ракочевић, захваљујући се свима који су допринели успостављању Недеље православља.

У кратком интервјуу за наш магазин, Том Ракочевић говори о историји иницијативе за усвајање закона који слави културни и духовни допринос православних хришћана широм покрајине.

Новинарка
САНА ЖЕЉА
Деспотовић
са Томом
Ракочевићем

ВЕРА НАС ЈЕ ОДРЖАЛА,
САД ЈЕ И ЗВАНИЧНО ПРЕПОЗНАТА

Како се зацела идеја о Недељи православља и колико је времена требало да се од почетне замисли спроведе у праксу?

Идеја о Недељи православља зачета је пре годину дана када сам разговарао са оцем Јованом Марјанцем у нашој српској православној цркви. У разговору смо дошли до заједничког закључка о значају препознавања православних хришћана, како источне тако и оријенталне православне заједнице у Онтарију. Након подношења иницијативе у покрајинском парламенту, предлог је прошао прво и друго читање, а затим крајем децембра 2024. прошао је и треће читање и званично постао закон (Bill 167). Предлог је добио једногласну подршку свих чланова покрајинског парламента. И ево данас обележавамо прву недељу православља са представницима свих православних заједница овде у Квинс парку.

Имали сте водећу улогу у целокупном процесу усвајања Закона. Реците нам нешто о изазовима са којима сте се сучаљавали, колико дуго је трајао процес и шта је допринело успеху иницијативе?

Закон 167 је прошао анонимно али како се ближио крај сви смо са великим нестрпљењем ишчекивали треће читање и заједно смо лобирали у свим православним заједницама широм Онтарија да ова иницијатива заживи. Крајем децембра 2024. изласан је Закон којим се званично обележава Недеља православља у Онтарију.

Успешно усвајање закона био је резултат заједничких напора и посвећености свих православних заједница да се у покрајини препозна постојање наше верске заједнице.

Закон представља формално признање нашег историјског присуства, утицаја и доприноса у покрајини.

Колико је значајно што је Онтарио препознао и званично усвојио Недељу православља?

Ми, православни хришћани, у Онтарију део смо разноврсног културног мозаика који нашу провинцију и чини тако дивном и јединственом. У нашој провинцији живи скоро милион православних хришћана али све до сада нисмо били формално препознати као друге верске заједнице. Сада, захваљујући овом закону за који смо се изборили, имамо званично формалну Недељу православља која ће се обележавати сваке прве недеље православног Ускрса. Сада је на свакој од православних заједница у провинцији да прослављају и шире учење о нашој вери.

Можете ли нам рећи нешто више о будућим плановима везаним за обележавање Недеље православља?

Ово је тек почетак али свакако желимо да наставимо са обележавањем Недеље православља сваке године овде у Квинс парку.

Гледајући унапред, планови за будућа обележавања имају за циљ да прошире и продубе ово признање кроз организовање разних образовних и културних догађаја у оквиру свих православних заједница.

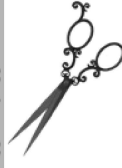
Такође, желимо да кроз дискусију покушамо да справљамо о значајним питањима везаним за православну заједницу и изазовима са којима се сучаљава.

Шта за вас лично значи формално препознавање православних хришћана као део мултикултуралне заједнице Онтарија?

Ово ми заиста много значи. Ја сам предложио овај Закон и добио сам једногласну подршку од свих политичких партија и посланика у парламенту. Заиста сам поносан што смо успели да изгнрамо ово до краја. Велики значај има и за мене лично као припадника православне цркве. То је моја вера и вера мојих синова који су крштени у православној цркви. То је вера мог оца и мојих предака и заиста сам поносан што сам припадник Српске православне цркве.

Овај чланак је део иницијативе Локално новинарство

Great hair doesn't happen by chance,
it happens by appointment.

CHAARM

621B The Queensway, Etobicoke, ON, M8Y 1K4 416-201-8571

Little cozy neighborhood café

CHAARM

621B The Queensway, Etobicoke, ON, M8Y 1K4 416-201-8571

ПИСАЧ / БУ
Колин Кембел / Colin Campbell

THROUGH THE EYES OF A FOREIGNER

МОЈА ЛЕТЊА ШКОЛА ЈЕЗИКА

MY SUMMER LANGUAGE SCHOOL

Један од најлепших тренутака мог боравка у Ваљево, током школе српског језика, био је једнодневни излет на чувени фестивал трубе у Гучи. Пут кроз планине био је очаравајући, а успут смо свратили у једно сликовито село на Буреку и пиво. На Фестивалу су се истовремено одвијала бројна трубачка такмичења. Трубаџи су свирали истовремено. Све то допринело је јединственој атмосфери. Вече је обележило концерт са гласном музиком и веселом игром. Савршен крај једног незаборавног дана!

У среду се окупила цела група која похађа летњу школу српског језика. Сви смо морали да представимо своју земљу на српском језику. Францускиње су своју земљу описале кроз моду. Једна од њих била је обучена у боје француске тробојке. Пољаци су испричали толико вишева да би се могла написати мања књига. Једна девојка из Енглеске донела је колачиће са џемом, док је девојка из Швајцарске поделила познату чоколаду „тоблероне“, која обликом асоцира на планински венац Алпа. Најдужа и најдељнија презентација била је из Русије, а завршила се са чашицама водке на тацнама. На крају сам остао ја да представим Канаду уз помоћ мапе, добра, канадске гуске и једног војника.

... САВРШЕН КРАЈ
ЈЕДНОГ
НЕЗАБОРАВНОГ
ДАНА!

... A FITTING
END TO A
WONDERFUL
DAY!

Као и раније, за моје српске пријатеље и оне скепнике који сумњају да сам заиста научио нешто српског, ево текста мог описа Канаде на српском језику, а потом и превода на енглески.

Моја земља је Канада. Она је врло велика. На северу се налази још једна веома велика земља – Русија. На југу такође велика земља – Америка.

У Канади равноправно постоје две језика: француски и енглески.

Ово је наша застава. Има две боје.

Бела је боја Француске. Црвена је боја Енглеске.

У средини је лист јавора. То је симбол Канаде.

Још један симбол Канаде је дабар. У деветнаестом веку, сваке године убијано је сто хиљада дабарова. Богати Европљани су правили шешире од њиховог крзна.

Наша национална птица је канадска гуска. Гуске су веома верне. Гусан има само једну „жену“ у животу.

На северу су Руси, наши пријатељи. И ми и они волимо да играмо хокеј. На југу су наши пријатељи Американци. И ми и они волимо исте филмове и музику.

Први Канађани нису били Енглези. Први Канађани нису били Французи. Први Канађани били су домородачки народи. Њихов симбол је тотемски стуб. У Канади нисмо разговарали против домородаца захваљујући човеку у црвеној јакни који се зове „лаутити“. Његово мото је био: *Maintiens le droit*. На енглеском је *Do the right thing*. На српском „Чини оно што је исправно“. Уз тај мото ти људи су од дивљине створили земљу.

Имали смо проблеме. Французи, Енглези и Први на- роди морали су да науче да постану пријатељи.

Због те традиције, управо је један Канађанин створио војнике Уједињених нација – Плаве шлемове.

У мојој школи, тридесет посто студената су Срби. Многи су из Крајине. Канадски војници су штитили српска села у Крајини. Обично, УН војници нису узвраћали ватру. Канадски војници су се борили четири дана да заштите српска села.

У фебруару, мој пријатељ, пуковник Џим Калвин, командант на терену, сreo се са мојим студентима. Било је веома емотивно.

Данас, наши војници не носе црвене јакне. Носе плаве шлемове. Њихов мото је исти:

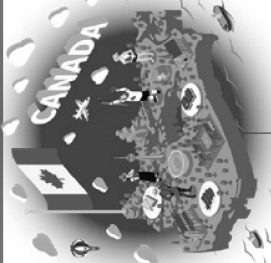
„Maintiens le droit.“

„Do the right thing.“

„Чини оно што је исправно.“

Merci bien. Thank you. Хаала вам.

Као што то увек бива, расстанци су моменти испуњења и горчином и слашћу. Имали смо сјајну групу ученика и заједно смо се много забављали. Мој закључак? Уместо да одлазите у луксузне хотеле на обали или на скупа крстарења, уложите неколико евра у школу језика, као што је школа у Ваљеву, и приуштите себи прави ужитак.

As before, for my Serbian friends, and for those sceptics out there who doubt that I actually did learn some Serbian, here is the text of my description of Canada, followed by the English translation.

My country is Canada. It is very big. To the north there is another very big country - Russia. To the south, there is another very big country - America.

In Canada, we have two languages, English and French.

This is our flag. It has two colours, White is the colour of France. Red is the colour of England. In the centre is a maple leaf. This is the symbol of Canada.

Another symbol is the beaver. In the 19th century, each year, 100,000 beavers were killed. Rich Europeans made hats from their skins.

Our national bird is the Canada goose. The geese are very faithful. A male goose is allowed only one wife in his life.

To the north, the Russians are our friends. We both enjoy playing hockey. To the south, the Americans are our friends. We both enjoy the same films and music.

The first Canadians were not the English. The first Canadians were not the French. The first Canadians were the native people. Their symbol was the totem pole. In Canada we did not war against the native people - because of the man in the red jacket, who was called a "mountie." His motto was "Maintiens le droit" Do the right thing. With this motto, these men made a country out of a wilderness.

We had problems. The French, the English, and the native people had to learn to become friends.

Because of this tradition, it was a Canadian who created UN soldiers - the soldiers in the blue helmets.

In my school, thirty percent of my students are Serb. Many are from the Krajina. Canadian soldiers protected Serb villages in the Krajina. Usually, UN soldiers did not fight back. Canadian soldiers fought back for four days to protect the Serb villages.

In February, my friend, Col Jim Calvin, the commander, met my students. It was very emotional.

Today, our soldiers do not wear red jackets. They have blue helmets. Their motto is the same.

"Maintiens le droit."

"Do the right thing."

"Čini ono što je ispravno."

Merci bien. Thank you. Hvala vam.

As they always are, farewell are bitter-sweet moments. We had a great group of students and we had a lot of fun together. My conclusion? Instead of going to beachside hotels and on expensive cruises, invest a few euros in a language school, like Valjevo, and give yourselves a treat.

УСКРШЊЕ ОСТРВО РАПА НУИ

Како се пред дане Ускрса и великог поста повезујемо и присећамо етнолошких прича да бисмо боље разумели време које долази, тако нас и приче далеких цивилизација подсећају на њихово антрополошко ускршње. У историји човечанства често су постојале празнице – изгубљени трагови читавих цивилизација, несталих због неповезаности и удаљености, ратова, пожара, али и разорне похлепе освајача. Један од таквих примера је и Ускршње острво, Рапа Нуи. За његово упознавање је довољно четир-пет дана, али они остављају незабораван утисак, као и осећај да сте на крају света. Туристички аранжмани су свакако удобнији, али након пандемије приватна путовања и обилазак налазишта су усповљена локалним водичима.

Како је јужноамерички континент био изазов за откривање блага, Европљани су у осамнаестом веку пловили у нади да упознају неоткривена пространства. Најудаљеније острво од обале Јужне Америке, данас познато као Ускршње острво, пронашао је холандски адмирал Јаков Рогевен током своје експедиције по Тихом океану. Налази се на око 3600 км од Јужне Америке, а око 2700 км од Полинезије. Готово недоступно и занемарено па самим тим и невероватно тајновито. У сачуваним путописима овог морепловца налазимо на занимљив опис док се приближавао обали Ускршњих острва. Угледали су са пучине огромне планинске ребене изнад

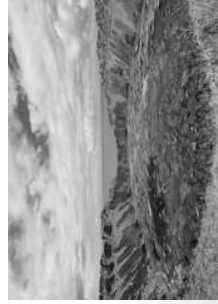
којих су штрчале некакве велике главе са још већим црвеним „шеширима“. Цивилизација тих становника је, упркос просторној удаљености, имала готово сличну културу грађане, као и културу обраде земље и сличне обредне ритуале са другим далеким цивилизацијама. Ти кратери у историјском континуитету цивилизацијског сазнања остају у сфери нагађања, али и маште и мистерије.

Ускршње острво је добило име и учртано је на мапе света 1722. године и то руком морепловца Рогевена. Статуе које је тада затекао биле су усправне на терасастим ободима, али до краја века су, услед грађанског рата на острву, биле готово све оборене и положене на тло. Наредни походи Шпанаца на острво, донели су додатну несрећу: дрвене плоче Ронго-Ронго, на којима су се налазили записи о овој цивилизацији, спаљене су и уништене. Пokuшаји одвођења староседелца у Чиле и епидемија црних богиња готово су истребили читаво становништво. Много пре модерног империјалног вандализма и болести које су освајачи доносили, десеткујући становништво, човек је изазвао еколошку катастрофу – претераним истраљивањем природних ресурса, као и ратовима који су почетком 17. века избили међу племенима. Најпознатији је сукоб између „дугих“ и „кратких“ ушју, након којег су разбијени скоро сви моаи споменци на острву. Ни до данас скулптуре нису реституиране, већ само подигнуте тако оштећене.

Данас је становништво Рапа Нуи острва мешовитог порекла, настало услед емиграционих таласа, док су староседеоци сведени на веома мали број. Занимљива је подударност са цивилизацијама аутохтоних народа Инка, Маја, Кечуа са становницима Ускршњег острва – све су своја станишта називале истим именом, термином који означава „лулак света“. Куско на кечуанском управо то значи, као и Те-Пито-о-те-Хенуа, иначе изворно име Ускршњих острва. Камене констукције попут Аху Вај Урија сведоче о невероватној прецизности у грађевинама цивилизације Инка, посебно у Перуу и чувеном изгубљеном граду Мачу Пикчу. Ипак, археолози немају поуздане доказе о сличности техника грађеве.

Претпоставља се да се народ полинезијског порекла населио на ово острво око 300. године нове ере. Легенда каже да се Хоту Матуа овде искрцао и кренуо у колонизацију острва. Створена је веома занимљива, маштовита и моћна култура ослобођена било каквог утицаја. Тропски рај и шуме које су затекли становници су, како се претпоставља, искористили за изградњу насебина, затим за потпалу и на крају за пренос ових огромних статуа. Будући да га нису пошумљавали, острво је остало без високе вегетације, огољено, а затим подложно ерозији. У наступу глади и немаштине, нису имали чак ни дрво за чамце и бекство са острва.

Данас је Ускршње острво заштићени национални парк културе Рапа Нуи. Скоро седам хиљада хектара је под заштитом светске баштине. Захваљујући томе археолози су успели да подигну или ископају огромне скулптуре којих данас има око 900. Ове фигуре су високе од пет до двадесет метара и уочљива је несразмера – главе,

МОХИДА ЈЕ УПРАВУ
ОВАКВА МАЈА, УДАЉЕНА МЕСТА
САЧУВАТИ СЕТАЊЕ НА СВЕ ОНО
ШТО ЈЕ ЧОВЕКАНСТВО ИЗГУБИЛО
У ЖЕБИ ДА
СТЕКНЕ ВИШЕ

”

понекад украшене шеширом, знатно су веће од трупа. Лица су издужена са наплавеним носевима и дугим ушима, док су тела једноставније обликована и много мања.

Острво је препуно кратера и вулкана, те су материјали за израду ових скулптура углавном од жутосмеђе вулканске масе. Претпоставља се да су постојали посебно надарени резбари који су прво облику скулптуре уртавали у литице, јер се и данас могу видети трагови цртежа у стенама. Уз помоћ разнобојних вулканских стена стварали су жељени облик, усклађујући боју и тврдоћу материјала. И њиховом изгледу има негђ сабласног – усправно стоје, окренуте леђима океану, наостршене над отољеном вегетацијом. Ветар хучи између њих и као да изговара њихове вапаје јер су им загушена уста из којих не излази врисак.

Острво је отворено за туристе, али је њихово кретање веома контролисано изградњом стаза које не нарушавају археолошке локалитете и омогућавају поглед са прописане удаљености. Становништво је у великој мери усмерено на туризам, који представља њихов највећи део прихода. Током пандемије острво се сустрело са великим тешкоћама, те је као и Костарика подигло своје цене на привредну грану. Улаз у национални парк кошта 76 америчких долара за странце, а 20 долара за Чилеанце. Након увођења многих прописа, на штету туриста, острвљани Рапа Нуи настоје да ограниче не само кретање по локалитетима већ и понашање на њима. Такве одлуке све више постају тренд на светским културно-историјским локалитетима где је очигледно велика најаза туриста. На пример, на локалитету Мачу Пикчу, влада Перуа је ограничила број посетилаца на једва хиљаду дневно, па су улазнице често распродате месецима унапред.

Држава Бали је отишла још даље па су свете планине као Мон Бату, на коју сам се некада пела у цику зоре како бих дочекала свитање, данас су потпуно затворене за туристе у настојању да се заустави разорно деловање туристичких хордова.

Рапа Ниу као део Чилеа био је потпуно затворен две и по године током пандемије, што је за мештане значило потпуни губитак прихода. Ова далека тачка окружена воденим пространим бројем око 8000 становника, који се, поред туризма, баве и пољопривредом, али искључиво за своје потребе. Пре пандемије дневни ваздушни саобраћај укључивао је и до 15 летова са континента и назад, а зелики број туриста омогућавао је мештанима лагодан живот као и образовање деце на универзитетима и школама у Чилеу. Време затворености на овом већ довољно изолованом острву, донело је нову перспективу у погледу економске одрживости. Окренули су се узгоју усева, оживљавању старих заната, учењу страних језика, негујући традиционалне плесове, доносећи одлуке да у будућности не зависе искључиво од туризма. Такава оријентација на самоодрживости довела је до смањења броја туриста, али и до пораста цена авионских карата, смештаја и боравка на острву као и улазница у националне паркове и археолошке локалитете. Кретање по острву више није дозвољено без водича или приватних ангажмана мештана. Храна се и даље допрема са континента за потребе туризма, те је и она због превоза прилично скупа. Мале заједнице, попут ове, принуђене су да се саме штите од неконтролисаних најезде туриста како би очувале аутентичност простора. Искуства попут Балмја или Исланда постају им пример на шта треба pazити – боље је деловаати превентивно него накнадно уводити рестрикције.

Поред освајања и бажатог понашања према културном наслеђу аутохтоног народа који је живео на Ускршњем острву, значајну штету археолошки локалитети претрпели су у пожару који је избио 2022. године. Управљање националним парком је формално под заштитом државе, односно Националне шумарске службе Чилеа још од 1935. године, као и под заштитом Националног савета за заштиту споменика.

Ипак, између државне управе и локалне заједнице постоје бројне тензије, условљене различитим културолошким погледима и интересима. Сукоби се воде не само око управљања и контроле над локалитетима, већ и око њиховог одржавања, што доводи до честих спорова и међу истраживачима. Неопходно је усаглашавање стратегија очувања, као и обезбеђивање додатних ресурса за администрацију и бригу о локалитетима. Становници острва додатно су ограничени у коришћењу плодних површина које су унутар националног парка, а које су им разумљиво потребне за узгој усева. Као последица тих расправа Национални антрополошки музеј у граду Ханга Роа је тренутно затворен.

Овај острвски драгуљ, исцрпљивањем природних ресурса, унутрашњим сукобима и неконтролисаним растом становништва, доживео је колапс своје старе цивилизације и тиме постао лак плен освајача. У томе се крије паралела са планетарним проблемима са којима се данас суочавамо. Ово мало острво је са своје највише тачке могло да види како пада последње дрво, али није имало свест да оно настаје управо због изградње каменог стуба. То је упозорење да у име неог великог цивилизацијског тотема нашег доба (технологије и развоја), не доведемо до колапса целокупног планете. Данас, за разлику од тадашњих становника Рапа Ниуја, ми имамо могућност да из сателита видимо то последње дрво које пада.

Али остаје питање – хоћемо ли имати свест да га сачувамо. Можда ће управо оваква мала, удаљена места, на острву усред ничега, сачувати сећање на све оно што је човечанство изгубило у жељи да стекне више. У њиховој тишини, између ветра и камена, живи опомена. Не морамо чекати да све постане руина да бисмо схватили шта смо имали. Понекад је довољно застати, послушати и учити од оног што је остало да стоји – немо, али чврсто, попут статуа Рапа Ниуја.

ТАЛЕНТИ И УСПЕСИ

Приредила
Виолета Димитријевић

У ЗАГРЉАЈУ ПЛАВЕ

ИЗЛОЖБА ЈЕЛЕНЕ ДУМЕ

У четвртак 17. априла у *Proceller* галерији отворена је прва самостална изложба *Embracing Blue* талентоване уметнице Јелене Думе. Јелена која енергично свира бубњеве у рок бенду, а клавијатуру за своју душу, већ неколико година испуњава још један, како и сама каже, дуго скриван талент – сликање. Рођена је у Београду, а тренутно са седиштем у Торонту и Лисабону. Јеленина разноврсна културна искуства обогатила су њен уметничку визију, прожевши њен рад јединственом мешавином интроспекције, флуидности и еколошке свести.

Инспирисана етеричном лепотом лисабонског пејзажа, Јелена проналази безграничну инспирацију у очаравајућој фузији лисабонске архитектуре, живописних људи и сунцем окупаних дана који карактеришу град. Стално присутна веза између копна и мора, архитектуре и природе, постаје учесала тема на њеним сликама, симболизујући деликатну равнотежу између људског постојања и животне средине.

Пре него што је свој живот посветила уметности, Дума је остварила каријеру као психотерапеут, где је блиско сарађивала са појединцима који су тражили утеху и самооткривање. Ово дубоко разумевање људског стања улива у своје слике док ствара визуелне наративе које наводе на размишљање посматрача да истражи лавиринтске ходнике сопствене подсвести. Њен рад често служи као визуелна репрезентација неукрошеног пејзажа ума, где се снови и стварност укрштају. У свој рад уноси јединствену перспективу, инспирисану разноликим животним искуствима, метафизичким правцем и минимализмом. Њени уметнички радови истражују везу између снова, подсвесног и свесног стања, емоција и људских односа. Велики део инспирације црпи из воде – канадске и португалске обале, где сусрет копна и мора служи као метафора за трансформацију и самоспознају.

У Јелениној уметничкој пракси, аналитичко размислање утиче на креативни процес, омогућавајући јој да повеже логику са интуицијом. Експериментише са различитим

комбинованим техникама и материјалима у скулптури – укључујући глину, тканину, канапе и жице, а слика акрилним и уљаним бојама.

Јелена је излагала своја дела у Канади, Португалији, Шпанији и Сједињеним Америчким Државама, а њене слике се налазе у приватним колекцијама и галеријама Северне Америке и Европе. Посвећеност ширењу свести о људској природи и мистеријама подсвесног и даље обликује њену уметничку визију, позивајући у свет у којем се меморија, идентитет и машта преплићу.

...БИТИ ВЕЗАН, А СЛОБОДАН:
БИТИ ДЕО ВЕЊЕГ, А ОСТАТИ СВОЈ.

...ДЕЛИКАТНА РАВНОТЕЖА ИЗМЕЂУ ЉУДСКОГ ПОСТОЈАЊА И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Како и чиме је изазвана ова нова фаза у твој уметничком изразу? Претпостављам да су корона и дистанцирањем изазвале неке тектонске поремећаје у твој доживљају стварности – или је можда само све накупљено почело да куља кроз платно?

Одвек сам се бавила цртањем и сликањем, али након пресељења у Канаду, због посла и породичних обавеза, нисам имала довољно времена да се томе посветим. Излагала сам у Торонту на групним изложбама, на пример 2000. године у Del Vello галерији на King Street West, на тадашњем салону наших уметника, као и исте године у Praxis галерији на Queen Street West, на изложби у оквиру Српских добротворних сервиса.

Често сам постављала слике и у свом јога студију Bliss на углу Bloor и Royal York, који смо, нажалост, морали да затворимо због пандемије. Професионалније сам се вратила сликању и скулптури почетком 2023. године, када сам направила паузу у својој софтверској каријери. Тада сам постала члан Propeller галерије, где редовно учествујем на групним изложбама. Сада имам прилику да приредим и своју самосталну изложбу *Embracing Blue*, коју на српски преводим: У загрљају плаве.

Пре плаве фазе, постојала је и лисабонска фаза, са светлим, јаким бојама и поетским рефлексима Лисабона у провинцијим сферама. Тада сам самостално излагала у галерији Atelier de Gracia у центру Лисабона, где сам била резидент уметница месец дана. Ова плава фаза је својерасна наградња те претходне.

Инспирација за изложбу *Embracing Blue* – уметничка порука и стваралачки импулс.

Кроз уметност у којој се жене, вода и канали преплићу у свету обојеним нијансама плаве, покушава да испричам причу о повезаности, снази и тихој моћи женствености.

Плава се често доживљава као боја меланхолије, туге или депресије. У мојим радовима желим да прикључим другачију наравину, ону о дубини, виталности и емотивном набоју. За мене, плава није само боја, она је стваралачки језик. Она симболизује суштину воде, животне силе која процишљава, обнавља и трансформира све што дотакне. Вода покреће енергију, ствара снагу, покреће машине и производи светлост. Она може бити мирна као огледало, али и динамична, незаустављива и бескрајна.

Инспирацију за канале налазим на два нивоа. На духовном плану, инспирише ме концепт Индрине мреже, древне будистичке метафоре о бесконачној мрежи нити, где је сваки чвор повезан са кристалним драгим каменом који рефлектује целу мрежу. Променом само једног драгог камена мења се цела мрежа, јер ниједан део те бесконачне мреже није одвојен – сви су повезани у савршеној међузависности. Та идеја је слична Јунговом колективном несвесном, заједничком простору наших најдубљих осећања, мисли, ритуала и митова.

На физичком плану, инспирацију налазим у искуству једрења. Више од 20 година једрим са породицом и пријатељима по језерима, морима и океанима. На води, конопци представљају сигурност, алат за навигацију и спас у олујама.

У мојим радовима, канали и бисери симболизују равнотежу између физичког и духовног. Представљају начин на који нас међубудске везе обликују и откривају просторе просветљења, налик на драго камење у Индриној мрежи.

Тематске области, симболика боја и поетске слике
На изложби У загрљају плаве (*Embracing Blue*), женске фигуре су срце приче. Оне представљају носиоце живота и одају почаст интуицији и тихој духовној снази. Њихова кожа је приказана у плавим тоновима, баш као и вода, оне су незаустављиве, одвајне и тајанствене.

У многим културама, женски принципи природе и вода су повезани. Грчки митови помињу Амфитрипу, богину мора и жену Посејдона, као и Најаде, нимфе извора и река. Као и вода, жене пролазе кроз циклусе, носе емоције и поседују моћ да лече и унесу промене.

Свака фигура је обавијена каналима, а њихова коса се преплиће са нитима, носећи поруку о сложености и јединству. Комбиновањем текстуре ујади са мекоћом косе у покрету, покушавам да истанем тензију између слободе и припадности. Бисери које носе или су уплетени у канале симболизују мудрост стечену кроз емотивне везе.

Овај стваралачки опус истражује осећај дуалности – бити везан, а слободан; бити део већег, а остати свој.

Порука посетиоцима изложбе *Embracing Blue*

Док посматрате ове радове, позивам вас да размислите о сопственим односима и везама, о мудрости коју стичемо кроз интеракцију са другима. Кроз заплетености живота, чак и када нас неко узнемири или напусти, крије се потенцијал за духовни раст, разумевање и преображај.

Јелена Дума је уметница пореклом из Београда, која већ три деценије живи у Торонту, а последње три и по године проводи и ствара у Лисабону. Потекла је из уметничке породице сликара, кустоса и историчара уметности, који су јој пружили темељно образовање из области историје уметности, форме, композиције и боја. Јелена је учила сликарство и музику у Београду. Дипломирала је математику и завршила колеџ психотерапије у Торонту.

DR. GORDANA LUKIC DENTIST

2323 Bloor Street West, Unit #203
TORONTO, ON M6S 4W1

tel: 416-604-0647

fax: 416-604-7886

goca.lukic@rogers.com

Приредила
Мирјана Ђумић

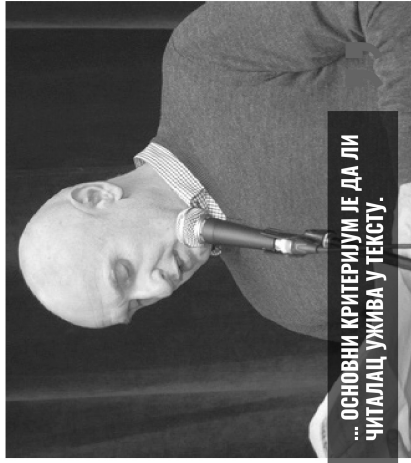
ПРЕВОЂЕЊЕ КАО ПУСТОЛОВИНА ИЗМЕЂУ ЈЕЗИКА

ИНТЕРВЈУ СА ЂОРЂОМ ВАСИЋЕМ, ПИСЦЕМ И ПРЕВОДИОЦЕМ

У згради где комшије деле лифт и осмех, живи човек чије приче путују преко континената. Ђорђо Васић – писац, преводилац, домаћин културних вечери које почињу у *ragu goot*-у, а завршавају се у срцима свих нас. Повод за разговор је његова најновија књижевна приредба, али разлог је много шири: то је потреба да се ослушне реч човека који зна како звучи тишина између редова и шта значи реч која превазилази језике.

Није баш свакодневна појава да вам је комшија писац и преводилац. Имам ту срећу да је Ђорђо Васић управо то – неко код кога се може у палучама скокнути на кафу и кога срећем у шетњама по комшилuku. Човек се у његовом друштву осећа привилеговано, без своје заслуге.

Ђорђо је интересантан човек, обема ногама чврсто на земљи. Испод спољашње мирноће скрива се живописан ум и дубока емоционална сложеност, коју маестрално претаче у своје писане речи.

... ОСНОВНИ КРИТЕРИЈУМ ЈЕ ДА ЛИ
ЧИТАЛАЦ УЖИВА У ТЕКСТУ.

Рођен је 1961. у Маглају, Босна и Херцеговина. Студије немачког језика и књижевности завршио је на Филолошком факултету у Сарајеву, а превођењем с немачког се бави још од 1985. године.

Досад је превео и објавио романе немачких и аустријских аутора: Кристофа Хајна „Хорнов крај“ (1990), Хајнриха Белга „Хлеб раних година“ (2021), Кристо Кожик „Анђео са златним бриковима“ (2021), Хермана Броха „Зачарање“ (2022), као и збирке приповедака франца Фимана „Жонглер у биоскопу или острво снова“ (2017) и Волфганга Колхаеа „Нова година с Балзаком“ (2019).

Аутор је пет збирки кратких прича:

„Чувар ризнице снова“ (2009), „Кривица“ (2012), „Фалсификатор“ (2015), „Индијанац и огледало“ (2017) и „Кафе Страс“ (2024).

Од 1998. живи у Торонту, хлеб зарађује веб-дизајном, а паралелно се бави техничким и графичким уређивањем књига, писањем и превођењем. Мало ли је за „обичног човека“.

Као активни члан наше заједнице, Ђорђо често организује културне приредбе, а као неко веран комшилuku, сваку написану књигу прво представи у *ragu goot*-у наше зграде. Званични део представљања књиге претвори се у својеврсни културни и информативни догађај са забавним садржајима. Не треба да додам да се суградан сви боље разумемо и некако више волимо. Човек има дар да повеже људе.

Повод за овај интервју је литерарна приредба под насловом: Приредба преводиоца. Ђорђо је ово дешавање организовао 29. марта ове године. Представио је три преведене књиге: Хермана Броха „Зачарање“, Кристо Кожик „Анђео са златним бриковима“, Ксавера Брајера „Приче с Маријаном“. Пратећи технологију и време у коме живимо, осврнуо се и на превођење уз помоћ AI алатки, изнесећи аргументе за и против, наводећи недостатке и предности оваквог приступа.

Гости, учесници његовог програма били су његови верни пратиоци Амра и Димитрије Поробић, људи за које Ђорђо лепо каже да сликају гласом, као и Вук Кљиса – извођач на гитари, и две певачице славјских гласова,

чланице Црквеног хора Свети Сава: Ана Вукадин и Радмила Ђук.

Амра и Димитрије су читали одломке из књига, а Вук, Ана и Радмила били су задужени за музички део програма. Пошто су Амра и Димитрије прочитали одломке из књига, Ђорђо је упитао публику да ли су имали осећај да су читани одломци из превода. На шта је добио једногласан одговор да нису. Одломци су звучали као да су исписани пером самог писца. Након тога Ђорђо нам је на маестралан начин скренуо пажњу на чар доброг превода.

Присутни су, наравно, имали питања за преводиоца у Q&A делу вечери, тако да је овај интервју субимплицитно питања која су се чула за време промоције, као и неких која су уследила после у несавазном ћаскању.

Ђорђо, зашто си изабрао управо преводе наведених романа? Да ли си поред значајног доброг превода хтео да скренеш пажњу и на неке теме којима као друштво не посвећујемо довољно пажње?

Разлог за избор ова три романа је различит за сваки понаособ. Анђела са златним бриковима сам хтео да преводим јер је децијан роман и преводио сам га скупа с моје две ученице немачког језика, Иваном и Милицом Папић. Тема и стил су били прикладни за учење немачког кроз литературу. Брох је класик и његово име се изговара у једном даху са Томасом Маном, Џејмсом Џојсом, Елиасом Канетијем, Штефаном Цвајгом. С друге стране, Ксавер Бајер је један од најчитанијих савремених аустријских аутора. Разнородни аутори, али врхунска штива. Свако је на свој начин изазов за превођење.

Да, и свако од ових дела носи, као и сва уметничка дела, и одређену ширу поруку. Роман „Зачарање“ обрађује проблем такзованих „самозваних спасилаца народа и уопште људског рода“, људи сумњивог порекла и сумњивих поријекла, који опонашајући новозаветног Спасиоца, нуде лажни спас на земљи.

Да ли си некад био у ситуацији да преводиш књиге, писце које ти се интимно не свиђају? Како је то ишло?

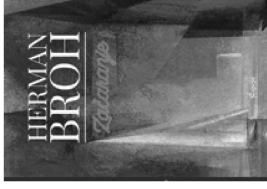
Искрено, нисам. Било је неких дела која сам мање волео, али сам и њих заолео у току превођења. Преведене и написане књиге су као деца. Воле се, иако нису увек лепа. Воли се труд њиховог настајања. Лепога освајања и појављивања.

Да ли си упознао неке од писаца које си преводио? Можеш ли рећи нешто о тим сусретима и значају тих сусрета за тебе као преводиоца?

Да, лично сам упознао Кристофа Хајна у Берлину, давне 1992. године. А преко електронских порука сам имао интензивну комуникацију са Ксавером Бајером.

Криста Кожик

Ксавер Бајер

ПРИЧЕ С МАРИЈАНОМ

То је занимљиво, да приликом тих контаката све личи на сусрет два знанца. Вероватно превођење преводиоца уђе под кожу и у срце аутора, па се онда успостави однос као да се писац и преводилац познају већ дуги низ година.

Да ли си и које AI алатке испробавао у преводу и како ти се преводи чине? Колико сентимента успевају да дочарају?

Наравно, да их ни ја нисам могао игнорисати. Покатад се користим њима да не бих кренуо од белине папира, али то представља тек грубу основу. Прави рад на преводу је нешто сасвим друго. Он је раван стварању новог дела. Додуше, на задату тему, али ипак је то на неки начин нова творевина. Мислим да вештачка интелигенција не може адекватно превести емоцију. Не може превести чисте творевине душе и духа. Као што рече Спободан Селенић: реч *sea* и код Вилија и код Лазе значи море, али море значи једну ствар Острљанину, а другу, сасвим другу Бачанину, сународнику Максима Црнојевића и Ленке Дунђерске. Јер превођење је процес претварања једног језичког система у елементе другог, али и преносење појединих ванјезичких садржаја из једног језика у други.

Чега се преводилац мора чувати и на шта мора да обрати посебну пажњу?

Преводилац се мора чувати да не направи нарицисоидан превод. То значи да преводилац не сме запасти у грешку да у оригиналу пронађе неки свој неписани и недовршени рукопис, па да почне да претписује самог себе у преводу, да засени оригинал и претерано га обоји својим тоном.

Да ли је преводилац обавезан да поштује и сачува стил и језички израз аутора?

Превод треба да одражава и дух времена. Адекватна атмосфера се дочарава адекватним језиком. Али и тоном и ритмом реченице. Не могу језик и атмосфера превода књиге „Јади младог Вертера“ и неког дела савременог немачког аутора Данијела Келмана да имају исту атмосферу, језичку структуру, тон, па чак и ритам. Архаичност језика и атмосфера романтизма Немачке осамнаестог века мора се осећати и у преводу. На преводиоцу је да пронађе адекватан језик и начин да то дочара.

Шта представља посебан изазов за преводиоца?

Посебан изазов за преводиоце представљају такви звањи локализми. Има још многог да се, или не могу превести у теорији превођења, а суштина је да се, или не могу превести једном речу, већ синтагом која ће објаснити о чему је реч, или се уз превод мора додати фуснота као примедба преводиоца, скраћено: прим.прев.

СРБИНГЛИШ КАО ЗВАНИЧНИ ХИБРИДНИ ЈЕЗИК

Interesantno je zapazanje da na upotrebu fraza na jednom ili drugom jeziku veoma utiče „jačina“ koliko nam je i koliko je česta, koliko pogađa u centar i koliko nam je bliska. Tako nekad ni sami ne primetimo da se jedan jezik laganije nametne kao „dominantan“ bar u toj rečenici, misli ili emociji.

Коришћење хибридног језика за многе представља начин да издате свој јединственост, двојезични или мулти-културни идентитет. С друге стране, разлику за познатије језике и израза често свакодневно практичне природе – једнакостиво је тешко пронаћи одговарајући превод на једном од језика. Мешање језика обично „клизи“ природно, један језик доминира, а у њега се убациу поједине речи, изрази или чак читаве фразе из другог. То укључује и честу појаву бубањанг превођења, као и обликовања једног језика према граматичким правилима другог. Понекад говорник меша и сам изговор, штајати се обично остајења у оригиналном облику. Постоји и феномен промене значења речи, где једна реч у два различита језика има сличан облик али различито значење. Пример је реч актуелно „третунг“ на енглеском значи „стварно“, а на српском значи „третунг“. Такав „лажне пријатеље“ језика лако прихватамо, несвесно их користећи у потпуном контексту.

Поред тога, неке енглеске речи и идиоми тешко су преводиви јер носе вишеструка, слојевита значења у једноставном облику. Рецимо, када нам неко на енглеском даје *"tips"*, то није само предлог или савет. То је често део личног искуства, мала пречица до решења/откритја/успеха, нешто

ПОБЕДИМО СРБИНГЛИШ

Примери за правилно преводјење канадских фраза и жаргона на српски

У овом делу дајемо примере неких-честих израза и фраза из канадско-енглеског, како из свакодневне тако и из пословне комуникације, који су се дубоко укоренили у говору наше дијаспоре и управо зато често заврше у „србинглишу“.

Ипак, вреди подсетити да наш богати српски језик поседује одговарајуће и смислене преводје за већину ових доминантних енглеских израза, па чак и за оне кратке и сажете жаргонске фразе у којима су канађани, мора се признати, прави мајстори. Оно што они исказу у једној речи, ми ћемо можда рећи у читавој реченици, али са истом дубином и значењем. Са тим на уму, потрудили смо се да за сваку наведених канадско-енглеских колоквијалних фраза пронађемо примерен и у духу српског језика доследан превод.

Back to square one*	Враћамо се на почетак
(To) Beat around the bush	Околишати
Better late than never	Боље икад него никад
Bite the bullet	Прогутај кнедлу
Bonding	Провођење времена заједно
Bottle neck*	Уско грло
Break a leg	Срећно! Нек је са срећом!
Call it a day*	Желим ти успех.
(To) Catch a cold	Доста је за данас.
Close call	Прекините да радите на томе.
(To) Cut somebody some slack*	Добити ијавицу
(To) Cut the corners*	Замало да се нешто
Don't put all the eggs in one basket	лоше десило али није.
Feel free	Не буди строг, имај разумевања
(To) Figure out*	Офрљачити
(To) Get along with*	Не пучај само у једну мету
(To) Get a message	Слободно (уради то)
Get out of hand*	У фазону сам за... Желим...
Get something out of your system	Провали сам (значење нечега или како ћеш нешто урадити и тсл.)
Get your act together*	Слагати се добро
Get your ducks in a row	(посебно у склопу тима)
(To) Get together	Укљипирати/схватити поруку
(To) Give a ride	Измакло се контроли
Give someone the benefit of the doubt	Одреди га, живи га
Go ahead*	(Уради нешто што си желео/ла
Go back to the drawing board*	Доведи се у ред или иди одавде
Hanging	Узми се у памет
	Састати се са пријатељима/друштвом
	Возити некога својим колима
	Веруј, некоме на реч
	Уради то/тако
	Почни испочетка
	Проводити време са неким/чекати
	(Одлука још увек вис у ваздуху)

Hang in there*	Не одустај
Have a good time	Проведи се лепо
Hit the sack	Време је за одмор, иди да спаваш
I'm afraid not*	Не/Neću/He могу
It went down the drain/It all went south*	Кренуло је низордо
It's not a rocket science*	Није нека тешка наука
Keep in touch	Остани у контакту
(To) Let go	Пређи преко нечега/Опустити некога (компанија је морала да отпусти неке од запослених)
Let someone off the hook*	Пусти некога да се извуче, ослободи га одговорности
(To) Make a long story short	Да скратим причу
(To) Miss the boat	/да не дужим
Mix up*	Закасити на воз
No pain, no gain	/пропустити прилику
On the ball*	Грешка/пропуст/омашка
Out of shape	Без муке нема науке
(To) Pigeonhole someone or something*	Бити у лошој физичкој кондицији
Potluck*	Ставити некога или нешто у запећак
(To) Pull someone's leg	Заједнички ручак на послу
(To) Pull yourself together*	када свако доноси храну
Red tape*	Зафракати некога
(To) Run late*	Сабери се
(To) Screw up*	Рестрикција (углавном се односи на бирократске рестрикције или забране)
(To) send a message*	Каснити
So far so good	Ако се не односи на особу онда значи: ствари су се закомпликовале.
Sounds good	Позлати сигнал/знак/поруку/опомену.
Spagetti on the wall*	За сада је све добро
Speak of the devil	У реду/Слажем се
Take a break*	Непрецизна наука/испробавање
That's the last straw*	Ми о вуку а вука на врата
(To) Think outside the box*	Паузирај/Одмори се
The best of the two worlds*	Мењати се/ротирати се (са неким)
Things worked out*	Кап која је пролила чашу
To bring up	Размишљати креативно, изван оквира
To come up with*	Најбоља варијанта / најбољи сценарио
To end up*	Све је добро кад се добро сврши
To get bent out of shape	Поменути нешто
To get over	/скренути пажњу на нешто
To grab a bite	Доћи на идеју / иницијативу / план
To make matters worse*	Завршити ту и ту / наћи се ту и ту
To move on	Оправити се од неког проблема, укључујући болест
To put off	Презологајти
To run errands	Да ствар буде још гора
To run out off	Почети нешто ново-другачије у циљу прогреса
To show up	Одложити
To steal the thunder*	Завишати послије
(To) Work around the clock*	Немати нешто / нестално је нешто
(To be) Under the weather	Украсти шоу / засенити некога
We'll cross that bridge when we come to it*	ко је требало да буде „звезда“
(To) Work out	Радити нон стоп
(To) Wrap your head around something*	Бити болестан / лоше се осећати
You can say that again*	Побринићемо се тиме
Your guess is as good as mine*	кад за то дође време
	Вежбати у теретани
	Схватити нешто / разумети нешто
	У праву си / тако је
	Немам појма

* Овај жаргон се често употребљава у Канади у пословном језику.

ПРЕВОЂЕЊЕ
НА НЕКИ СТРАНИ ЈЕЗИК
ПРЕДСТАВЉА ЧЕСТО
ТЕШКУ И ОПАСНУ
ПРОБУ ОПТЕРЕЂЕЊА
КОЈУ ТЕКСТ ОРИГИНАЛА
ПОНЕКАД НЕ МОЖЕ
ДА ИЗДРЖИ.

Liberalism

ПИСА
Иван Милениковић

САЛИВАЊЕ СТРАВЕ

АЛЕКСАНДРА ВЕЉОВИЋ ЋЕКЛИЋ, „ЛЕПТИРИЦА”
ЛАГУНА, БЕОГРАД, 2024.

Лептирица је роман о две сестре које су, за време Југославије, одрасле у сиромашнијем делу сиромашног босанског градића, изложене класним разликама (у бескласном друштву), притиску традиционалистички васпитаних и милитних родитеља, те негнитивом духу палане оличеном, изнад свега, у понашању учитељице која ће старију сестру, унаступу беса и на одушевљење разреда, поникавати пред свима и називати ћурком. На свој осамнаести рођендан, јула 1985. године, старија сестра ће, једноставно, да нестане из куће и живота својих укућана. Са собом ће понети само пластичну кесу у коју ће, престрављена од своје

изречени су једнаким интензитетом, као да је чин силовања исте снаге као и констатација да је девојка сачувала најлонску кесу, као да су шамари у истој равни с допласком у велики град. Али урадила је то списатељица с пуном свешћу да такво набрајање одузима драматичност догађају, да би се смислаолатипидности и „хладноће” јасно показао у наставку романа. (Рђави нас писци засипају детаљима и догађајима чије оправдање не проналазимо у самоме тексту. Зато су рђави писци произвољни. Код добрих ће она пушка из првог чина, наравно, да опали у трећем).

После одласка старије сестре ионако тежак живот постаје пакао

за родитеље и млађу сестру која тридесет година неће ништа знати о старијој, чак ни да ли је жива. У роману, међутим, знамо да је старија сестра не само жива јер, управо као и млађа, она прича сопствену причу, већ и да живи животом удобним, срећним, недостигним већини људи на овим гуравим просторима. Више, међутим, од описа садашњих живота две жене које су некада, као деца, биле – мало је рећи – блиске, две приповедачке перспективе, из поглавља у поглавље, из догађаја у догађај, из једног ћутања у друго, разоткривају нам прошлост и, постепено, нуде разлоге поступака који нам се, на првој равни, чине загонетним, суманутим, људским, као да су одлуке биле доношене напречац и без промишљања. У почетку је тон старије сестре отпор и једак. Она је мрзела и родитеље, и махалу, и градић, и људе у тој махали. Волела је једино сестру. О оцу и мајци нема добурећ. Томе наспрот, млађа сестра је много помиљивија. Из њене перспективе отац је био благ човек пун разумевања и љубави према њима обема, мање нервозан и мање прекр од мајке, у многим елементима разборитији и модернији од мајке која је била склонија врачану комшинице Разе и

њеном саливању страве, него, рецимо, одласку у болницу (па ће мајчин примитивизам макар једанпут да угрози живот старијој ћхери). Уз то, млађа је сестра остала с родитељима, преживела је распад земље и босански рат (који се помиње само успут), удала се, добила децу, остала у истом граду (због дементне мајке), те је, скривајући то и од себе саме, добрим делом и огорчена на сестру која се, чак и ако више није жива, извукла из свега тога. Али две перспективе овога романа и служе томе да се надопуњују, да, као у укрштеним речима, попуњавају празнине и склапају целину догађаја. Истинско умеће Александаре Вељовић је у томе што читаоцу нуди фрагменте распаднутих живота да би их читалац, веома постепено (у динамичном, брзом тексту), сам састављао. Накада списатељица не иде испред читаоца. Тек када читалац сам схвати шта се догађало и због чега је, рецимо, старија сестра напосто морала да побегне од куће – Дакле, није то био пуки хир побуњене тинејџерке, већ онајнички гест младе жене која је спасавала голи живот у којем је силовање у кампону тек мања траума у односу на умас који је био разјарио тек, дакле, када читалац вођен вештом руком списатељице сам споји делове слагалице, тек тада Александра Вељовић, и то не увек, потврди да слагалица, сада, нуди целовитију слику. У имплицитним значењима текста управо ће то силовања у кампону да послужи као покретач деконструкције савремене психологије која се, у премного случајева, приближава шарла-

танству: психолог с којим разговара старија сестра не схвата да је прича о силовању у кампону тек одвраћање пажње, као у мафиноичарском трику, са суштинског догађаја, са догађаја који старија сестра крије не само од других, већ и од себе саме: с неупоредивог породичног насиља од којег паланка одвраћа очи чак и када му гледа директно у лице. Јер, знамо шта је најважније: породичне вредности. Што је, у међувремену, цивилизованом свету постало прилично јасно да је управо породича место највећег, признатог насиља – јер сви су знали све, осим млађе сестре, али су сви ћутали као заливени, јер, дабине, то је ствар породична и не ваља изнестити, прљав веш на улицу – не спречава бесрамне ликове, сукупате и кретене опште праксе који су се докопали власти, да наставе и охрабре хиљадугодишњу праксу породичног насиља, бранећи га од здравог разума, слободе и цивилизације.

Управо о томе говори овај невелики, бриљантни роман Александаре Вељовић Ћеклић.*

РАНЕ ИЗ ДИТЕИЊСТВА СУ КАО РУПЕ НА КРОВОВИМА. ЧИМ СЕНАОБЛАЧИ, ПРОЦУРЕ...

* Текст прузет из часописа “Време”

ПИШЕ
Филип Мркић

БУДУЋНОСТ СРПСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У ТОРОНТУ

Ми, Срби у Торонту, заиста смо сретни што имамо живу и разнолику понуду српских организација. Они који желе да помогну сиромашима у завичају могу се укључити у акције „Србе за Србе“, „Мали свет“, „За невидљиве хероје“ итд. Љубитељи ликовних уметности имају галерију „Српске националне академије“, а за оне које више интересује традиционална страна српске културе ту су хор „Мир Стефана“ и бројне фолклорне групе. Ко трага за дневним вестима и бројне „Новине Торонто“, а они који су заинтересовани за теме из разних области живота могу читати „САН магазин“. Поред тога, све организују разна дружења, од спортистких натјецања до формалних гала вечери. Заједно учествују у очувању нашег језика, културе и историје, у јачању заједнице и слању помоћи у завичај. Многе од њих делегују деценијама. На пример, САН ове године слави десету годишњицу постојања. Овај велики јубилеј ме је подстакао на размисаљање о будућности не само САН-а него и свих осталих српских организација у нашем граду.

Нажалост, све те организације и многе друге сличне њима сучавају се са двије велике заједничке препреке. Ти проблеми су: веома уочљив недостатак сарадње и координације међу српским друштвима и све очигитија потреба за подмлађивањем кадра, како би ти млади преузели организације после садашњег руковођаства. Уколико се те препреке ускоро не превазиђу, ове групе и људи окупљени око њих могу изгубити мотив и, у најгорем случају, нестати. Овим чланком желим бих понудити неколико приједлога који би могли покренути дискусију у нашој комуни с надом да ће и други заинтересовани додати своје приједлоге, па ћемо на тај начин доћи до комплетнијег рјешења.

Дотаћи ћу се најпрви недостатка сарадње и координације између српских група. Због недостатка договора и усклађености, веома често се дешава да се у једном дану организују два или три значајна културна догађаја. Пошто је физички немогуће присуствовати свима, мораш се одрећи неких иако би их радо све послиједило. На тај начин остајемо ускраћени за многа вриједна културна дешавања, а самим

The Serbian community in Toronto is blessed with a lively and diverse selection of Serb organizations. Those who wish to help those in need back home have a wide array of charities like Serbs For Serbs, “Za Nevidljive Heroje” and “Mali Svet”. Anyone looking for visual art has the Serbian Heritage Academy’s gallery, those seeking to connect with Serbian traditions have the Kir Stefan choir and numerous folk dance ensembles. Serbian and global news can be found in “Novine Toronto” while if one wants well written articles on every topic imaginable in Serbian and English they have SAN magazine. On top of their regular work, all these groups organize social events, from sporting competitions to formal galas. Together, they have done great work in preserving our language, culture, and history, strengthening the community, and sending help back to the motherland. Many have been operating for decades, and SAN turns 10 this year. This big anniversary has had me thinking about the futures of not just SAN but our city’s other Serbian organizations as well.

Unfortunately, all these organizations, and many others like them, are faced with the same two pitfalls, namely: a debilitating lack of cooperation and coordination amongst them and a growing need to add younger voices to their teams, which would be able to gradually take over from the current leadership. If these obstacles cannot be overcome soon, these organizations and all the people pouring time and effort into them may lose their motivation and dissipate. I would like to share some first steps towards preventing this, which I hope will get others thinking in a similar direction and that together we can come to a more complete solution.

To start off with, let’s look at the lack of coordination between Serbian organizations. One common result of this failure to coordinate is that several Serb events will happen simultaneously. Of course, one cannot be in multiple places at once, so this inevitably requires would-be attendees to miss one or more events. This prevents the public from enjoying many amazing Serbian events, and the resulting smaller audiences may discourage

организацијама се чини да немају довољно велику и заинтересовану публику. Једноставан први корак ка рјешавању овог и сличних проблема био би заједнички дигитални календар. Његово постојање би помогло да се избјегне преклапање догађаја, подстакла сарадња међу групама и омогућила да заједница на једном мјесту прати нова српска дешавања. САН-ов календар на веб-сајту је добар почетак, али не омогућава бижење планираних датума. Било би корисно да српске организације креирају и заједнички календар за планирање

Поред календара, корисно би било јачати везе са српским конзулатом и Српском православном црквом. Те двије организације имају велика средства, широк домет и јак друштвени утицај у заједници. Сарадња са њима би многе наше организације подигла на виши ниво. Баш сада имамо одличну прилику да ту сарадњу развијамо. У цркву Светог Саве на Риверу је недавно дошао нови свештеник, отац Јовица Ђековић, који је претпуни идеја око уједињења српске заједнице. Он је у својој претходној парохији успио да унаприједи сарадњу црквених и свјетовних организација што се одмах позитивно одразило на ефикасност и боље резултате. Такође, у Торонто долази нови конзул. Ако српске организације успију изградити јаку везу са конзулом на почетку његове мисије, држава Србија би могла појачати своју улогу у културном животу Срба у Торонту. Ове идеје су лако остварљиве и не захтијевају претјерани труд ни материјална улагања, а сигуран сам да би имале видљив позитиван утицај на комуни.

Још један значајан проблем који погађа све поменуте организације је недостатак младих у управним одборима. Подмлађивање би сигурно унијело нову енергију и отворило простор за својске идеје. Тај потенцијал се већ јасно види у многим омладинским групама, као што су студентски савези на факултетима и група „Три прста“ при цркви Свих српских светитеља у Мисисаги. Вође тих група очигледно задржавају мотивацију да допринесе заједници чак и када заврше са студијама и кад им се животи уозбије. На примјер, компанију АЕ, која је позната по својим масовним српским журкама, основале су бивше вође Савеза српских студената на универзитету Јорк. Комбинација енергичне, амбициозне и родољубиве омладине са нешто старијим генерацијама, које имају веће искуство и животну стабилност, дала би озбиљне резултате у квалитету пројеката. Кроз активно регрутовање и дубљу сарадњу са омладинским групама, тај циљ је сасвим остварив.

Ово су, наравно, само идеје једног појединца, више почетне свјернице него комплетна рјешења. Ипак, надам се да ће подстаћи нове разговоре и инспирисати друге да подијеле своје идеје. Само заједничким трудом можемо да унаприједимо тренутно стање и још више уживамо у нашој богатој историји и култури.

the leadership of Serbian organizations. A simple first step toward addressing this — and similar issues — would be a shared digital calendar. It would help prevent event overlaps, encourage collaboration, and offer one central place for the community to find upcoming Serbian events. SAN’s calendar is a great start, but it doesn’t allow tracking of tentative dates. It would be helpful if Serbian organizations also created a collective planning calendar.

Apart from the calendar, it would be beneficial for these Serbian organizations to strengthen their relationships with the Serbian consulate in Toronto and the Serbian Orthodox Church. Those two groups have vast resources, wide reach, strong social influence, and prestige in the community. Close collaboration with them would greatly enhance the work of our community organizations. There is, fortunately, no time better than now to strengthen collaboration with the church and consulate. A new priest, Father Jovica Đeković, with ambitious ideas about uniting the Serbian community here, has taken over at the church of St. Sava on River St. In his previous parish, he took an active role in the collaboration of the church with cultural, youth, and charity groups, which quickly yielded excellent results. At the same time, a new consul is coming to Toronto. If Serbian organizations manage to establish a strong connection with the consul at the start of their mission here, the Serbian government could expand its role in the life of Toronto’s Serbian community. These ideas are all fairly simple, achievable, and cost effective, but would have a visible positive effect on our community.

The other major issue that all the organizations discussed face is a lack of young people among their leadership. The introduction of younger voices would certainly inject new energy and new ideas into these groups. The potential for this can already be seen in the numerous Serbian youth groups in the GTA, from the many student clubs and universities all over the region to Tri Prsta, the youth group at the All Serbian Saints church in Mississauga. The leaders of these groups clearly remain motivated to contribute to the Serbian community even after they finish their studies and are faced with the struggles of adult life. The company АЕ, famous for organizing massive Serbian parties, is run in part by former leaders of the Serbian Students’ Association at York University. This combination of energetic, ambitious, and patriotic youth with the more experienced and stable older generation of leaders would yield excellent results and further invigorate Toronto’s Serbian cultural and charity scene. Through active recruiting and deeper collaboration with youth groups, this is easily achievable.

These are, of course, only one individual’s ideas and more of a starting off point than a complete solution, but I hope that this will get peoples’ gears turning and thus help us all to strengthen our community further so we can continue to foster and enjoy a connection to our rich cultural and heritage.

ЖИВОТ ДАНАС

ПИСА
Мирјана Думичић

РОБ НАВИКА

Наш народ лепо каже – роб навике. Кратко и јасно. На североамеричком континенту то се ради другачије – пишу се књиге. И с правом, јер људима заиста треба објаснити с чим имају посла.

У књизи *Atomic Habits*, аутор Џејмс Клир објашњава да проблем није у томе што људи не желе да се промене, већ у томе што не успевају да се уздигну до висине својих циљева, јер увек падну на ниво својих система. Воља јесте важна, али систем је упорнији, дубље усађен. Ако човек заиста жели промену, мора да мења систем, а не само да доноси одлуке.

Прво разјашњење које нуди: циљ је резултат који желимо да постигнемо, а систем је скуп процеса који до тог резултата води. У том смислу, систем је можда и важнији од самог циља. Појединачно, систем је безброј малих навика које свакодневно усвајамо и које чине да наша понашања и реакције на „спољашње окидаче“ постану аутоматске. Рецимо, осетите нервозу и пре него што постанете свесни, посегнете за храном, цигаретом, пићем... Почнете да вицете, размишљате негативно... Свако има неку своју усталену реакцију, често зависничку. Исто важи за друге слабости: упорно бирате филм уместо шетње или теретане, пијете више кафе него воде... Углавном знате где сте раниви, само је питање шта свакодневно негујете.

Једна ствар се често заборава кад говоримо о навикама: **умножавање резултата** (*compound interest*). То сазнање уме да буде отрежњујуће.

Каку: „Промени себе – променићеш свет.“ А на бази-чњим нивоу – „Промени своје навике – променићеш себе.“ Лако је то рећи, теже учинити. Ипак, решење постоји. Ова књига нуди неколико одличних објашњења и практичних савета.

Ефикасност навике умножава се њеним понављањем кроз време. Зато је изузетно важно какве навике имате. Добре навике временом постају ваш савезник. Лоше навике

– ваши ђелати. Клир напомиње да често потцењујемо снагу малих, готово неprimетних побољшања на дневном нивоу. А управо та ситна побољшања, накупљена кроз време, доводе до великих пробоја. Зато, што пре кренете с унапређењем својих „система“, то боље.

Као пример наводи фитнес. Често се не појављујемо у теретани јер се осећамо тромо. Али, било каква вежба боља је од никакве. Каже: боље да се макар појавите у теретани и прошетате међу справама, него да останете код куће. Јер то временом гради навику доласка, присутности, вежбања и, пре или касније, постаје ваша нова реалност. Боље је имати просечан тренинг три пута недељно, него један савршен једном у тој години. Не жртвујте довољно добро у име перфектног.

Клир наглашава и да је људско понашање функција средине. Ако желите да пијете више воде, поставите флашу на видно место. Само то може бити довољно да вас подсети да попијете своју дневну дозу. Мале промене у простору могу донети велике промене у навикама.

И поред свих разлика у карактеру, постоје понашања која се понављају у одређеним срединама. Зато средину треба обликовати тако да подстиче добре, а обесхрабрује лоше навике. Јер лоше навике су затворен круг: осећате се лоше па једете нездраву храну и опет осећате лоше... Гледате превише телевизију па постајете троми, а онда опет гледате ТВ јер немате снаге за друго. Бринете о здрављу па осећате анксиозност и запалите цигарету да се „смирите“. Онда вам здравље још више трпи. И тако у круг.

Трик је у томе да добре навике постану привлачне, а лоше одбојне. Да окренемо ситуацију у своју корист. Један од практичних начина да се ослободите лоших навика јесте да се мање излажете окидачима који их активирају. Такође, што мање размишљања, што више акције. Нове навике треба да буду лако доступне, а лоше тешко доступне. Рецимо, уклоните апликације друштвених мрежа с телефона и самим тим ћете ређе посезати за њима.

Као илустрацију, Клир наводи пример Виктора Игоа. Године 1833. Иго је обећао издавачима нову књигу у року од 12 месеци. Али, уместо да пише, одуговлачио је. Кад су му скратили рок на шест месеци, досетио се необичне тактике: скупио је сву своју гардеробу и замолио асистента да је заључа у ормар. Остао је код куће, без могућности да излази и писао данима. Тако је настао Звонар Богородичине цркве у Паризу, објављен 14. јануара 1831. године. Некада је лакше успети кад себи отежате приступ лошим навикама.

Проблем није у знању, сви знамо шта би требало да радимо. Проблем је у доследности примене. Клир нуди четири правила за промену понашања: учини навику очигледном, привлачном, лаким и задовољавајућом. Али ту је и изазов – често желимо тренутне резултате. Живимо у култури инстант награда. А истина је да се многе добре одлуке не исплате одмах. Вежбате данас? Згодни ћете бити за годину дана. Здравно једете? Резултати ће доћи касније. Штедите? Новац ће се скупили временом. Одложени поврат.

Мозак, с друге стране, још увек функционише као код прачовека и тражи тренутно задовољство. Зато и радимо оно за шта знамо да је лоше: пушимо, преједимо се, упуштамо се у ризичне везе... Јер последице долазе касније, али награда је одмах.

Зато, кључ је у томе да себе поставимо на страну времена, да истрајемо – док оно добро што чинимо не постане наше друго ја. Навике се стварају постепено и потребно је време да оне постану део нашег свакодневног живота.

ЕФИКАСНОСТ НАВИКЕ
УМНОЖАВА СЕ ЊЕНИМ
ПОНАВЉАЊЕМ
КРОЗ ВРЕМЕ.

Ivic Construction Ltd.
commercial + residential + industrial contracting

www.ivicconstruction.com
109 Coe Hill Drive
Toronto, ON, M6S 3E3
Contact: Dragan Ivic, Director
416-769-1431 office
416-769-1422 fax
416-704-6236 cell
ivic@ivicconstruction.com

Quality and workmanship are our passion.
IVIC CONSTRUCTION LTD. је специјализована градјевинска фирма за све врсте радова у грађевинарству.

Zahvaljujući dugogodišnjem iskustvu našeg tima majstora i upotrebi najkvalitetnijih materijala u mogućnosti smo da vam pružimo vrhunski kvalitet usluge, uz povoljne cene i striktno poštovanje rokova.

НАШИ МЛАДИ

МАТЕЈ ПИРНАТ
рођен у Торонту 2004.

Живим у Торонту и студирам рачунарске науке на Универзитету Вилфрид Лорје.

У слободно време волим да вежбај и свирам гитару, посебно класичну и шпанску музику.

Највише ме радује кад могу да повећам оно што волим (музику, путовања, време с пријатељима) са сталним учењем и напредовањем. Испуњава ме и идеја да ћу у будућности радити нешто што комбинује технику и креативност и да ћу имати прилику да истражујем свет и упознајем различите културе.

Мој највећи успех је то што корак по корак градим живот у складу са својим вредностима и интересовањима. Још нисам стигао тамо где желим, али сам на добром путу.

Моји животни циљеви су да изградим каријеру у области вештачке интелигенције, машинског учења или велике обраде података и да постигнем равнотежу у животу која ће ми омогућити да путујем светом

Неке од вредности које ценим код пријатеља су добар смисао за хумор, лојалност и интелигенција.

Моја омиљена серија је Игра престола.

ГДЕ ЖИВИШ
И ЧИМЕ СЕ БАВИШ?

КАКО НАЈРАДИЈЕ
ПРОВОДИШ
СЛОБОДНО ВРЕМЕ?

ШТА ТЕ НАЈВИШЕ РАДУЈЕ
У ЖИВОТУ?

ШТА СМАТРАШ СВОИМ
НАЈВЕЋИМ УСПЕХОМ
ДО САДА?

КОЈИ СУ ТВОЈИ ЖИВОТНИ
ПЛАНОВИ И ЦИЉЕВИ?

КОЈЕ ОСОБИНЕ ЦЕНИШ
КОД ПРИЈАТЕЉА?

КОЈА ТИ ЈЕ ОМИЉЕНА
КЊИГА,
ФИЛМ, ТВ СЕРИЈА?

СТЕФАН ТИНКОВИЋ
рођен у Торонту 2003.

Живим у Торонту и студент сам рачунарских наука. Тренутно сам на ко-оп пракси у банци CIBC, где радим као мрежни аналитичар.

У слободно време највише волим да проводим време с пријатељима, читам, играм видео-игре и гледам филмове или серије.

Радују ме тренуци проведени с пријатељима и породицом, као и одлазак у природу, посебно кад могу да скијам и на тренутак побегнем од свакодневнице

До сада бих рекао да ми је највеће постигнуће то што сам дотурао овако далеко са студијама. Управо сам завршио трећу годину и бићу прва особа у мојој породици која ће стећи факултетску диплому. Само сазнање да сам напремак тог циља ми доноси велико задовољство.

Моји тренутни циљеви су да завршим ко-оп праксу, вратим се у школу на завршну годину и дипломирам до 2027. године. Након тога, планирам да започнем каријеру у области компјутерских мрежа. За све после тога, видећу како се ствари буду одвијале.

Карактеристике које највише ценим у пријатељству су искреност и лојалност. Ако желим да будем пријатељ са неким, желим да се осећам пријатно у његовом друштву, да могу да будем оно што јесам, без претварања.

Велики сам љубитељ научне фантастике, па се то одражава и у мојим омиљеним књигама, филмовима и серијама. *Марсовац* ми је далеко омиљена књига, *Сјајно* је написана и довољно је утемељена у стварности да прича делује уверљиво. Омиљени филм ми је *Speed Racer*, а серија *Clone Wars*.

КОЈУ МУЗИКУ ВОЛИШ
ДА СЛУШАШ?

ТВОЈ ОМИЉЕНИ ОБРОК?

ЧИМЕ БИ ЖЕЛЕО ДА СЕ
БАВИШ КАД ЗАВРШИШ
ШКОЛОВАЊЕ?

ГДЕ БИ ЖЕЛЕО ДА ЖИВИШ
И ЗАШТО?

КАД БИ МОГАО,
ШТА БИ ПРОМЕНИО
У СВЕТУ У КОМЕ ЖИВИМО?

ПО ЧЕМУ СЕ КАНАЂАНИ
СРПСКОГ ПОРЕКЛА
РАЗЛИКУЈУ
ОД ОСТАЛИХ?

Често слушај различите жанрове музике у зависности од расположења, али углавном реп.

Моје омиљено јело је мешано месо — укусна комбинација меса са роштиља која је основа балканске кухиње.

Након дипломирања, надам се да ћу радити у области која обухвата вештачку интелигенцију или науку о подацима, где могу да комбинујем техничке вештине са креативношћу.

Идеално место за мене било би негде у Европи са благим климом, добро повезано са остатком континента, где бих могао лако да путујем, уживам у разноврсности и живим у окружењу које инспирише.

Када бих могао да променим једну ствар, учинио бих да свако више размишља о својим поступцима и дешавањима око себе.

Срби у Канади су гостољубивији, имају израженији смисао за хумор и умеју да створе топлу и пријатну атмосферу, посебно током породичних окупљања.

Слушај разноврсну музику, зависи од дана и расположења

Омиљено јело ми је карађорева шницла, без размишљања. Наручујем је у сваком српском ресторану, било да сам у Канади или у Србији. Толико сам доследан том избору да се моја мама шали да ми *тепл* уопште није потребан, увек зна шта ћу наручити.

Жељена каријера ми је нешто што је везано за компјутерске мреже. Иако студирам рачунарске науке, велики део студија посветио сам управо мрежама, које ме изузетно интересују, чак више него само програмирање.

Искрено, не видим себе како ускоро напуштам Торонто или Канаду. Овде сам одрастао, ту су ми пријатељи и породица. Можда бих једног дана отишао на запад, у Алберту или Британску Колумбију због скијања. Иако Канада није савршена, то је мој дом.

Када бих могао нешто да променим, желео бих да владе и међународне институције буду искрене према својим грађанима и свету. Стално гледам како те институције лажу грађане о својим намерама, одлукама, практично о свему и то у великој мери руши поверење.

Мислим да нас, Србе у Канади, одликује снажан осећај заједништва. Срби воле да се држе заједно. Већина мојих пријатеља су Срби, а лако нас повезују заједничка култура и обичаји. Пошто су наши родитељи прва генерација имиграната, успех у туђини, било наш или њихов, носи посебан осећај поноса који се ређе среће код осталих Канађана.

ИЗ НАШЕ КУХИЊЕ

БАЛКАНСКА ЧАРОЛИЈА УКУСА

Понекад нам се приједо она стара ванилица из бакине кутије у штапу или лења пита недељом уз филм. Такви једноставни укуси данас – јабукe су временом заменили егзотичне воће, а прах шећер уступио место кокосу.

Стари рецепти, које су наше баке знале „од ока“, све ређе се преносе. Модерни кувари нуде само варијације, а интернет рецепти почињу са: „Ово је класика коју сам мало изменила...“

А где су оне праве, домаће ђаконије које смо јели на рођенданима и славама, без украшавања и поједначавања?

Тражимо управо те – обичне, а драгоцене укусе детињства. Слатке ствари које волимо и памтимо.

ВАНИЛИЦЕ

САСТАВ

- 250 г путера или масти
- 125 г шећера у праху
- 1 ванилин шећер
- 1 жуманце и једно цело јаје
- 125 г млевених ораха
- ½ кг меког брашна
- ¼ кг меког брашна

САСТАВ (ТЕСТО):

- 250 г масти (путера)
- 400 г брашна
- 1 јаје
- 3 кашике шећера
- ½ шоље млека
- квасац

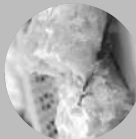
САСТАВ (ФИЛ):

- 150 г млевених ораха
- 4-5 ренданих јабука
- суво грождје

ПРИПРЕМАЊЕ

Путер умутити са шећером и ванилин шећером, убацили жуманце и цело јаје, па умешати орахе и на крају брашно. Глатко тесто растањити на дасци и окуплом или звездастом модлом водити ванилице и ређати их на плех. По жељи половину теста извадити модлом шупљом у средини. Пећи у пећници загрејаној на 200С и пазити да ванилице остану беле. Печене ванилице мазати џемом и по две састављати, па уваљати у мешавину шећера и ванилин шећера.

САМСА (врањска празна пита)

САСТАВ

- Паковање танких кора
- Фил:
- ½ литра киселе воде
- 10 кашика брашна
- квасац
- 1 кашичица соли
- 1 кашичица шећера
- 1 кашичица (125 грама истопљене масти)
- 1 литар киселог млека
- 2-3 чена белог лука (по укусу)

ПРИПРЕМАЊЕ

Квасац оставити да нарасне (у мало киселе воде са шећером), додати со и остатак киселе воде. Ређају се по 4 коре, свака се премазује филем, мотају се у ролну и секу на коцке. Ређа се у тепсију, прелије са остатком fila и пече у незагрејаној рерни. Када буде печена прелије се литром киселог млека, у који је додат туцани бели лук (2-3 чена). Прелити топлу питу и оставити покривену док не упије.

НА СЛОВО, НА СЛОВО Б

ПРИРЕДИЛА
Јелена Лутров

Б као БАЈКА

У бајкама живе змајеве, виле, храбри витезови и мудре баке. Све може да се

деси: жаба постане принц, огледало проговори, а девојчица победи страшног вука. Бајке нас уче како бити храбар, добар и маштовит.

БАЈКЕ

Б као БИБЛИЈА

Библија је огромна књига у којој су записане приче о свету, људима, чудима и надама. Неки кажу да је то најчитанија књига на свету. Састоји се из Старог и Новог завета.

Б као БАХУС

Бахус је римски бог вина и весеља, често је представљен у поворци са сатирима и нимфама. Дуго година је лутао светом учећи људе гајењу винове лозе.

Б као БАЈЕТ

Бајет је плес који се изводи као да си у бајци. Плесачи причају причу без речи, само покретима. У балетским патикама – зовеш се балерина или балетан! Чувени балети су Крцко Орашчић и Лабудово језеро.

Б као БУМЕРАНГ

Бацни га – а он се врати! Бумеранг долази из Аустралије, где су га користили стари народи, Абориџини, у лову. У облику је латиничног слова В. Данас, деца га користе за игру и вештину – ако га добро бацниш, долетеће право у твоје руке!

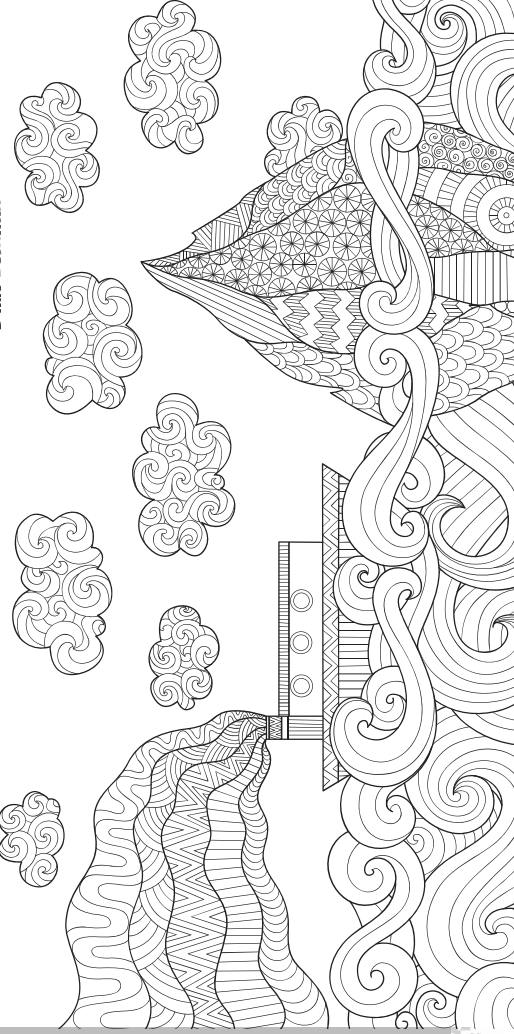
Б као БОСФОР

Замисли реку која раздваја два континента – Европу и Азију. То је мореуз Босфор. Бродови плове истод мостова, а галебови чувају тајне старих континената са обе стране.

Б као БИБЛИОТЕКА

То је кућа пуна књига. Тихо место где приче спавају док их неко не отвори. Када уђеш у библиотеку – постајеш мали трагач знања, авантура и чаролија!

Б као БОЈАНКА

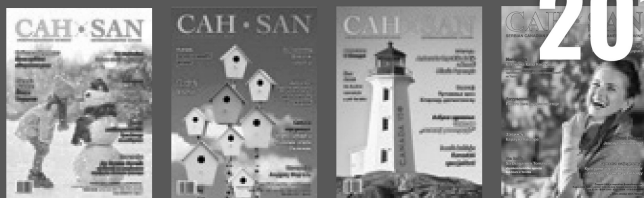
2015

2016

2017

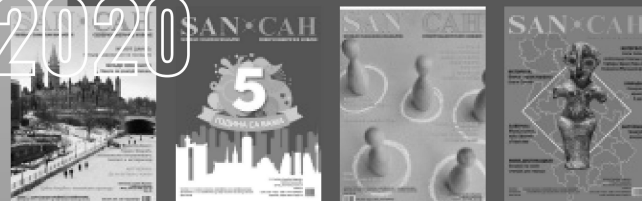
2018

2019

2020

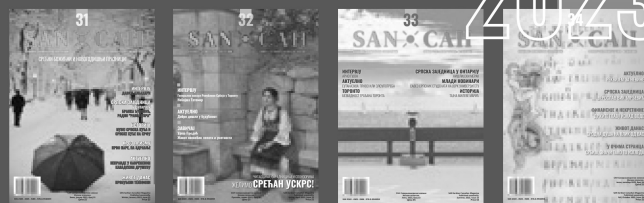
2021

2022

2023

2024

2025

